UNIVERZITET U BEOGRADU

FILOLOŠKI FAKULTET

TIJANA Đ. VASILJEVIĆ STOKIĆ

**METALINGVISTIČKA KOMPETENCIJA U
NASTAVI PREVOĐENJA NA
UNIVERZITETSKOM NIVOU (NA
MATERIJALU ENGLESKOG I SRPSKOG
JEZIKA)**

DOKTORSKA DISERTACIJA

Beograd, 2012.

UNIVERSITY OF BELGRADE

FACULTY OF PHILOLOGY

TIJANA Đ. VASILJEVIĆ STOKIĆ

**METALINGUISTIC COMPETENCE IN
TEACHING TRANSLATION AT
UNIVERSITY LEVEL (ENGLISH AND
SERBIAN)**

DOCTORAL DISSERTATION

Belgrade, 2012.

Članovi komisije:

Mentor: dr Vesna Polovina, redovni profesor, Filološki fakultet, Beograd

Član: dr Maja Miličević, docent, Filološki fakultet, Beograd

Član: dr Zorka Kašić, redovni profesor, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd

Beograd,_____.

Izjava zahvalnosti

Izazov za sticanjem novih saznanja podstakao me da pokušam proniknuti u tajne jednog aspekta primijenjene lingvistike i metodike nastave stranog jezika.

Većina istraživača crpi motive za naučni rad iz iskustva s posla kojim se bave, pa tako i ja. Moram priznati da podsticaj za ovo istraživanje ima uporište u neposrednom radu sa studentima engleskog jezika.

Saznanje da ovaj rad i ovo empirijsko istraživanje može da se bazira na analizi eksplicitne nastave gramatike, nastave vokabulara i upotrebe dvojezičnih rječnika u nastavi prevođenja a na korpusu radova studenata (na materijalu srpskog i engleskog jezika), uticalo je na donošenje moje konačne odluke za pristup ovom istraživanju.

Presudnu ulogu u odabiru teme ove doktorske disertacije imala je i moja mentorka, prof. dr Vesna Polovina, redovni profesor Filološkog fakulteta, Univerziteta u Beogradu. Ovom prilikom želim da izrazim iskrenu i trajnu zahvalnost svojoj mentorki na stručnom usmjeravanju i savjetima tokom izrade ove disertacije. Neizmjereno sam joj zahvalna ne samo na stručnoj pomoći, već i svesrdnoj ljudskoj podršci, koja mi je ulivala sigurnost u trenucima kad su me druge okolnosti skretale sa puta ka cilju.

Krajnje nesebičan doprinos istom cilju dale su i moje drage kolege.

Na kraju ostaju uvijek oni koji, prema nepisanom pravilu, budu uvijek posljednji u izrazima zahvalnosti. To su članovi moje porodice koji su vjerovali u mene i davali smisao i podsticaj mome daljem radu. Hvala suprugu Aleksandru, sinovima Andreju i Luki, kćerci Nataši, mojim dragim roditeljima, sestri i njenoj porodici i svima ostalim koji su me podržali u izradi ove doktorske disertacije.

Poput svakog djela, koje ne može biti konačno ni savršeno, i ovdje su mogući izvjesni propusti kojih kao autor nisam bila svjesna u datom trenutku, a za koje u svakom slučaju preuzimam potpunu i sopstvenu odgovornost.

U Beogradu, 2012. godine

Tijana Vasiljević Stokić

METALINGVISTIČKA KOMPETENCIJA U NASTAVI PREVOĐENJA NA UNIVERZITETSKOM NIVOU (NA MATERIJALU ENGLESKOG I SRPSKOG JEZIKA)

Rezime

Doktorska disertacija *Metalingvistička kompetencija u nastavi prevođenja na univerzitetskom nivou (na materijalu engleskog i srpskog jezika)* bavi se metalingvističkom kompetencijom u nastavi prevođenja kao posebnom vrstom studentovog eksplicitnog znanja o jeziku.

U prvom poglavlju navedeni su obuhvat i ciljevi istraživanja. Cilj istraživanja je ispitati da li eksplicitne instrukcije i aktivna interakcija sa nastavnikom utiču na razvoj metalingvističke kompetencije u nastavi prevođenja na univerzitetskom nivou. U našem istraživanju koristi se deskriptivna i eksperimentalna metoda.

U drugom poglavlju teorijskog dijela rada opisuju se jezička i metalingvistička kompetencija.

U trećem poglavlju rada predstavlja se prevođenje i opisuje se prevodilačka kompetencija.

U četvrtom poglavlju rada utvrđuju se principi na kojima se zasniva nastava prevođenja.

U petom poglavlju rada utvrđuju se principi i pretpostavke na kojima se zasnivaju različiti pristupi nastave gramatike.

U šestom poglavlju rada opisuje se odnos eksplicitne i implicitne nastave gramatike.

U sedmom poglavlju rada opisuje se proces učenja i usvajanja vokabulara u nastavi stranog jezika.

U osmom poglavlju empirijskog dijela rada opisuje se populacija i uzorak istraživanja.

U devetom poglavlju rada predstavlja se leksičko-semantička obrada i statistička analiza grešaka u prevođenju kod eksperimentalne i kontrolne grupe na materijalu engleskog i srpskog jezika. Rezultati pokazuju da upotreba rječnika ima pozitivan uticaj na proces usvajanja riječi kod studenata eksperimentalne grupe i smanjenju grešaka u izboru pravilnih prevodnih ekvivalenata.

U desetom i jedanaestom poglavlju predstavlja se sintaksičko-morfološka obrada i analiza grešaka u prevođenju kod obje grupe na materijalu engleskog i srpskog jezika. Rezultati ovoga istraživanja pokazuju da studenti eksperimentalne grupe pravilnije prevode ako se njihove greške odmah isprave pomoću kognitivnih komparacija temeljenih na formi. Eksplicitna nastava gramatike dovela je do poboljšanja njihovih jezičkih sposobnosti.

U dvanaestom poglavlju data su završna razmatranja.

Ključne riječi: *metalingvistička kompetencija, lingvistička kompetencija, prevodilačka kompetencija, eksplicitna nastava gramatike, implicitna nastava gramatike, eksperimentalna grupa, kontrolna grupa.*

Naučna oblast: Društveno-humanističke nauke

Uža naučna oblast: Filološke nauke

UDK broj:

METALINGUISTIC COMPETENCE IN TEACHING TRANSLATION AT UNIVERSITY LEVEL (ENGLISH AND SERBIAN)

Summary

The PhD Dissertation *Metalinguistic competence in teaching translation at university level (English and Serbian)* deals with the metalinguistic competence in teaching translation as a special type of a student explicit knowledge about language.

Chapter 1 outlines the scope and aims of the research. The aim is to examine whether the explicit instructions and active interactive feedback effect the metalinguistic development in teaching translation at university level. We use the descriptive and experimental method in our research.

Chapter 2 defines the linguistic and metalinguistic competence.

Chapter 3 introduces the translation and describes the translation competence.

Chapter 4 establishes the principles underlying teaching translation.

Chapter 5 establishes the principles and assumptions underlying the various approaches to teaching grammar.

Chapter 6 describes the relationship of explicit and implicit teaching of grammar.

Chapter 7 describes the process of learning and vocabulary acquisition in foreign language teaching.

Chapter 8 of the empirical part of this doctoral thesis describes the population and sample surveys.

Chapter 9 deals with the lexical-semantic processing and statistical analysis of translation errors in the experimental and control group on the material in English and Serbian. The results show that the use of dictionaries has a positive impact on process of the word acquisition by the students of the experimental group and reduction of errors in the selection of the correct translation equivalent.

Chapters 10 and 11 deal with the syntactic and morphological processing and analysis of translation errors in the both groups on the material in English and Serbian. The results of this research show that the students of experimental group translate more accurately if their errors are immediately corrected by cognitive comparison based on form. The explicit teaching of grammar has led to the improvement of their language skills.

Chapter 12 offers the conclusion.

Key words: *metalinguistic competence, linguistic competence, translation competence, explicit and implicit teaching of grammar, experimental group, control group.*

Scientific field: Social Science and Humanities

Narrow scientific field: Philology

UDC Number:

SADRŽAJ

1. UVODNA RAZMATRANJA.....	12
1.1. Predmet istraživanja	12
1.2. Cilj istraživanja	13
1.3. Hipoteza istraživanja.....	13
1.4. Metoda istraživanja	14
1.5. Izvori za korpus.....	14
1.6. Osvrt na dosadašnja istraživanja - teorijski i praktični aspekti	15
2. JEZIČKE KOMPETENCIJE I METALINGVISTIČKA KOMPETENCIJA	21
2.1. Lingvistička i komunikacijska kompetencija	21
2.2. Metalingvistička kompetencija/metalingvistička svijest ili znanje	22
3. PREVOĐENJE I PREVODILAČKA KOMPETENCIJA	24
3.1. Definicije prevođenja	24
3.2. Prevodilačka kompetencija	26
4. NASTAVA PREVOĐENJA	28
4.1. Prevođenje kroz metode nastave stranog jezika.....	28
4.2. Problemi koji se javljaju u nastavi prevođenja.....	30
4.3. Ekvivalencija u prevođenju.....	32
4.4. Nastavne tehnike u nastavi prevođenja	33
5. NASTAVA GRAMATIKE.....	35
5.1. Metodička pitanja nastave gramatike stranog jezika.....	35
5.2. Dileme vezane za nastavu gramatike	37
5.3. Kognitivna zrelost kao faktor usvajanja gramatičke strukture stranog jezika.....	41
6. EKSPPLICITNA I IMPLICITNA NASTAVA GRAMATIKE.....	42
6.1. Uloga eksplicitnog i implicitnog znanja.....	43
6.2. Nedostaci eksplicitne nastave gramatike.....	45

6.3. Implicitno nasuprot eksplicitnog učenja gramatike.....	46
6.4. Usmjerenost na gramatičke oblike i usmjerenost na značenje	51
6.5. Usmjerenost na značenje i komunikaciju.....	52
7. NASTAVA VOKABULARA.....	55
7.1. Leksička kompetencija stranog jezika.....	55
7.2. Nastava leksike stranog jezika	56
8. POPULACIJA I UZORAK ISTRAŽIVANJA.....	58
8.1. Organizacija i tok istraživanja.....	59
9. GREŠKE U PREVOĐENJU- LEKSIČKO-SEMATIČKA OBRADA I STATISTIČKA ANALIZA	65
9.1. Školska godina 2009/2010. (II godina)	65
9.2. Školska godina 2010/2011. (II godina)	71
9.3. Školska godina 2011/2012. (II godina)	76
9.4. Školska godina 2009/2010. (III godina).....	81
9.5. Školska godina 2010/2011. (III godina).....	88
9.6. Školska godina 2011/2012. (III godina).....	95
10. GREŠKE U PREVOĐENJU: SINTAKSIČKO-MORFOLOŠKA OBRADA I ANALIZA (II GODINA).....	105
10.1. Primjeri grešaka prevoda sa prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine	105
10.2. Primjeri grešaka prevoda sa drugog kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine	119
10.3. Primjeri grešaka prevoda sa trećeg kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine	126
10.4. Primjeri grešaka prevoda sa prvog kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine	130
10.5. Primjeri grešaka prevoda sa drugog kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine	140
10.6. Primjeri grešaka prevoda sa trećeg kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine	149

11. GREŠKE U PREVOĐENJU – SINTAKSIČKO-MORFOLOŠKA OBRADA I ANALIZA (III GODINA)	154
11.1. Primjeri grešaka prevoda sa prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine	154
11.2. Primjeri grešaka prevoda sa drugog kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine	169
11.3. Primjeri grešaka prevoda sa trećeg kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine	175
11.4. Primjeri grešaka prevoda sa prvog kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine	179
11.5. Primjeri grešaka prevoda sa drugog kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine	192
11.6. Primjeri grešaka prevoda sa trećeg kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine	199
12. ZAKLJUČAK	205
PRILOG 1.	226
PRILOG 2.	227
Biografija autora.....	228
Izjava o autorstvu	229
Izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada	230
Izjava o korišćenju	231

1. UVODNA RAZMATRANJA

Na početku ovog poglavlja (1.1.) navedeni su predmet istraživanja, (1.2.) ciljevi istraživanja, (1.3.) hipoteze koje treba da potvrde ili opovrgnu predmetno istraživanje, kao i obuhvat same teme rada. U daljem izlaganju (1.4.) opisan je metod istraživanja i (1.5.) izvori za korpus. U nastavku poglavlja (1.6.) slijedi osvrt- teorijski i praktični aspekti dosadašnjih istraživanja.

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovoga istraživanja je metalingvistička kompetencija ili metalingvističko znanje u nastavi prevođenja kao posebna vrsta studentovog eksplicitnog znanja o jeziku. Metalingvističko znanje se definiše kao studentovo eksplicitno ili deklarativno znanje u vezi sa sintaksičkim, morfološkim, leksičkim, pragmatičkim i fonološkim karakteristikama stranog jezika kojeg uči. Metalingvistička svijest je svijest o jasnom i opširnom saznanju lingvističkih formi i struktura. To je sposobnost analiziranja jezika kao *stvari*, jezika kao *procesa* i jezika kao *sistema*. Metalingvistička sposobnost studenta je mogućnost da se eksplicitno isprave i objasne greške i identifikuju i opišu gramatičke kategorije stranog jezika.

Eksplicitno učenje jezika se obično javlja u svjesnim naporima razumijevanja značenja. (Ellis 2004: 306). Implicitno učenje jezika dešava se za vrijeme fluentnog razumijevanja i komunikacije. Za vrijeme fluentne upotrebe jezika, implicitni sistem automatski procesira *input* i proizvodi *output* i pojedinac se fokusira na značenje prije nego li na formu iskaza. Onda kada se pojavi problem razumijevanja ili problem komunikacije, dolazi do eksplicitnog učenja i pažnja je usmjerena na lingvističke oblike i tada primjećujemo jezičke modele.

U nauci postoji veliko interesovanje za odnos između eksplicitnog (analiziranog) i implicitnog (neanaliziranog) gramatičkog znanja i njihovog uticaja na usvajanje stranog jezika. Kao prvo, ukoliko se gramatika predaje eksplicitno, postavlja se pitanje može li ona onda da postane automatska i da se jezik razumije i proizvede bez konstantnog pribjegavanja pravilima koja i proizvode eksplicitno znanje na prvom mjestu. Suprotno tome, može li se razmišljati o jeziku koji se usvoja implicitno onda kada to od njega zahtijeva određena situacija ili zadatak?

1.2. Cilj istraživanja

U ovom radu, polazeći od pretpostavke da je metalingvističko znanje vrsta eksplicitnog znanja koje se odnosi na znanje pojedinca u vezi sa stranim jezikom kojeg uči, cilj je:

- a) utvrditi različitost metoda i pristupa gramatičkim instrukcijama;
- b) ispitati da li vježbe i aktivna interakcija sa nastavnikom utiču na razvoj metalingvističke kompetencije u nastavi prevođenja na univerzitetskom nivou;
- c) ispitati uticaj vježbi upotrebe dvojezičnih rječnika i povratne informacije od strane nastavnika u vezi sa zadacima prevođenja na materijalu engleskog i srpskog jezika na usvajanje vokabulara u engleskom jeziku;
- d) utvrditi da li upotreba dvojezičnih rječnika uz aktivnu interakciju sa nastavnikom bitno doprinosi smanjenju grešaka u izboru pravilnih prevodnih ekvivalenata;
- e) utvrditi da li interakcija nastavnika sa studentima i povratna informacija u vezi sa njihovim greškama ima više efekta na tačnost upotrebe gramatičkih struktura;
- f) utvrditi značaj intenzivne nastave gramatike uz jasno isticanje uticaja gramatičkih pravila na eksplicitno gramatičko znanje studenata;
- g) utvrditi da li adekvatna povratna informaciju u adekvatno vrijeme može da bude od koristi u nastavi prevođenja;

1.3. Hipoteza istraživanja

U skladu sa ciljem i zadacima istraživanja, postavljamo sljedeće hipoteze:

1. Eksplicitna nastava gramatike i korektna povratna informacija od strane nastavnika utiču na poboljšanje gramatičkog znanja i tačnosti i fluentnosti prilikom prevođenja.
2. Eksplicitne instrukcije podižu nivo metalingvističke i lingvističke svijesti studenata.
3. Interakcija nastavnika sa studentima u eksperimentalnoj grupi i povratna informacija u vezi sa njihovim greškama doprinosi tačnosti upotrebe gramatičkih struktura u prevodu.

4. Upotreba dvojezičnih rječnika u nastavi prevođenja doprinosi boljem usvajanju vokabulara stranog jezika i doprinosi smanjenju broja grešaka u izboru pravilnog prevodnog ekvivalenta.

1.4. Metoda istraživanja

U prvom nivou ovog istraživanja primijenjena je deskriptivna metoda u proučavanju problematike razvoja metalingvističke svijesti u nastavi prevođenja.

U drugom nivou istraživanja primijenjena je eksperimentalna metoda.

Planirani uzorak činili su studenti engleskog jezika i ukupno je bilo uključeno i ispitano oko 200 studenata Filološkog fakulteta, Odseka za Engleski jezik i književnost, Slobomir P Univerziteta u BIH.

Početna faza istraživanja obuhvatila je testiranje studenata kako bi se utvrdilo njihovo vladanje i poznavanje engleskog jezika. Primijenjen je test znanja o gramatici (Cambridge placement test) i testiranje nivoa prevodilačke kompetencije kod studenata. Nakon urađenog testa, formirale su se eksperimentalna i kontrolna grupa za sve četiri godine. Razlika između eksperimentalne i kontrolne grupe bile je ta što kontrolna grupa nije imala intezivne vježbe iz odgovarajućih tema iz gramatike i vokabulara u vezi sa grešakama koje su pravili. Eksperimentalna grupe je imala časove posebno odabranih gramatičkih jedinica na kojima su učili eksplicitno znanju tačno utvrđenih gramatičkih struktura: vrste riječi, imenička i prijedložka sintagma, glagolska fraza, red riječi, slaganje vremena i vrste rečenica. U toku rada postavio se problem odnosa vokabulara i gramatike te su u ovom radu ispitani i neki problemi usvajanja vokabulara.

1.5. Izvori za korpus

Predmet rada je konkretizovan analizom korpusa. Korpus čine radovi studenata Filološkog fakulteta.

Tekstovi za vježbe prevođenja u toku vježbi u kojima su studenti sticali metalingvističku kompetenciju su bili odabrani odlomci iz srpske, engleske ili američke književnosti.

Materijal sa engleskog jezika čine prilagođeni odlomci iz sljedećih knjiga: *David Lodge "Nice work"*, *John Braine "Room at the Top"*, *Titia Sutherland "The Fifth Summer"*, *Iris Murdoch "The Bell"*, *Margaret Atwood "Hotel du Lac"*, *John Cheever*

“The Chaste Clarissa“, Kay Boyce “The White Horses of Vienna“, John O’hara “ Do you like it here“, F.Scott Fitzgerald “The Sensible Thing“, John SteinBeck “The Great Mountains, Dorris Lessing “The Story of Two Dogs“ i James Thurber “The Breaking up of the Winships“.

Materijal sa srpskog jezika čine prilagođeni odlomci iz sljedećih knjiga: Slobodan Selenić „Očevi i oci“, Slobodan Selenic „Prijatelji“, Svetlana Velimar-Jankovic „Dorćol“, Ivo Andrić „Gospođica“, Ivo Andrić „Žeđ“, David Albahari „Cink“, Branimir Šćepanović „Ono drugo vreme“, Isidora Sekulic „U rodnom mestu“, Branimir Ćosić „Pokošeno polje“, Milutin Uskoković „Došljaci, Radoje Domanić „Vođa“, Milorad Pavić „Hazarski rečnik“, Milorad Pavić i Momo Kapor „Sarajevske priče“.

1.6. Osvrt na dosadašnja istraživanja - teorijski i praktični aspekti

U literaturi postoje istraživanja koja su nastojala da utvrde odnos između metalingvističkog znanja i opšte jezičke sposobnosti. Mnogi smatraju da taj odnos nije jednostavan, jer se ne može reći da studentu nedostaje znanje jezika samo zato što ne poseduje potrebnu metalingvističku kompetenciju da jasno izrazi to svoje znanje. Alderson (Alderson, 1997) je uradio jedno takvo istraživanje među studentima i došao do saznanja da „nema dokaza koji bi podržali vjerovanje da studenti sa većim nivoom metalingvističke svijesti bolje vladaju francuskim jezikom ili da su popravili svoje znanje francuskog jezika u odnosu na neke druge studente“ i zaključio da „metalingvističko znanje i jezička vještina obrazuju dva različita faktora lingvističke sposobnosti“ (Alderson, 1997:118). Do ovih saznanja ponovo dolaze i Han i Elis (Han and Ellis, 1998), koji su primijenili nekoliko mjernih instrumenata, uključujući i gramatičke testove¹ i zadatke na 48 odraslih polaznika engleskog jezika kao stranog. Oni tvrde da njihovi rezultati daju podršku Bialistokovom (Bialystok,1981) stavu da različite vrste upotrebe jezika privlače različite vrste znanja i da metalingvističko znanje nije u vezi sa opštom jezičkom sposobnošću.

¹ GJT- *Grammaticallity judgment test*, test gde se treba odlučiti da li je rečenica gramatički tačna ili netačna

Elis (Ellis, 2004) je stava da postoji razlika između posjedovanja znanja i sposobnosti da se to znanje verbalizuje, bez obzira na činjenicu da li student ima ili nema metalingvističko znanje. Grin i Hekt (Green and Hecht, 1992) su ispitali 300 njemačkih polaznika koji je trebalo da isprave 12 grešaka u 12 različitih rečenica i da to dopune adekvatnom definicijom. Došli su do saznanja da polaznici mogu da isprave svoje greške ali ne mogu da objasne kako su to uradili, ne znaju pravilo što nam ukazuje na njihovo implicitno znanje.

Postoji i interesovanje koliko eksplicitno i implicitno znanje mogu doprinijeti variranju odnosa između studentove kompetencije i njegove upotrebe znanja (Ellis, 1985). Drugim riječima, to pokreće pitanje kako se baviti neskladom između studentovog znanja stranog jezika i njegove sposobnosti da ga koristi u različitim situacijama (Bialystok, 1981). Makrory i Ston (Macrory i Stone, 2000) su istražili usvajanje prošlih glagolskih vremena u francuskom jeziku kod studenta čije je predznanje stranog jezika na B1 nivou² i došli do saznanja da postoji velika različitost u upotrebi (tačnoj ili netačnoj), ponegdje izostavljanje pomoćnih glagola u pismenim zadacima za popunjavanje i često potpuno izostavljanja istih glagola u usmenoj komunikaciji.

Skot (Scott, 1989) je predavala francuske relativne rečenice dvjema grupama studenata i naizmjenično koristila eksplicitni pa implicitni metod, a onda ih testirala vježbanjima popunjavanja prilikom slušanja i pisanja. Finalni testovi su pokazali da su obje grupe napredovale više kada su imale eksplicitne instrukcije i to samo u pisanju. Međutim, autor smatra da su studenti i ranije imali ovakav vid nastave i da su njihovi prethodni profesori koristili eksplicitni metod pa su zato studenti i upoznati sa tim. Doughty (Doughty, 1991) je istražio usvajanje engleskih relativnih rečenica kada studenti u jednoj grupi imaju instrukcije i pravila i kada u drugoj grupi imaju instrukcije i značenja i bavio se pitanjem da li usvajanje težih struktura omogućava usvajanje lakših struktura. Došao je do podatka da su obje grupe uznapredovale. Fotos i Elis (Fotos i Ellis, 1992) su uporedili eksplicitne instrukcije na nekoliko gramatičkih elemenata tako što su podigli nivo svijesti studenata o određenim elementima kroz rad u parovima i rad u grupama. Na osnovu gramatičkih testova su zaključili da su „zadaci gdje se podiže nivo

² Zajednički evropski okvir za žive jezike

svijesti studenata zaista efikasni“ (Fotos i Ellis, 1992:623), iako nemaju nužno isti rezultat kod dugotrajnog učenja.

Kleper i Ris (Klapper i Rees, 2003) su sproveli istraživanje o opštem učenju gramatike kroz duži period. Uzorak se sastojao od 57 studenata njemačkog jezika. 40 studenata je studiralo njemački kao osnovne studije i učili su ga putem eksplicitnog pristupa fokusiranja na gramatičke oblike (eng. focus on forms approach - FonFS). Ostalih 17 su studirali njemački uporedo sa ekonomijom, društvenim naukama ili pravom i učili su ga putem eksplicitnog pristupa fokusiranja na značenje i komunikaciju (eng. focus on form approach- FonF)³. Obije grupe su imale isti broj jezičkih instrukcija. Na početku nije bilo neke bitne razlike između te dvije grupe, što se i mjerilo gramatičkim testom. Do kraja druge godine, grupa gdje se primijenjivao pristup fokusiranja na gramatičke oblike imala je ubjedljivo bolje rezultate na testiranju. Međutim, na početku 4 godine, nakon što su obije grupe studirale u inostranstvu, grupa gdje se primijenjivao pristup fokusiranja na značenje i komunikaciju imala je bolje rezultate na testu u odnosu na drugu grupu. Dakle, uprkos jasnoj prednosti grupe gdje se primijenjivao pristup fokusiranja na gramatičke oblike koji je bio sličan testovima koji su slijedili, u dužem intervalu, eksplicitne gramatičke instrukcije se nisu pokazale kao bitna nezavisna varijabla.

Robinson (Robinson, 1996) se bavio ispitivanjem lakših i težih pravila. U jednom kontrolisanom eksperimentu, studenti su učili pravila na četiri različita načina: 1.) posmatrali su rečenice i rečeno im je da se radi o testu memorije, 2.) posmatrali su rečenice i rečeno im je da traže značenje, 3.) posmatrali su rečenice i rečeno im je da pokušaju da pronađu pravilo, 4.) pročitali su pravila čije je usvajanje bilo cilj toga časa, zatim su pogledali rečenice i pitali su ih neka metalingvistička pitanja u vezi sa rečenicama. Rezultati su pokazali da su se jednostavna pravila zaista naučila lakše pod svim ovim uslovima.

Noris i Ortega (Norris i Ortega, 2000) su zaključili iz svoje metaanalize relativne efikasnosti različitih instrukcijskih pristupa, da su pristup fokusiranja na značenje i komunikaciju i pristup fokusiranja na gramatičke oblike jednako efikasni i trajni. Međutim, potvrdili su nedostatke ishoda iz metaanalize koji su uključili ogroman broj

³ Long pravi razliku između dve različite instrukcije u nastavi gramatike: *focus on form approach FonF* ili fokusiranje na značenje i komunikaciju, i *focus on forms approach FonFS* fokusiranje na gramatičke oblike.

različitih konteksta i različitih rezultata mjernih jedinica. Takođe su naglasili razlike u načinu na koji su određeni instruktivski pristupi sprovedeni, gde je tendencija da se u eksperimentalnoj grupi uključi više eksplicitnih instrukcija, time što su studenti više izloženi ciljnom obliku nego oni studenti grupe gde se sprovode implicitne instrukcije; potrebu za dužim periodom posmatranjem nakon instrukcija kako bi se odredile značajne promjene koji je moguće da su rezultat implicitnih instrukcija i rezultata mjernih jedinica pamćenja koji *de facto* imaju veću naklonost ka studentima eksplicitnih instrukcija.

Kada je riječ o povratnoj informaciji od strane nastavnika ili *feedback*, Traskot (Truscott, 1996, 1999) tvrdi da se nije uradilo niti jedno istraživanje koje pokazuje da bilo koja povratna informacija u vezi sa gramatikom u nastavi pisanja ima više efekta na tačnost nego li situacija kada nastavnik ne dijeli sa studentima svoje mišljenje o njihovim greškama. On čak tvrdi kako ispravljanje može da ima negativnog efekta na studente, i smatra da je jedino rješenje što više aktivnog prevođenja od strane studenata. Po njemu, ispravljanje vjerovatno neće imati efekta ukoliko nije urađeno u odgovarajućoj fazi/nivou, iako u svom radu ne spominje ograničenja i nedostatak parcijalnog učenja. Traskot takođe tvrdi da, iako su možda leksičko i morfološko znanje drugačiji i usvajaju se na drugačiji način u odnosu na sintaksičko znanje, oni se u svakom slučaju ne usvajaju odmah i odjednom već u fazama.

Francen (Frantzen, 1995) je istražila da li eksplicitna nastava gramatike i korektivna povratna informacija od strane nastavnika (*feedback*) utiču na poboljšanje gramatičkog znanja i tačnosti, fluentnosti prilikom pisanja, što je mjereno putem gramatičkih testova i eseja prije i poslije instrukcija. I kontrolna i eksperimentalna grupa su značajno uznapredovale na oba polja. Međutim, eksperimentalna grupa je nadjačala kontrolnu samo na gramatičkom testu.

Ranija istraživanja koja su isticala moguće koristi u procesu usvajanja riječi stranog jezika u nastavi pisanja i prevođenja, pokazuju da je potencijalna upotreba rječnika neminovna (Jones, 1995) iako je vidno izostavljena iz naučno-istraživačkog rada u nastavi pisanja (Bruton, 2004) i većine modela pisanja (Christianson, 1997: 39).

Bruton (Bruton, 1994) je sproveo istraživanje koje se odnosi na proces učenja i pamćenja ranije nepoznatih riječi. Neki studenti u svojim prevodima nisu mogli da prepoznaju ranije nepoznatu riječ čije su značenje pronašli u rječniku. Ovu činjenicu su

razradili Grejb i Stoler (Grabe i Stoller, 1997) koji su utvrdili da neke riječi treba više puta da pronađete u rječniku kako biste ih zapamtili a neke druge riječi se odmah pamte. Stoga se može reći da je učenje i pamćenje novih riječi koje su studenti pronašli u rječniku značajan problem usvajanja stranog jezika.

Kovi (Cowie, 1979) tvrdi kako bi rječnici trebalo da pomognu studentima da izbjegnu pravljenje grešaka, dok Ard (Ard, 1982) izjavljuje kako upotreba rječnika dovodi do pojave još većeg broja grešaka. Međutim, Ard ne smatra da treba zabraniti upotrebu rječnika u nastavi prevođenja. Naprotiv, zalaže se za stav da su dvojezični rječnici jedan od rijetkih načina da se pronađe upotreba riječi u nekom drugom kontekstu.

Roer (Roehr, 2005; 2008b) i Alderson (Alderson et al., 1997) su koristili test metalingvističkog znanja u svojim istraživanjima kako bi mjerili studentovo eksplicitno i metalingvističko znanje. Testovi su podrazumijevali mjerenje i procjenu gramatičkog znanja u rečenicama stranog jezika – identifikaciju, ispravljanje grešaka i identifikovanje gramatičkih pravila. Test se sastojao od dva dijela. Prvi dio je mjerio sposobnost studenta da eksplicitno objasni i opiše aspekte stranog jezika - sposobnost da ispravi, opiše i objasni podvučene greške u rečenici. Drugi dio je testirao analitičku sposobnost studenta u stranom jeziku – sposobnost da identifikuje gramatičke kategorije u rečenicama stranog jezika.

Prvi dio se sastojao od 20 rečenica stranog jezika, i svaka je imala jednu podvučenu grešku. Trebalo je da studenti isprave, opišu i objasne ove greške. Zadatak ispravljanja, objašnjenja i opisivanja je testirao sposobnost studenta da koristi svoje znanje o gramatici, pošto je svaki primjer greške mogao da se objasni i ispravi. Studenti su morali i da opišu kategoriju i da objasne pravilo. Sintaksička, morfološka, leksičko-semantička i pragmatička obilježja jezika su bila uključena.

Drugi dio testa se sastojao od 25 rečenica gdje se od studenta tražilo da identifikuju gramatičku kategoriju. Kada su rješavali ovaj test, studenti su morali da koriste svoje metalingvističko znanje o gramatičkoj kategoriji i odnose između kategorija. U ovom dijelu testa studenti nisu morali da ispravljaju, opisuju ili objašnjavaju greške.

S obzirom da se u ovim istraživanjima najviše pažnje posvećivalo odnosu posedovanja metalingvističke kompetencije i opštejezičke sposobnosti, te da se

relativno kompleksan problem odnosa utvrđivanju znanja na određenim jezičkim nivoima, jezičkim veštinama i uglavnom gramatičkih pravila nasuprot upotrebi jezika, a takođe sa aspekta stepena eksplicitnosti jezičkog znanja, ova oblast istraživanja postavlja pred istraživača uvek nove izazove. Stoga ćemo u narednom delu rada pažnju posvetiti razgraničenju osnovnih pojmova koji čine temu našeg rada, i to su: *metalingvistička kompetencija, prevođenje, eksplicitna i implicitna nastava gramatike i vokabulara.*

TEORIJSKI DIO RADA

2. JEZIČKE KOMPETENCIJE I METALINGVISTIČKA KOMPETENCIJA

2.1. Lingvistička i komunikacijska kompetencija

Riječ kompetencija je latinskoga porijekla (competare, competentia = postizati, biti bolji). Milan Vujaklija u *Leksikonu stranih reči i izraza* navodi da “kompetencija znači nadležnost, merodavnost; sposobnost (ili: pozvanost sudije za suđenje ili ocenjivanje; polje rada (ili područje) nekog nadležstva...” (Vujaklija, 1989:447).

Kompetencija (eng.competence), kako smatraju psiholingvisti⁴, predstavlja apstraktnu sposobnost (eng. ability) za proizvođenje rečenica, a djelatnost koja predstavlja tu sposobnost predstavlja izbor određenog iskaza u određenoj prilici, koji zavisi od različitih situacionih varijabli. To ukazuje da postoje faktori koji utiču na preklapanje jezičke sposobnosti i jezičke djelatnosti. Međutim, to se najvjerojatnije nikada ne desi u potpunosti.

Noam Čomski opisuje sposobnost govornika nekog jezika da se na temelju ograničenog broja jezičnih jedinica i pravila proizvede beskonačan niz rečenica. Govornikovo poznavanje jezika Čomski naziva kompetencijom (eng. competence). On je termine *la langue* i *la parole* zamijenio terminima „jezična kompetencija“ i „jezička performansa ili jezičko djelovanje“.

Prema shvatanjima Pavličević-Franić, savremena psiholingvistička i sociolingvistička istraživanja prave razliku između: lingvističke kompetencije (gramatička stručnost) i komunikacijske kompetencije (pragmatična osposobljenost) (Pavličević-Franić, 2005). Proširuje se shvatanje ljudske sposobnosti jezičkoga izražavanja ističući razliku između teoretskoga znanja jezika i praktičnoga jezičkog ostvarenja, priznajući promjene u svakome pojedinome diskursu odnosno individualnome procesu izražavanja, bez obzira na inicijalne elemente koji ih pri jezičkom izražavanju uslovljavaju. Psiholingvističke posebnosti jezičkih djelatnosti odnose se na uvažavanje razvojne dobi, kognitivnih mogućnosti i individualnih osobina

⁴ Titone, 1977.

ličnosti pojedinca u komunikacijskome procesu, dok su sociolingvističke karakteristike povezane uz situaciju, okolinu, kontekst, odnosno društveno okruženje u kojemu se jezičko izražavanje ostvaruje (Pavličević-Franić, 2005).

Komunikacijska jezička kompetencija sastoji se od nekoliko dijelova: lingvističke, sociolingvističke, diskurzivne i pragmatične (Europski referentni okvir za jezike, 2005 : 42). Pretpostavlja se da svaka od tih nedvojivih dijelova uključuje znanje, vještine i umijeća. Sam naziv komunikacijske kompetencije oblikovao je sociolingvista Hajmz (Hymes, 1972) koji je istraživao na koji način govornik u izvjesnoj društvenoj situaciji odabire baš određeni oblik jezika. Tu sposobnost govornika da između više jezičnih podсистема odabere najpogodniji Hajmz naziva „komunikativna kompetencija“.

Preberg-Vilke kaže da „komunikacijska kompetencija uz jezičnu kompetenciju sadrži cijeli niz izvanlingvističkih čimbenika u koje je uključen i društveni kontekst i neposredno okruženje“ (Preberg-Vilke, 2007 : 56).

Aladrović u svom radu koji se bavi odnosom komunikacijske i lingvističke kompetencije takođe navodi da se komunikacijska kompetencija odnosi i na okruženje, tj. društveni kontekst u kojem pojedinac uči jezik. Komunikacijski model učenja traži i komunikacijski funkcionalan proces poučavanja, primjeren i razigran, učinkovit i različit od tradicionalne predavačke pouke. Komunikacijski pristup polazi od odrednica da je jezik sistem i treba ga usvajati u njegovoj sveukupnosti, a ne samo njegove pojedine elemente te da se usvajanje jezika zasniva na induktivnoj metodi i načelu supstitucije.

2.2. Metalingvistička kompetencija/metalingvistička svijest ili znanje

U zajedničkom istraživanju pod nazivom *Metalinguistic knowledge in instructed L2 learning: An individual difference variable?* autorke Roer i Ganem-Gutierrez definišu metalingvističko znanje kao “eksplicitno ili deklarativno znanje u vezi sa sintaktičkim, morfološkim, leksičkim, pragmatičkim i fonološkim karakteristikama stranog jezika koji uči“ (Roehr i Ganem-Gutiérrez, 2008).

Prema Elisu, metalingvističko znanje ili svijest je poznavanje lingvističkih formi i struktura. To je sposobnost analiziranja jezika kao *stvari*, jezika kao *procesa* i jezika kao *sistema*. Metalingvistička sposobnost je mogućnost da se eksplicitno isprave i

objasne greške i da se identifikuju i opišu gramatičke kategorije stranog jezika (Ellis, 2004).

U radu *Metalingvistički preduslovi uspešnog usvajanja čitanja* Kodžopeljić navodi: "Metalingvistička svest se, na generalnom nivou, može definisati kao sposobnost individue da razmišlja o jeziku, manipuliše njegovim strukturnim karakteristikama, kao i da jezik sam tretira kao objekt mišljenja, a što je u suprotnosti sa korišćenjem jezičkog sistema za produkciju i razumevanje iskaza (Kodžopeljić, 1996). Najčešće se govori o četiri tipa metalingvističkih sposobnosti (Tunmer, Pratt i Herriman, 1984). To su fonemska svijest, svijest o riječima, sintaksička svijest i pragmatička svijest.

Prema shvatanjima Kodžopeljić, možemo govoriti o sljedećim vidovima metalingvističke svijesti:

- svijest o glasovnoj strukturi riječi koja se ogleda u sposobnosti da se analiziraju riječi i podijele na njihove sastavne elemente (slogove i glasove), kao i da ih sintetišu iz njih;
- svijest o riječima, odnosno formiran pojam riječi, koji se manifestuje kroz nekoliko aspekata: sposobnost definisanja termina "riječ", shvatanje arbitrarnosti veze između riječi i predmeta koji simbolizuje i razlikovanje semantičkih i fonoloških komponenata reči;
- sintaksička svijest koja predstavlja sposobnost procjene gramatičke adekvatnosti iskaza i
- pragmatička svijest je svijest o adekvatnosti poslate poruke, evaluacija razumljivosti i konzistentnosti informacija, prilagođavanje strukture iskaza prema osobinama sagovornika i sl.) (Kodžopeljić, 1996: 2).

3. PREVOĐENJE I PREVODILAČKA KOMPETENCIJA

Termin “prevođenje” (eng. *translation*) se koristi kao opšti pojam u lingvistici. Profesionalno, ipak, gore pomenuta riječ prevođenje se odnosi na pismeno prevođenje dok se drugi termin “interpretacija” koristi za usmeno prevođenje (eng. *interpretation*) (Newmark, 1991:35). Ako se misli na pismeno prevođenje, onda termin ima tri različita značenja: 1.) prevođenje kao proces, 2.) prevod kao proizvod procesa prevođenja (npr. prevedeni tekst), i 3.) prevođenje kao apstraktni koncept koji objedinjuje i proces prevođenja i proizvod toga procesa. (Bell, 1991:13).

3.1. Definicije prevođenja

U današnjoj teoretskoj literaturi koja se bavi prevođenjem, postoji veliki broj definicija koje odražavaju različita shvatanja i poglede na ovu složenu djelatnost ljudskog uma. Američki lingvista Najda smatra da je “prevođenje reprodukovanje u jeziku cilju najbližeg prirodnog ekvivalenta poruke na izvornom jeziku, prvo u pogledu značenja a drugo u pogledu stila” (Nida, 1975: 95). U jednoj drugoj lingvistički koncipiranoj definiciji, značenju se poklanja dužna pažnja. Prema shvatanjima engleskog lingviste Njumarka, “prevođenje predstavlja prenošenje značenja nekoga teksta iz jednog jezika u drugi, kao i komunikacijske namjere pošiljaoca poruke” (Newmark, 1996:4). Hrvatski lingvista Ivir za čin prevođenja kaže da se “sastoji u pretvaranju poruke (misli, osjećaja, želje, naredbe) prethodno izražene jednim jezikom u jednakovrijednu poruku izraženu nekim drugim jezikom” (Ivir, 1984: 11). U nastojanju da prevaziđe razlike koje postoje u shvatnjima o tome šta su prevođenje i prevod Hlebec, srpski lingvista, iznosi sljedeću definiciju: ”Prevođenje je proces stvaranja prevoda i sastoji se od prestvaranja i modifikacije. Prevodno prestvaranje je kodiranje kojim se omogućava da se intencije izražene u jednom kodu (izvornika) ponovo realizuju u poruci izraženoj u drugom kodu (tekstu cilja) (Hlebec, 2009:12).

Definicije prevođenja se mogu grupisati u tri osnovne koncepcije: lingvistička, filološka i komunikacijska (Ivir, 1984: 34-35). Ivir navodi da se definicije prevođenja razlikuju uglavnom u pogledu onoga što njihovi autori smatraju da se prevodi.

Autor knjige *Lingvistička teorija prevođenja* Džon Katford dao je lingvističku definiciju prevođenja. On prevođenje definiše kao „zamjenjivanje tekstualnog materijala u jednom jeziku (izvornom jeziku) jednakovrijednim tekstualnim materijalom

u nekom drugom jeziku (jeziku cilju)“ (Catford, 1965: 23 prema Iviru, 1984:34). Prema shvatanjima Ivira, značenjska jednakovrijednost (ekvivalencija) uspostavlja se između lingvističkih izražajnih sredstava dvaju jezika. Zakonitosti odnosa između izvornika i prevoda traže se na leksičkoj i gramatičkoj razini. Ključno pitanje u ovoj definiciji prevođenja je pitanje jednakovrijednosti ili ekvivalencije. Katford utvrđuje ekvivalenciju prema kontekstualnim mjerilima i za jednakovrijedne proglašava one formalne elemente i kategorije izvornog jezika i jezika cilja koji u istom kontekstu situacije igraju istu ulogu (Catford, 1965:24 prema Iviru, 1984:34).

Prema lingvističkoj koncepciji, Sibinović smatra da je prevođenje proces u kojem se jezične jedinice jezika originala zamjenjuju odgovarajućim jezičkim jedinicama jezika prevoda. Analiza prijevoda se vrši na svim jezičkim nivoima – fonološkom, grafološko-ortografskom, leksičkom, morfološkom i sintaksičkom. Ta analiza se nadovezuje na materijal koji pruža kontrastivno proučavanje jezika (Sibinović, 1983).

Filološku definiciju prevođenja Ivir definiše kao „postupak zamjenjivanja jednog književnog teksta drugim uz očuvanje umjetničke vrijednosti koju je imao prvobitni tekst“ (Ivir, 1984:35). Prema ovom autoru, glavno zanimanje onih koji prevođenje proučavaju s toga stajališta usmjereno je na utvrđivanje ekvivalencije među pojedinim vrstama stilskih karakteristika i retoričkih sredstava. Pristalica filološke koncepcije prevođenja, Mila Stojnić, definiše književno prevođenje ističući „obavezu da se u prevodu sredstvima kojima raspolaže jezik na koji se prevodi, u celini ili pojedinostima ostvari smislaoni, sadržajni, i žanrovsko-stilski ekvivalent originala, u kome bi forma i sadržina u jeziku prevoda činila isto dijalektičko jedinstvo koje predstavlja original“ (Stojnić, 1980: 91).

Predstavnik komunikacijske koncepcije, Ivir ističe da je komunikacijski pristup prevođenju omogućio da se ta vrsta čovjekove djelatnosti ne promatra samo kao lingvistička operacija, već kao društveni čin u kome izvorni odašiljalac stupa u interakcijski odnos sa svojim primaocima (s tim da je prevodilac jedan od primalaca njegove poruke), a prevodilac pak kao odašiljalac takođe stupa u interakcijski odnos sa svojim primaocima. Za potpunije razumijevanje onoga što se događa u prevodnom procesu neophodno je poznavanja i toga interakcijskog odnosa u kome se sa svojim

primaocima nalaze odašiljalac izvorne poruke i prevodilac kao odašiljalac prevedene poruke (Ivir, 1984: 36).

Prema tvrdnjama Sibinovića, teorijska koncepcija koja na prevođenje gleda kao na jedan komunikacijski model, čini se najkompleksnijom, jer se u njoj paralelno i sistematski pažnja usmjerava u tri pravca: na sintaktičku, semantičku i pragmatičku dimenziju prevođenja. Sintaksička obuhvata kompleks pitanja koja se odnose na jezičku strukturu originala i prevoda, na jezičku strukturu kao sistem znakova u jednom i drugom jeziku. Semantička dimenzija prevoda obuhvata kompleks pitanja koja zadiru u problem odnosa između znakova i predmeta koje ti znakovi obilježavaju. Pragmatična obuhvata kompleks pitanja koja spadaju u oblast odnosa između znakova (jezika) i osobe koja se tim znakovima (jezikom) služi. Dakle, teorija prevođenja, prema ovoj koncepciji, mora obuhvatiti sve ono što spada u složeni proces komunikacije pri kojoj se koriste dva jezika (Sibinović, 1983: 112).

3.2. Prevodilačka kompetencija

Prevodilačku kompetenciju različiti autori različito definišu u zavisnosti od konteksta i cilja proučavanja kompetencija.

Keli definiše prevodilačku kompetenciju kao “kompetenciju koja obuhvata različite kapacitete, znanja, vještine i stavove koje profesionalni prevodici posjeduju.” (Kelly, 2005:03).

Prema holističkoj definiciji istraživačke grupe PACTE, prevodilačka kompetencija je “sistem neophodnih znanja i vještina za obavljanje prevodilačke djelatnosti” i sastoji se od pet kompetencija: bilingvalne, vanjezičke, instrumentalne, strateške i stručne (tj. poznavanja prevodilačkih pojmova i principa) i psiholingvističke komponente (Pacte, 2003: 58-59).

- Bilingvalna potkompetencija je pretežno proceduralno znanje neophodno za potrebe komunikacije dva jezika. Ova potkompetencija uključuje pragmatično, socio-lingvističko, tekstualno, gramatičko i leksičko znanje.
- Vanjezička potkompetencija je pretežno deklarativno znanje, implicitno i eksplicitno. Ova potkompetencija uključuje opšte znanje, posebno znanje o određenoj oblasti, poznavanje dvije kulture i enciklopedijsko znanje.

- Znanje o prevođenju je pretežno deklarativno znanje o prevođenju, implicitno i eksplicitno, i znanje o aspektima ove profesije.
- Instrumentalna potkompetencija je pretežno proceduralno znanje u vezi sa korištenjem izvora, informacija i komunikacionih tehnologija koje se odnose na prevođenje (rječnici svih vrsta, enciklopedije, gramatike, paralelni tekstovi, elektronski korpusi i pretraživači).
- Strategijska potkompetencija je proceduralno znanje koje garantuje efikasnost procesa prevođenja i rješavanje problema. Primarni cilj je planiranje, sprovođenje procesa prevođenja (biranje najadekvatnije metode), evaluacija procesa i rezultati. Postoji nekoliko faza ovoga procesa. Primjeri strategije su: razlikovanje glavne i sporedne ideje, uspostavljanje pojmovnih odnosa, traganje za informacijom, parafraziranje, prevođenje naglas, ponovno prevođenje i sl.
- Psiho-fiziološka potkompetencija uključuje različite vrste kognitivnih i psihomotornih vještina (pamćenje, pažnja, kreativnost i logičko zaključivanje, sposobnost kritičkog razmišljanja) (Pacte, 2003: 58-59).

Kelly (Kelly, 2005:03) u svojoj knjizi *A Handbook for Translator Trainers* navodi sve kompetencije kao i istraživači PACTE ali ih drugačije imenuje kao: komunikativnu, kulturnu, predmetnu, instrumentalnu, psihofiziološku i dodaje interpersonalnu kompetenciju.

4. NASTAVA PREVOĐENJA

4.1. Prevođenje kroz metode nastave stranog jezika

Prevođenje kao metoda učenja stranog jezika postoji već vijekovima. Ona je u različitim periodima bila prihvatana ili odbacivana, zavisno o primarnim ciljevima i nastavnim tehnikama. Kroz istoriju nastave klasičnih jezika, prevođenje sa stranog jezika na maternji i obrnuto predstavljalo je osnovnu didaktičku aktivnost tradicionalne gramatičko-prevodilačke metode. Na početnom stepenu učenja prevodile su se najprije izolovane rečenice, no ubrzo nakon toga tražilo se od studenata da se iskažu na literarnim tekstovima. Ova metoda je bila sintetičko-deduktivna i osnova joj je bila praktična primjena gramatičkih pravila u prevođenju nekog teksta, što sa sobom povlači dobru pismenu upotrebu stranog jezika koji se uči, a tekstovi koji su se dvosmjerno prevodili bili su odabrani tekstovi poznatih autora. U ovom periodu riječi i gramatička pravila su se mehanički učili napamet (Vrhovec, 1995 : 85).

Didaktička svrha vježbi prevođenja u to vrijeme je bila obogaćivanje rječnika studenata vokabularom i strukturama jezika cilja kao i obukom kako se služiti dvojezičnim rječnicima. Bilo je to prevođenje na razini sintaksičkih i leksičkih podudarnosti kod kojeg je najčešće izostajala bilo kakva interpretativna sloboda prevodioca.

Prema shvatanjima Vrhovec, nove metode donose i nove pristupe kritikujući istovremeno ranije stavove i postupke. Maternji jezik je gubio ulogu, kako u razrednom govoru, tako i u nastavnim aktivnostima. Tako isprva direktna, a potom i audiolingvalna i audiovizuelna metoda, još oštrije kritikuju ne samo prisutnost maternjeg jezika u nastavi stranog jezika, nego idu i dalje: čak zabranjuju nastavnicima i studentima korištenje maternjeg jezika koje je zapravo jedino sredstvo komunikacije u didaktičkoj sredini, sredstvo koje i jedni i drugi posjeduju i koje u isto vrijeme omogućuje međusobne kontakte i interakciju (Vrhovec, 1995 : 86).

Vremenom je došlo do burne reakcije protiv gramatičko prevodilačke metode u nastavi stranog jezika. Posljedica toga bilo je potpuno odbacivanje prevođenja. Direktna metoda je upotrebljavana kako bi se naglasilo da se strani jezik uči direktno, bez uplitanja maternjeg jezika u nastavi i bez prevođenja. Cilj direktne metode je bio da studenti sami razviju osjećaj za strani jezik, učeći ga i upotrebljavajući u svakodnevnim

situacijama, bez prevođenja riječi ili izraza na maternji jezik. Učenje gramatičkih pravila nije se izbacilo iz nastave, ali su se ona davala tek na kraju neke nastavne jedinice, kao potvrda i kratak pregled naučenog. Ova metoda se u fazi uvježbavanja naučenog koristila jednojezičkim vježbama (pitanja i odgovori, ponavljanje za nastavnikom u cilju vježbanja izgovora, dopunjavanje tekstova, dijalози po primjeru, učenje stihova i pjesmica napamet, diktat), prepričavanjem i razgovorom o pročitanoj tekstu, odnosno lektiri.

Tipične vježbe audiolingvalne i audiovizuelne metode u nastavi stranog jezika bile su dopunjavanje teksta, sastavljanje rečenica na osnovu šeme u datom primjeru, pitanja i odgovori i dopunjavanje dijaloga i njihovo izvođenje, bez uvođenja vježbi prevođenja i maternjeg jezika. Gledajući sa današnjeg aspekta savremene glotodidaktike možemo reći da je to bilo mukotrpno razdoblje, kako za nastavnike, tako i za studente. Nove metode su isključivale maternji jezik i vježbe prevođenja na razini objašnjavanja nepoznate leksike ili upućivanja učenika u funkcionisanje sistema jezika cilja.

Komunikativna metoda počiva na kognitivističkoj psihologiji učenja. U kognitivističkoj perspektivi znanje koje jedna osoba već posjeduje određuje ono šta ta osoba može dalje da nauči, bilo da se radi o implicitnim znanjima što korelira obično sa onim što se uči u svakodnevnom životu, bilo da se radi o eksplicitnim znanjima (ono što pruža škola). Kognitivna psihologija povezuje sticanje znanja sa mentalnim aktivnostima, koje su uzrokovane određenim perceptivnim mogućnostima i psiholingvističkim operacijama. Prema tome, svaka osoba ima svoj „saznajni sistem“, neku svoju organizaciju koju pokreće u samom procesu sticanja znanja. To znači da se mentalna aktivnost struktura pojedinačno, u zavisnosti od osoba koje su podvrgnute procesu učenja. Ovaj aspekt kognitivističke teorije prihvataju neki teoretičari stranog jezika (Točanac, 1990 : 96).

Prema shvatanjima Točanac, komunikativna metoda nema rezerve prema maternjem jeziku niti prema nastavi prevođenja. U kognitivnoj psihologiji stoji da se čovjek u sticanju znanja oslanja na ona prethodna. Poređenja između maternjeg i stranog jezika se ne mogu izbjeći. U nastavnom procesu, komunikativna metoda dozvoljava upotrebu maternjeg jezika i poređenje govornih činova jednog i drugog jezika, smatrajući da takav postupak ne ometa saznajni proces.

Potreba za prisutnosti maternjeg jezika više nije diskutabilna. Bez obzira na promjene metoda i pristupa nastavi stranih jezika, istraživanja su pokazala da je kod procesa podučavanja i usvajanja stranog jezika maternji jezik neminovno uvijek prisutan, na eksplicitan ili implicitan način, uz strani jezik.

4.2. Problemi koji se javljaju u nastavi prevođenja

Jovanović u svoj radu pod naslovom *“Prevođenje kao vještina u vladanju stranim jezikom ali i sredstvo za njegovanje sopstvenog”* kaže da je “prevođenje posebna jezička vještina, umeće koje učenicima i studentima treba prenositi, postepeno ga s njima uvežbavati, testirati, ocenjivati” (Jovanović, 2011).

Prema Jovanoviću, nesigurnost u odnosu prema prevodu i u radu na ovoj jezičkoj vještini izvire već i iz dileme šta je to uopšte prevod. „Prevoditi, šta to zapravo znači? Šta se prevodi kad se prevodi? Mnogi će reći – ideje. Oni oprezniji pre će izgovoriti – reči. Ili bolje – rečenice. Ili čak – pasusi. Treći će možda reći da prevode 'smisao' ili 'duh' originalnog teksta. Ako sad pokušamo da pitanje rasvetlimo sa semantičke strane, ustanovićemo da pobornici prva dva pristupa, a dobrim delom i oni koji zastupaju i ovaj treći, pod svojim etiketama u stvari prećutno podrazumevaju proces prenošenja iz jednog jezika u drugi onog najkonkretnijeg referencijalnog značenja (denotacije), uz onoliko pratećeg značenja (konotacije) koliko je, *leksički gledano*, odmah uočljivo“ (Bugarski, 1975: 236 prema Jovanoviću, 2011). Istina je:”...većina ljudi, naročito djece, neupućenih u lingvistiku, prilazi stranom jeziku sa (mahom nesvesnom) pretpostavkom da riječi imaju samo jedno “pravo” značenje.” (Riđanović, 1983:157 prema Jovanoviću, 2011).

Pristalica filološke koncepcije prevođenja Stojnić, kada govori o nastavi prevođenja, dočarava koliko je u stvari riječ o umijeću a ne o formalnom znanju: „...istraživanja i teorijska razmatranja, međutim, sasvim su zasigurno potvrdila jednu, za prevodilačku praksu veoma važnu činjenicu. A to je da se prevodilački zadatak ne može konačno rešiti ni na leksičkom, ni na morfološkom, ni na sintaksičkom nivou. Naravno, prevodilac mora, prevodeći delo, umeti da vrši gotovo sve radnje koje je autor dela vršio, ostvarujući svoju umetničku zamisao, jezičkim sredstvima. Na leksičkom nivou on se po pravilu ne sme naći samo u poziciji da *prevode* reč, već, kao i autor da je u jeziku prevoda *odabere* i upotrebi u onom njenom značenju i obliku koji potpuno ili bar

približno potpuno odgovara datoj konkretnoj situaciji na koju se odnosi iskaz“ (Stojinić, 1981: 48-49).

Kad se govori o prevođenju u nastavi stranih jezika, Vilke govori o tri postupka koja su pojedine metode prihvaćale, a druge odbacivale. To je prevođenje izolovanih leksičkih jedinica, prevođenje sintaktičkih struktura i prevođenje dužih i kraćih odlomaka teksta (Vilke, 1995).

Problemi prevođenja se javljaju kao rezultat:

1) razlike u značenju riječi, 2) različiti sintaktički konteksti, i 3) razlike kulturnog konteksta čitaoca i slušaoca (Munday, 2001).

Leksičko značenje. (a) Riječi mogu a ne moraju da imaju isto objektivno značenje. Ukoliko se isti predmeti javljaju u obje kulture, značenje se može prevesti bez problema. Ali i u tom slučaju jedan termin može da ima širi spektar značenja u odnosu na drugi. (b) Homonimi često dovode do dvosmislenosti. (c) Studenti moraju da vode računa o pravom i prenosom značenju. (d) Poneke riječi imaju tačan ekvivalent u drugom jeziku, a opet postoje primjeri kada se značenje ne može tačno prevesti na drugi jezik. (e). Veoma često dolazi do zamjene sličnih riječi u različitim jezicima i samim tim do pogrešnog prevoda.

Gramatičko značenje. Sintaktički zahtjevi jezika se razlikuju u velikoj mjeri. Gramatika pojedinih jezika zahtijeva razlikovanje polova i socijalnog statusa govornika i slušaoca, informacije o položaju, posjedovanju, izvoru informacija i aspektima za vrijeme koji nisu neophodni u engleskom jeziku. S druge strane, neke informacije koje su bitne za engleski jezik nisu neophodne za neki drugi jezik. U nekim drugim slučajevima, prevod na neki drugi jezik ponekad zahtijeva ubacivanje informacija ili njihovo izbacivanje.

Stil, ili alternativne varijante u jezičkom sistemu, mogu uvesti neprimjetno naglašavanje ili čak i drugo značenje, koje se nekako mora izjednačiti u drugom jeziku.

Ekvivalencije u različitim kulturnim kontekstima. Zarad čuvanja značenja, kulturne razlike mogu da zahtijevaju mnogo veće promjene nego li one koje se nagovještavaju u procesu prevođenja (Munday, 2001).

4.3. Ekvivalencija u prevođenju

Osnovi cilj u nastavi prevođenja je da se proizvede isto značenje ili poruka u tekstu jezika cilja kao što je i u originalu. I problemi ekvivalencije se javljaju kao rezultat semantičkih, socio-kulturnih i gramatičkih razlika između polaznog i jezika cilja. Ove tri oblasti se često prepliću jedna sa drugom. Značenje riječi je često i kulturno obojeno i u većini slučajeva se može razumjeti samo kroz kontekst u kome se javlja.

Zbog toga što tekst ciljnog jezika nikada ne može biti ekvivalentan originalnom tekstu na svim nivoima, teoretičari su napravili podjelu između različitih vrsta ekvivalencija (Lauschner, 2000:151). Najda (Nida, 1964) predlaže formalnu i dinamičku ili funkcionalnu ekvivalenciju. Formalna ekvivalencija se usredsređuje na poruku teksta, i u formi i u kontekstu. Ona zahtijeva da poruka u jeziku cilja odgovara što je moguće više različitim elementima u polaznom jeziku. Dinamička ekvivalencija se bazira na principu ekvivalentnog efekta, gdje odnos između primaoca i poruke treba da je suštinski isti kao onaj koji postoji između originalnog pošiljaoca poruke i same poruke. Newmark pravi razliku između komunikativnog i semantičkog prevođenja. Kao i dinamička ekvivalencija kod Najde, komunikativno prevođenje takođe pokušava da stvori efekat na čitaoca teksta ciljnog jezika isti kao i kod čitaoca polaznog teksta. Koller (Koller, 1981) predlaže denotativnu, konotativnu, pragmatičku, tekstualnu, formalnu i estetičku ekvivalenciju. Mandej (Munday, 2001) opisuje ovih pet različitih vrsta ekvivalencije:

1. Denotativna ekvivalencija se odnosi na ekvivalenciju iz vanjezičkog sadržaja teksta.
2. Konotativna ekvivalencija se odnosi na izbor leksike, posebno kada je riječ o sinonimima.
3. Tekstualno- normativna ekvivalencija se odnosi na vrstu teksta.
4. Pragmatička ekvivalencija ili “komunikativna ekvivalencija” se odnosi na primaoca teksta ili poruke.
5. Formalna ekvivalencija se odnosi na formu i estetiku teksta, uključujući igre riječi i individualne osobine stilova polaznog teksta.

Zbog semantičkih, socio-kulturnih i gramatičkih razlika između polaznog i jezika cilja izostavljanje i gubljenje informacije je neminovno. Basnett Mekgvajer (Basnett-McGuire, 1991) ističe da je moguće pristupiti pitanju problema izostavljanja i gubljenja informacija onda kada se prihvati da ne postoje identično iste riječi između izvornog i ciljnog jezika. Bel (Bell, 1991:6) je sličnog mišljenja i po njemu "nešto" se uvijek mora izgubiti ili se čak može dobiti u procesu prevođenja, a prema Najdi (Nida, 1975) sve vrste prevođenja uključuju gubitak informacija i dodavanje informacija.

Bejker (Baker, 1992:40) posmatra gubitak informacija kao "brisanje leksike zbog gramatičkih i semantičkih oblika jezika pošiljaoca poruke. Ukoliko značenje koje prenose određene riječi ili izraz nisu pretjerano bitni za razvoj daljeg teksta, prevodilac jednostavno može zaobići prevod te riječi ili izraza."

Prema Njumarku (Newmark, 1986:92) informacija se dodaje u prevod najčešće zbog kulturnih, tehničkih ili lingvističkih razloga. Informacija se može dodati u sam tekst (u zagradu) ili izvan teksta (u fusnotama).

Da bi se povinovalo stilističkim zahtjevima i gramatičkim konvencijama jezika cilja, strukturno prilagođavanje je neophodno. Strukturno prilagođavanje, koje Katford (Catford, 1965) često naziva i pomjeranje, ili transpozicija, termin koji koriste Vinej i Darbelnet (Vinay and Darbellnet, 1977) ili termin promjena prema Njumark (Newmark, 1986) odnosi se na promjenu u gramatici iz polaznog na jezik cilja. Promjena forme može da znači i promjena kategorija, klase riječi i reda riječi. Strukturno prilagođavanje, prema Najdi (Nida, 1964:226) ima različite ciljeve: dozvoliti prilagođavanje forme poruke zahtjevima strukture jezika primaoca, proizvesti semantički ekvivalentne strukture, obezbijediti ekvivalentne stilističke podesnosti i prenijeti ekvivalentnu komunikaciju.

4.4. Nastavne tehnike u nastavi prevođenja

Nastavne tehnike u nastavi prevođenja mogu u velikoj mjeri da pomognu boljoj nastavi prevođenja i to:

1. Proučavanje već objavljenih prevoda. Ova vježba podstiče studente na kritičko razmišljanje u vezi sa prevodima nekih drugih autora pošto na taj način oni imaju priliku da analiziraju i uporede različite verzije već ranije objavljenih prevoda.

2. Prevođenje prevedenih verzija poznatih djela napisanih na maternjem jeziku. Studenti će koristiti engleski prevod kao originalni tekst i prevesti ga na srpski jezik. Ova vježbe ima efekta ukoliko su studenti preveli tekst prije čitanja objavljene verzije. Na taj način oni mogu da uporede svoj i objavljeni prevod.
3. Ponovno prevođenje teksta. Studenti treba da ponovo prevedu isti tekst koji su nekada ranije prevodili. Ova vježba ima za cilj da se pronade više prihvatljivih alternativa za prevod na jezik cilja a samim tim se potvrđuje princip da ne postoji samo jedan prihvatljivi prevod. Što više studenti budu mijenjali prvobitni prevod to će im biti sve interesantnije.
4. Prevodi izreka, idioma, šala i sl. Ovi prevodi mogu da stimulišu studente i razviju interkulturalnu debatu.
5. Procjenjivanje poteškoća teksta prije procesa prevođenja. Ovo pomaže studentima da identifikuju svoje greške u prevođenju i razjasne opšte razumijevanje teksta a da ga zapravo još nisu preveli.
6. Čitanje dodatnih informacija prije prevođenja. Ova vježba pomaže studentima da bolje razumiju kontekst i sadržaj teksta koji će da prevode.
7. Prevođenje dijelova teksta. Studenti prvo identifikuju problem u tekstu (vokabular, gramatika, stil) i prevode ga, a onda prevedu cijeli tekst.

5. NASTAVA GRAMATIKE

Šimunić-Vučković kaže da "...nastava stranog jezika podrazumijeva pod pojmom gramatike pojam koji se bazira na lingvističkim istraživanjima iz kojih se mogu razabrati podaci o strukturi, značenju i funkciji određene pojave, njezino područje primjene, stupanj raširenosti unutar jezika, kao i spoznaje kontrastivnih istraživanja između maternjeg i stranog jezika" (Šimunić-Vučković, 1983: 299).

Za razliku od maternjeg jezika koji usvajamo prirodnim putem, strani jezik se usvaja učenjem. U našem radu, u ovom poglavlju, akcenat stavljamo na učenje i usvajanje gramatike. U literaturi nailazimo na termine *učenje* i *usvajanje* sa nedvosmislenim značenjem prvog i često različitim značenjem termina „usvajanje jezika“. Neophodno je da se prvo definiše šta pojam usvajanje jezika podrazumijeva. Sredinom sedamdesetih godina, zahvaljujući američkom lingvisti Krašenu, pojam „usvajanje jezika“ dobio je specifično značenje. Usvajanje stranog jezika je, po njemu, „nesvjestan proces, koji je u svim svojim aspektima analogan procesu usvajanja maternjeg jezika i predstavlja 'upijanje' jezika u prirodnoj komunikaciji" (Krashen, 1985). Ovom pojmu Krašen suprotstavlja pojam „učenje jezika“, koji, smatra on, podrazumijeva svjesno znanje i svjesno učenje uz fokusiranje na gramatičke oblike i formu i savladavanje pravila upotrebe. Usvajanje jezika je put ka kreativnoj upotrebi stranog jezika i fluentnosti, a učenje služi kao vrsta „monitoringa“, odnosno kontrole, kojom se vrši modifikacija iskaza nastalog zahvaljujući usvajanju (Krashen 1985:15). Tako usvajanje stranog jezika podrazumijeva da se gramatika može savladati implicitno i nesvjesno u realnim životnim situacijama, oslanjanjem na učenikov osjećaj za gramatiku, dok je učenje gramatike svjestan čin koji se odvija u formalnim situacijama kroz eksplicitno tumačenje gramatičkih pravila od prostih ka složenijim.

5.1. Metodička pitanja nastave gramatike stranog jezika

Uloga gramatike kod učenja stranog jezika doživjela je u istoriji nastave stranog jezika različite procjene. Metodika učenja se kretala od ekstremnog gramatičkog drila s jedne strane (pristalice gramatičko-prevodilačke metode) do potpunog negiranja gramatike s druge strane (pristalice direktne metode). Poslije perioda gramatičko-prevodilačke metode i dominantnosti gramatike uslijedila je reakcija koja je gramatiku potpuno izbacila iz procesa učenja stranih jezika. Sedamdesetih godina dvadesetog

vijeka dolazi period kada je gramatika ponovo integrisana u cjelokupan proces učenje stranog jezika (pristalice komunikativne metode).

Perković i Kraljević u svom radu *Gramatika u komunikacijskom pristupu* govore o statusu nastave gramatike u okviru nastave stranog jezika koji je bio podložan promjenama, od centralnog do sasvim perifernog značaja (Perković i Kraljević, 2005). Poslije perioda dominantnosti gramatike, period dominantnosti gramatičko-prevodilačke metode, uslijedila je reakcija koja je gramatiku potpuno izbacila iz procesa učenja stranih jezika.

Uloga gramatike u nastavi stranog jezika je višeznačna. Poznavanje gramatike je podjednako važno u slušanju, u čitanju, govoru i u pisanju, jer je lako pretpostaviti da student ne može čuti, pročitati, odnosno iskazati ili napisati ono što ne razumije. Zbog toga nastava gramatike igra važnu ulogu u učenikovom usvajanju stranog jezika, bilo da se gramatika uči kao izolovana cjelina ili u kontekstu (Takahashi, 2005).

Lončarević i Subotić u svom radu *Uloga gramatike u nastavi stranog jezika* kažu da gotovo sve relevantne metode u nastavi stranih jezika i gramatike predstavljaju odraz postignuća i spoznaje o jeziku do kojih je došla lingvistika. Kao nauka, lingvistika posjeduje znanja o prirodi i uređenju jezika koja su osnova za svaku metodu nastave jezika. Savremene metode nastave stranih jezika se oslanjaju na načela strukturalne lingvistike i/ili načela transformacione-generativne lingvističke teorije Noama Čomskog. To praktično znači da se proces usvajanja jezika sastoji od četiri faze: prezentacija – globalno razumijevanje situacijskog konteksta; objašnjenje – razumijevanje novih struktura; ponavljanje – usvajanje struktura i prenos – upotreba struktura. Usvajanjem novih načela transformaciono-generativne teorije, proces učenja stranih jezika se proširio tako da se svaki aspekt jezika uči u pet nivoa: prepoznavanje; imitiranje; ponavljanje; variranje i selekcija. Pod variranjem ovdje prije svega podrazumijevamo produktivno usvajanje gramatike stranog jezika. Sposobnost variranja i generisanja novih struktura se postiže pomoću uvođenja u nastavu tri vrste produktivnih vježbanja tipa *drila* (vježbe supstitucije, transformacije i kombinovane vježbe). Peti nivo je nivo selekcije, koji je veoma važan jer se tiče načina kako, gdje i kada će učenik upotrijebiti nove strukture. U tom pogledu autor Takahashi ističe važnost zastupljenosti selekcijskog drila u nastavi gramatike stranog jezika, koji ima zadatak da u kontekstu ukaže na precizne razlike. Nastava gramatike stranog jezika se

teško može posmatrati izolovano od nastave svih jezičkih komponenata i učenja jezičkih vještina, za koje je nesporno dokazano da se najbolje usvajaju primjenom savremenih koncepata učenja sa modernom tehnologijom (Lončarević i Subotić, 2010).

5.2. Dileme vezane za nastavu gramatike

U istoriji učenja stranih jezika gramatika je tretirana i objašnjavana na više načina. Danas se pod terminom gramatika najčešće podrazumijeva sintaksa i morfologija jezika, odnosno skup pravila koja omogućavaju govorniku da, kombinujući riječi na datom jeziku, postigne željeno značenje. Gramatika je pokretač jezika. Ona generiše značenje kroz odnose između leksičkih jedinica. Bitno je, međutim, praviti razliku između znanja gramatike i znanja o gramatici. Svako ko je sposoban da pročita i razumije tekst na stranom jeziku, posjeduje određeno znanje gramatike tog jezika kao sistema koji omogućava kreiranje i interpretiranje razumljivih rečenica. Praksa govori da u nastavi stranog jezika studenti obično stiču znanje o gramatici, što znači sposobnost da se razgovara o posebnostima jezičkog sistema i sposobnost da se opišu pravila koja se primjenjuju u građenju rečenica (vrste riječi i njihova funkcija u rečenici, gramatičke kategorije koje uređuju odnose poput broja, roda, aspekta, glagolskog vremena, itd.) (Lončarević i Subotić, 2010).

Da li gramatiku treba predavati – pitanje je kojim su se bavili mnogi teoretičari od Krašena (Krashen 1985) koji smatra da nastava gramatike ne doprinosi značajno učenju jezika do Roda Elisa (Ellis 2004), koji u svom istraživanju zaključuje da postoje jasni dokazi koji govore u prilog nastavi gramatike, koja ne treba da se bazira isključivo na formi, već i na značenju i upotrebi različitih gramatičkih struktura.

Lončarević i Subotić pominju najveće protivnike uključivanja gramatike u nastavu stranog jezika, odnosno zagovornici prirodnog učenja jezika, Krašena i Terela (1983), koji su smatrali da usvajanje jezika nužno ne treba da podrazumijeva i gramatičku tačnost. Oni ne odbacuju u potpunosti ideju da veći korpus gramatike treba usvojiti, u pojedinim slučajevima čak i učiti, ali su saglasni da komunikativni model nastave stranog jezika omogućuje učenicima da nauče gramatiku posredstvom razumljivog i značenjskog inputa. Zagovornici “monitoring” hipoteze (eng. Monitor hypothesis) da je gramatika od perifernog značaja u nastavi jezika navode: „Izbjegavamo usmeno tumačenje gramatike u nastavi, jer nas ona odvodi daleko od

aktivnosti na usvajanju jezika“ (Krashen and Terrell, 1983: 144). Prirodni pristup zagovara tezu da nastava koja se oslanja na gramatiku, bez obzira u kojoj mjeri je data u kontekstu, ne može biti efikasna, jer negativno utiče na komunikaciju. U nastavi bi, tako, trebalo izbjegavati gramatička pravila, jer pravila skreću pažnju sa aktivnosti koje vode usvajanju jezika. Ako se, ipak, daju izvjesna gramatička objašnjenja, to je potrebno raditi pomoću kraćih i jednostavnih tumačenja koja se mogu dati i na maternjem jeziku. Drugim riječima, gramatiku treba ograničiti na situacije gde neće doći do interferencije sa komunikacijom, što znači da u ovakvom modelu nastava gramatike ima veoma ograničenu ulogu (Lončarević i Subotić, 2010:65).

Zagovornici prirodnog pristupa takođe smatraju da ispravljanje grešaka u govornom jeziku može imati negativan uticaj na želju učenika da se izražavaju na stranom jeziku. Krašenova hipoteza je doživjela mnoge kritike. Rutherford i Smit (Rutherford & Smith, 1985:247) govore o potrebi podizanja gramatičke svijesti, pod čime podrazumijevaju „dobrovoljni pokušaj da se privuče pažnja učenika na formalna svojstva jezika koji se uči“, što olakšava sticanje jezičke kompetencije, pa podizanje gramatičke svijesti treba posmatrati kao dio opšteg pedagoškog konteksta u savladavanju željenog jezika. Higs (Higs, 1982) ističe da znanje gramatike jezika utiče na sposobnost izražavanja na tom jeziku, pa su komunikacija i nastava gramatike dva aspekta nastave stranog jezika. Sa druge strane, Rod Ellis (1985) smatra da učeći forme, studenti postaju svjesni određenih osobina stranog jezika i da na taj način stvaraju predstavu o tome šta uče i razvijaju gramatičku svijest. Selse- Mursia (Celse-Murcia, 1992) zagovara mišljenje da gramatiku treba učiti u kontekstu, te da formalna nastava gramatike zavisi od starosne dobi, obrazovnog nivoa, postojećeg znanja stranog jezika i krajnjeg cilja nastave. Autor smatra da odrasli koji uče strani jezik nisu u stanju da bez poznavanja gramatike solidno ovladaju stranim jezikom. Proučavajući nastavu njemačkog kao stranog jezika, Hol ističe da je gramatiku teško učiti implicitno, jer „učenici koji u školi uče isključivo komunikativnom metodom ne savladaju njemački jezik“ (Hall, 1998: 42).

Varijable u nastavi kao što su vještine (slušanje, govor, čitanje i pisanje), registar (neformalni, konsultativni i formalni) i potrebe (za komuniciranjem, zahtjevi profesije i sl.), takođe ukazuju da je u nastavi potrebno obratiti pažnju na formu jezika. Različite situacije diktiraju potrebu da nastavnik stranog jezika više uključi gramatiku u nastavu.

Na primer, ako početnike učimo vještini razumijevanja slušanjem i čitanjem, nastava gramatike nije potrebna. Ako je, međutim, riječ o starijim učenicima na srednjem nivou znanja, nastava gramatike je neophodna ukoliko želimo da im pomognemo da uspješno savladaju zadatke tipa pisanja sastava ili slično. Nastavnici bi trebalo da shvate da jedan od bitnih aspekata uspješne nastave usmjerene na savladavanje stranog jezika leži u načinu na koji se prezentuju gramatička pravila, odnosno da eksplicitno tumačenje gramatike zauzima značajno mjesto u nastavi stranog jezika.

Komunikativna metoda nastave stranog jezika naglašava smanjenu potrebu nastave gramatike i toleriše jezičke pogreške. Krajem sedamdesetih godina dvadesetog vijeka gramatika je gotovo izgnana iz nastave stranog jezika, da bi se danas ova rasprava usmjerila na traženje odgovora na pitanje kako najbolje predavati gramatiku. Nastava gramatike u funkciji komunikacije ima važnu ulogu u razvijanju komunikativnih kompetencija. Štaviše, gramatiku treba tretirati kao sastavni dio slušanja, govora, čitanja i pisanja. Drugim riječima, gramatičke strukture treba davati u kontekstu autentičnih komunikativnih zadataka kao što su traženje informacija, pričanje priče, pisanje poziva i slijeđenje uputstava. Interaktivni gramatički zadaci treba da predstavljaju dopunu tradicionalnim jezičkim aktivnostima – vježbanja tipa popunjavanja, dopunjavanja, transformisanja ili kombinovanja predstavljaju dobar izbor, naročito u manipulativnoj, odnosno mehaničkoj fazi učenja jezika. Ovakve vježbe se takođe mogu uspješno povezati sa interaktivnim vježbama u složenijoj nastavi u okviru komunikativnog modela nastave (Lončarević i Subotić, 2010:66).

Šimunić-Vučković u svom radu *Gramatika i nastava stranih jezika* shvatanja je da je zadatak gramatike određen komunikativnom orijentacijom nastave stranog jezika:

- “kod izbora gramatičkog materijala vrijednost morfoloških i sintaksičkih pojava mora biti u uskoj vezi s intencijom govora,
- da se kod obrade i usvajanja tih pojava upotrijebe takvi postupci koji omogućuju primjenu u jezičkoj praksi,
- da glavno težište treba staviti na korektnu primjenu gramatičkih znanja u smislenim cjelinama” (Šimunić-Vučković, 1983).

Traganje za načinima na koji se formalna nastava gramatike može integrisati u komunikativni metod nastave stranih jezika se nastavlja. Svijest o tome da je gramatika korisna za usvajanje jezika postala je opštepoznata i prihvaćena, kao i da je treba

predavati u skladu sa ulogom koju ona ima u usvajanju i učenju jezika. Otvoreno pitanje je *kako*. Odgovor leži u traganju i pronalaženju efektivnih načina.

Danas preovlađuje mišljenje da nastava gramatike ne treba da bude svedena na učenje pravila i da nije sama sebi cilj, već, kako iznosi Korder: „Pedagoški opis jezika koji učimo mora biti tako koncipiran da pomaže učenicima da nauče ono što uče, a ne oko koncepta *šta* oni uče. Pedagoški opisi predstavljaju *pomoć* u učenju, a nikako *objekat* učenja; i sve dok ovo budemo čvrsto imali na umu neće postojati nedoumice u vezi sa izrazom 'nastava gramatike' (Corder, 1985:30).”

Istražujući mjesto i ulogu gramatike u nastavi stranog jezika, Elis (Ellis, 1992: 106) pokušava da pruži odgovore na mnoge probleme koji se nameću nastavnicima stranog jezika. Time otvara mnoštvo dilema i važnih konkretnih pitanja:

- Da li gramatiku treba predavati ili treba stvoriti uslove u kojima bi se ona prirodno usvajala?
- Koju gramatiku treba predavati?
- Kada je treba predavati? Da li to treba raditi na početku učenja ili treba sačekati da učenici usvoje određene jezičke kompetencije?
- Da li nastava gramatike treba da bude koncentrisana na kratak period ili raspoređena na duži period?
- Da li treba da bude intenzivna (na jednom času se obrađuje jedna nastavna jedinica gramatike) ili ekstenzivna (više gramatičkih nastavnih jedinica na jednom času)?
- Ima li koristi od eksplicitnog tumačenja gramatike?
- Postoji li najbolji način da se predaje gramatika?
- Da li gramatiku treba predavati na posebnim časovima ili je treba integrisati u sklop komunikativnih aktivnosti?

Dimitrijević u svojoj knjizi *Nastava stranih jezika – uz pomoć nauke ili ličnog iskustva?* objašnjava zašto je nastava gramatike bitna. On kaže: “Zato što gramatika predstavlja srž svakog jezika kojim se ljudi koriste u međusobnoj interakciji, jer je pravila i korektna upotreba jezika u svakodnevnoj komunikaciji nezamisliva bez znanja gramatike. Racionalnim učenjem odgovarajuće gramatike (pedagoška gramatika) u pravo vreme i na pravi način (funkcionalno) otkrivamo strukturu i pravila

funkcionisanja koji čine osnovu jezika i koje nazivamo *jezički sistem*” (Dimitrijević, 1997). Autor kaže da je učenje gramatike je u stvari sticanje jezičke kompetencije.

5.3. Kognitivna zrelost kao faktor usvajanja gramatičke strukture stranog jezika

Pilipović u svom radu *Kognitivna zrelost kao faktor usvajanja gramatičke strukture stranog jezika* shvatanja je da kognitivni zrelost bitan faktor u usvajanju stranog jezika. Ona smatra da viši stepen kognitivnog razvoja predstavlja dobar preduslov za lakše i efikasnije usvajanje stranog jezika a time i gramatike. Osim toga, kognitivna zrelost studenta predstavlja i faktor u izboru nastavnih metoda i tehnika koje će se primijeniti u praktičnom radu. Različiti pristupi u nastavi stranih jezika nalagali su u određenim periodima primjenu različitih metoda koje su u manjoj ili većoj mjeri podrazumijevale određeni stepen kognitivističke zrelosti studenata, posebno kada je u pitanju obrada nove gramatičke građe (Pilipović, 2008: 524).

“Kognitivna zrelost je olakšavajući faktor u razumijevanju apstraktnih pravila i definicija u učenju stranih jezika, ali i faktor koji sam proces učenja donekle otežava jer onemogućuje potpunu zrelost usredsređenu na usvajanje jedne određene kategorije” (Pilipović, 2008: 525) Sa druge strane, kognitivna zrelost je bitan faktor i u izboru metoda i tehnika koje će se primijeniti u nastavnom procesu. Studenti često sami zahtijevaju izvjesna gramatička objašnjenja, koja je u radu sa njima moguće primijeniti i u situacijama kada nastavnik nastoji da primijeni metod koji ne podrazumijeva takav vid obrade gramatike.

Adekvatan izbor nastavnih metoda i nastavnih tehnika ne zavisi samo od aktuelnog pristupa u nastavi stranog jezika, već i od konkretne situacije u praksi. Obrada gramatičkih struktura jezika se odvija u skadu sa komunikativnim pristupom nastavi stranog jezika. Gramatika se ne zapostavlja i lingvistička kompetencija studenata se smatra sastavnim dijelom komunikativne kompetencije. Uvježbavanje gramatičkih jedinica zavisiće od stepena znanja kojim studenti raspolažu, njihove kognitivne zrelosti, strukture grupe, pa i strategija i stilova koje studenti primjenjuju u procesu učenja (Pilipović, 2008: 527).

6. EKSPLICITNA I IMPLICITNA NASTAVA GRAMATIKE

Nastavnicima stranih jezika potreban je model nastave gramatike utemeljen na teorijskim uvidima i rezultatima istaživanja o usvajanju stranog jezika (Perković i Kraljević, 2005: 394). Taj model mora biti kompatibilan sa komunikativnim okvirom koji naglašava značajnu interakciju dobivenu iz razumijevanja onoga što se predaje. On treba da integriše eksplicitnu nastavu gramatike i komunikativnu nastavu stranog jezika. Termin eksplicitna nastava gramatike Terrel (Terrell, 1991) koristi za označavanje onih nastavnih strategija koje se koriste za podizanje razine svijesti studenata o obliku ili strukturi jezika cilja.

Za Krašena (Krashen, 1985) podsvjesno usvajanje razumljivog inputa u kontekstu ima važnu ulogu u razvijanju tečnosti jezika: on smatra da je učenje gramatike korisno samo kao "monitor", a ne kao pokretač u govoru. Ova teorijska tvrdnja je u suprotnosti s ličnim iskustvima brojnih nastavnika jezika koji smatraju da Krašenova teorija ne obuhvata one studente koji planiraju i rade sporo, ali svjesno na način koji dovodi do automatskog ponašanja (Perković i Kraljević, 2005: 395).

Autorke Perković i Kraljević predlažu informacijsko-obrađiv pristup koji razlikuje kontrolisane procese od automatskih procesa, tvrdeći da se kompleksne vještine uče i postaju rutina samo nakon što su se ranije koristili kontrolisani procesi. Stoga će u ovom pristupu student proći eksplicitno svjesnu fazu učenja gramatičkih pravila prije nego je sposoban automatski kontrolisati gramatičke strukture. Šmidt (Schmidt, 1990) takođe sažima nedavno psihološko istraživanje i teoriju o svijesti i zaključuje da je "subliminalno učenje jezika nemoguće, a usvajanje je ono što studenti svjesno primjećuju". On je podržao ideju da je proces podizanja razine svijesti neophodan kod odraslih koji uče jezičke oblike, posebno kod komunikativno manje važnih gramatičkih oblika.

Analizirajući podatke usmenih i pismenih dijelova ispita učenika francuskog jezika Skot (Scott, 1989) dolazi do podatka da su studenti koji su eksplicitno učili ciljane strukture bili bolji od onih koji su učili po implicitnoj metodi. Tomasello i Heron (Tomasello i Herron, 1989) su ustanovili da učenici pravilnije rade ako se njihove greške odmah isprave pomoću kognitivnih komparacija temeljenih na formi. Npr. kod preformulacije nastavnik ne ispravlja studentove pogreške već uzima njegov rad i jednostavno prepisuje taj rad na nov list svojim riječima. Ovdje se mijenja opšta

organizacija i gramatika. Student upoređuje i utvrđuje je li očuvana poruka, a zatim spoznaje (uz konsultacije s nastavnikom) zašto su promjene napravljene. Takođe se ispravlja i usmeni iskaz. Treba spomenuti i tradicionalne tehnike ispravljanja: podvlačenje pogrešaka i upućivanje na tip pogreške u bilješci koja se učeniku vraća uz njegov rad, korištenje CD-ova itd. (Perković i Kraljević, 2005: 395).

6.1.Uloga eksplicitnog i implicitnog znanja

Makaro i Masterman su uradili istraživanje pod nazivom *Does intensive explicit grammar instruction make all the difference*. Autori tvrde da u nauci postoji veliko interesovanje za odnos između eksplicitnog i implicitnog gramatičkog znanja i njihovog uticaja na usvajanje stranog jezika. Opšte prihvatljiva činjenica je ta da se eksplicitno znanje usvaja putem kontrolisanih procesa deklarativnog pamćenja ili sjećanja, dok se implicitno znanje usvaja putem manje kontrolisanih ili čak podsvjesnih procesa (Macaro and Masterman, 2006: 299).

Šta se tačno podrazumijeva pod terminom eksplicitna nastava gramatike?

U ovom radu, mi ćemo eksplicitnu nastavu gramatike definisati na onaj način na koji su to uradili mnogi autori, pa i Makaro i Masterman.

“Postaviti kao osnovni cilj časa (ili barem dela časa) objašnjavanje morfosintaksičkih pravila i način na koji oni funkcionišu, sa određenim osvrtom na metalingvističku terminologiju, i obježbediti primjere ovog pravila u lingvističkom, mada ne obavezno i u funkcionalnom, kontekstu.”⁵ (Macaro i Masterman, 2006: 298).

Rasprava o tome da li gramatika treba da se predaje eksplicitno i pitanje njene efikasnosti postoji još od momenta uvođenja direktne metode krajem 19. veka (Richards i Rogers, 1986). Instrukcije eksplicitne gramatike postojale su u različitim oblicima kroz 20. vijek, iako je pedagogija osamdesetih i devedestih godina prošlog vijeka nastavila da posmatra nastavu gramatike sa određenom obazrivošću, kao što se i može vidjeti u radovima teoretičara⁶, iz planova i programa i ispita⁷ i iz udžbenika⁸.

⁵ Establishing as the prime objective of a lesson (or part of a lesson) the explanation of how the morphosyntactic rule or pattern works, with some reference to metalinguistic terminology, and providing examples of this rule in a linguistic, though not necessarily a functional, context.

⁶ Prahbu, 1987; Rivers, 1983; Widdowson, 1978

⁷ ILEA, 1979; Edexcel, 2004; AQA, 2005

⁸ Soars i Soars, 1987; Elston i McLagan, 1997

Ellis u radu pod nazivom *Explicit Grammar Instruction learners' explanation of specific linguistic features* postavlja pitanje - ukoliko se gramatika predaje eksplicitno može li ona onda da postane automatska i da se jezik razumije i proizvede bez konstantnog pribjegavanja pravilima koja i proizvode eksplicitno znanje na prvom mjestu. Suprotno tome, može li se razmišljati o jeziku koji se usvoji implicitno onda kada to od njega zahtijeva situacija ili zadatak? Implicitno učenje jezika dešava se za vrijeme fluentnog razumijevanja i proizvodnje. Eksplicitno učenje jezika se javlja u svjesnim naporima razumijevanja značenja i početka razgovora (Ellis, 2004).

Nakon pažljivog ispitivanja uloge eksplicitne nastave gramatike u procesu usvajanja jezika, Terrel (Terrell, 1986) predlaže načine pomoću kojih bi eksplicitna nastava gramatike mogla biti od pomoći u komunikativnom pristupu baziranom na usvajanju: 1) kao napredni organizator koji dijeli tekst na segmente kako bi input bio prihvatljiviji; 2) kao pomoć za lakše razumijevanje složene morfologije; 3) i kao sredstvo koje pomaže učenicima u procesu praćenja.

Prema Skotu (Scott, 1989) predlagači eksplicitne nastave gramatike insistiraju na važnosti podučavanja pravila i gramatičkih struktura svjesno u cilju razvijanja komunikativne kompetencije. Na osnovu rezultata svojih istraživanja Kanak i Svejn (Canale i Swain, 1988) definišu komunikativnu kompetenciju kao onu u kojoj postoji sinteza znanja osnovnih gramatičkih načela, znanja o tome kako se jezik koristi u društvenim kontekstima za obavljanje komunikativnih funkcija, te kako se komunikativne funkcije mogu spajati prema načelu diskursa.

Prijedlog da se eksplicitna nastava gramatike uključi u komunikacijski orijentisanu situaciju su razmatrali Lajtbrown i Spada (Lightbrown i Spada, 1990) u svom istraživanju o nastavi temeljenoj na formi i ispravljenoj povratnoj informaciji dobivenoj u primarnom komunikativnom programu. Ustanovljeno je da su studenti tačniji u nekim aspektima gramatike ako im se omogući nastava koja se eksplicitno bavi gramatikom i ispravljanjem u kontekstu.

Kod eksplicitne nastave gramatike pojavljuje se druga slabost o kojoj govori komunikacijski orijentisana nastava jezika. Po Tarvinu i Alarišu (Tarvinu i Al-Arishi, 1991) naglašavanje očite radnje i spontane reakcije u komunikativnoj nastavi stranog jezika otežava razmišljanje. Oni tvrde da studenti trebaju i žele sistematsku analizu pravila i svjesno učenje. Rutherford (Rutherford, 1987) ističe da je "važnost

povećanja učenikove svijesti o gramatici raznolika i može se podijeliti na aktivnosti koje traže od njega da procijeni i one koje zahtijevaju da se neki zadatak izvrši ili problem riješi." Ellis (Ellis, 1992) objašnjava da podizanje razine svijesti ne mora zahtijevati od studenata proizvodnju rečenica trenutno, već da ga se navede da aplicira kognitivne strategije za sistematizaciju jezika. (Perković i Kraljević, 2005: 396).

6.2. Nedostaci eksplicitne nastave gramatike

Iako pozitivno djelovanje eksplicitne nastave gramatike varira po nekim istraživanjima, mnogi aspekti jezika cilja nemaju pravila koja bi se mogla jasno formulisati i lako poučavati ili naučiti. Krašen (1994) dijeli ovo mišljenje i kaže da se samo mali dio ukupnih karakteristika gramatike jezika može svjesno naučiti.

Prilikom ispitivanja sposobnosti studenata da formulišu pravila. Grin i Hekt (Green i Hecht, 1992) su ustanovili da se neka pravila formulišu lako a neka relativno teško. Teška pravila, po njihovu shvatanju, su suviše apstraktna da bi se opisivala i ne mogu se mehanički primijeniti. Ova teža nisu uvijek vođena trenutačnim lingvističkim okruženjem i stoga ih je teško uvježbavati u jednostavnim kontekstima. Bolje bi bilo vježbati komunikativne aktivnosti koje naglašavaju značenje.

Sljedeći nedostatak je nesposobnost eksplicitne nastave gramatike da razvije pragmatičnu kompetenciju (Perković i Kraljević, 2005: 397). Pragmatički ciljevi prepoznaju se u tome da se živi strani jezici ne uče na način kako se uče latinski i grčki, već se uče kako bi se koristili u svakodnevnoj komunikaciji. Tu su prisutni princip situativnosti, autentičnosti, jezičkih uzora, sticanje novog gradiva u svakodnevne razgovore, vježbanje u kontekstu i sl.

Pragmatička orijentacija za nastavu stranih jezika u školi znači najprije proširenje postavljenog cilja, koji se više ne svodi samo na znanje gramatike stranog jezika ili poznavanje zemlje ili njene kulture, nego je daleko bitnije da učenik naučeno gradivo zna primijeniti u svakodnevnim situacijama i u kontaktu sa izvornim govornicima. Sve četiri jezičke vještine treba jednako dobro savladati (Pehar, 1999: 570).

Prilikom jednog istraživanja s grupom studenata nepočetnika koji su učili italijanski, naglašavajući gramatiku, rezultati su pokazali da je postojala "visoka korelacija između znanja i primjene", ali su studenti mogli samo proizvoditi

"ograničeni obim" komunikativnih funkcija, a "njihova komunikativna kompetencija je bila ograničena". Ako eksplicitna nastava gramatike ima za cilj razvijanje komunikativne kompetencije, pojam gramatike trebalo bi da se redefiniše. Gramatička pravila ne bi trebalo shvatati kao ograničenja kod opisivanja načina po kojima se riječi spajaju kako bi tvorili rečenice. Ovdje treba uključiti pravila diskursa i pragmatične svojstvenosti. Prema Korderu (Corder, 1988) student ne treba samo "informaciju izvornog jezika" već i mnogo "kontekstualizovanih podataka o jeziku" da bi se došlo do pravila upotrebe jezika, posebno pravila pragmatične svojstvenosti. Korderov prijedlog potvrđuje važnost korištenja autentičnog materijala koji tačno odražava diskurs savremenog izvornog govornika i potrebu za angažmanom učenika u autentičnoj komunikaciji koja će ga pripremiti na vrste diskursa na koje će nailaziti van nastave. Ako je krajnji cilj učenja stranog jezika stvarna komunikacija, gramatika se treba podučavati u kontekstu komunikativnih aktivnosti.

6.3. Implicitno nasuprot eksplicitnog učenja gramatike

Već je prethodno rečeno da se pojedini teoretičari (Krašen, Raterford, Smit i dr.) implicitno zalažu za *induktivno* učenje gramatičkih principa jer polaze od teze da je strani jezik moguće usvojiti na isti način na koji usvajamo i maternji jezik – tako što ćemo biti u stalnom kontaktu sa tim jezikom, što ćemo ga koristiti i stvarati navike da ga koristimo. Induktivni metod omogućava da se jezik, pa tako i gramatika tog jezika, uči i usvaja na osnovu primjera koje čujemo, pa je riječ o gramatici govornog jezika.

Sa druge strane, pojedini lingvisti se zalažu za drugačiji pristup. Hol (Hall, 1998) smatra da se viši oblici jezika moraju učiti eksplicitno. Po njegovom mišljenju, gramatička pravila i jezičke strukture se mogu izvoditi indukcijom, ali je to spor proces i za njihovo usvajanje je potrebno mnogo više vremena. Međutim, kada se gramatika stranog jezika uči na času eksplicitnom metodom u vidu predavanja i vježbanja, to zahtijeva od nastavnika da osmisli prezentaciju, da ima u vidu da se mentalne sposobnosti učenika razlikuju, da odabere strategije učenja koje će odgovarati različitim stilovima učenja, te da ima u vidu da, po mnogima, ova materija često može biti prilično dosadna.

Ruiz-Funes ističe da formalna nastava gramatike pozitivno utiče na brzinu učenja stranog jezika, na tačnost i na trajno zapamćivanje (Ruiz-Funes, 1999: 2).

EksPLICITNO lingvističko znanje uključuje znanje o gramatici. Kroz formalno, odnosno funkcionalno vježbanje ono postaje dio učenikovog implicitnog lingvističkog znanja. EksPLICITNO znanje gramatike se može primijeniti na čitanje, pisanje ili govor, odnosno, ono se može pretvoriti u implicitno znanje jezika koje na indirektan način pozitivno utiče na ovladavanje procesima govora, pisanja i čitanja. Teoretski, nastava gramatike vodi poboljšanju jezičkih kompetencija. Kako se nastava stranog jezika može prilično slobodno definisati kao način da se pomogne učenicima da savladaju jezik, više se ne postavlja pitanje izbora – predavati gramatiku ili ne, gramatika ili razvijanje komunikativnih vještina, već treba pronaći izbalansiranu kombinaciju između nastave gramatike i tečnog usvajanja jezika (analiza i kontrola) uzimajući u obzir faktore kao što su učenikove potrebe, očekivanja, ciljevi nastave, itd.

U različitim pristupima nastavi stranog jezika postoje razlike koje se, uglavnom, odnose na ulogu koju eksPLICITNO tumačenje gramatike zauzima u procesu nastave stranog jezika.

Audio-lingvalni pristup koji pretežno zagovara strukturalna lingvistika zasnovana na biheviorističkoj teoriji, polazi od stanovišta da je jezik sastavljen od jezičkih struktura i obrazaca, odnosno načina na koji ih govornik obično koristi. Gramatičke strukture se usvajaju od manje složenih ka kompleksnijim, a od učenika se ne očekuje da razumiju pravila. Učenje jezika se posmatra kao stvaranje navika i učenje obrazaca, kao uslovljavanje kroz ponavljanje, oblikovanje i uvježbavanje. Tako se forma i memorisanje određenih obrazaca koriste za induktivno prezentovanje pravila. Praktikuju se vježbe tipa drilovanja (koje smanjuju i ispravljaju greške), dok sama nastava stranog jezika ne ide dalje od nivoa rečenice.

Sedamdesetih godina dvadesetog vijeka u nastavi stranog jezika počinje da dominira *kognitivni pristup*, koji zagovara da se gramatičko gradivo ne uči izolovano već u okviru vježbanja i praktične upotrebe jezika koja ima značenje. Učenje jezika se shvata kao postavljanje hipoteze i usvajanje pravila. Gramatika se smatra važnom komponentom jezika, pravila se uče deduktivno ili induktivno. U zavisnosti od stila učenja, obimna vježbanja su usmjerena na praktičnu primjenu pravila, dok se greške smatraju neizbježnom nuspojavom u procesu učenja jezika. Iz analize grešaka i njihove korekcije mogu učiti i učenici i nastavnici. Nastava je u velikoj mjeri još uvijek usmjerena na rečenicu.

Oba pristupa zagovaraju stav da ispravljanje grešaka u govoru i pisanju ima važnu ulogu koja se sastoji u tome da pomogne učenicima da prilagode svoje mentalne slike o gramatičkim pravilima. Znanje jezičkih pravila se postiže kroz objašnjenja i praktičnu primjenu pomoću kognitivnih vježbi ili audiolingvalnog drilovanja.

Kombinovani pristup u nastavi stranih jezika, koji svoje mjesto nalazi početkom osamdesetih godina dvadesetog vijeka, naglašava važnost usvajanja jezičkih vještina i razumijevanja. Proces usvajanja stranog jezika je nesvjestan proces u kojem studenti postepeno organizuju jezik koji čuju, u skladu sa pravilima koja grade da bi generisali rečenice.

U nastavi se obično koriste pažljivo i postepeno uvedene gramatičke strukture i vokabular koji se uči pomoću vještog nastavnika. Gramatika se prezentuje induktivno, premda neki, kao na primer Krašen, smatraju da gramatiku uopšte ne treba učiti, jer će studenti, pod uslovom da dobijaju kompleksan, bogat i smisleni input na stranom jeziku koji uče, sami njome ovladati.

Komunikativni pristup u nastavi stranog jezika vidi jezik kao instrument komunikacije, koja je najvažniji cilj nastave stranog jezika. Gradivo ne bi trebalo da bude organizovano oko gramatike, već dato u kontekstu sadržaja, diskursa ili značenja. Specifične funkcije jezika se usvajaju pomoću određenih zadataka sa rješavanjem problema ili igranjem uloga, ali je kod učenika potrebno graditi svijest o značaju i pravilnoj upotrebi gramatike.

Metodika nastave stranog jezika poznaje više različitih metoda koje su se koristile u istoriji nastave stranog jezika. Svaka od metoda ima svoje sljedbenike i svoje kritičare, uglavnom zbog različitih uglova iz kojih se sagledava nastava stranog jezika. U svom prikazu nastavnih metoda, principa i postupaka u nastavi stranog jezika, Kerper Mora⁹ (2000) ističe da učenje stranog jezika obuhvata jezičke komponente (gramatika, leksika, morfologija, fonologija, sintaksa, pismo) i jezičke vještine (govor, slušanje, čitanje i pisanje). Kada govori o metodama koje se koriste u nastavi stranog jezika, on ističe da se iz mnoštva metoda izdvajaju i u praksi najčešće upotrebljavaju gramatičko-prevodilačka metoda, direktna metoda, metoda čitanja, audio lingvalna metoda, komunikativna metoda i metoda totalnog fizičkog odgovora. Svaku od ovih nastavnih metoda moguće je posmatrati hronološki, u vremenu u kojoj su nastajale i dominirale u

⁹ coe.sdsu.edu/people/jmora/almmethods.htm

praksi, ali treba imati na umu da se današnja praksa nastave stranih jezika zasniva na upotrebi svih ovih nastavnih metoda, kombinacijom ili pojedina (Lončarević i Subotić, 2010:68):

1. gramatičko-prevodilačka metoda - Za ovu metodu karakteristično je da se u nastavi koristi maternji jezik, vokabular se daje u formi izolovanih reči, gramatička pravila i objašnjenja naglašavaju formu, odsustvo konteksta, čitanje teških tekstova na samom početku učenja, vježbanja tipa prevođenja izolovanih rečenica, zanemaren izgovor i odsustvo komunikacije;
2. direktna metoda - Metoda je nastala kao direktna reakcija na prethodnu metodu u nastojanju da se upotreba samog jezika integriše u nastavu. Čas obično počinje dijalogom, materijal se prezentuje usmeno pomoću akcije ili slika. Maternji jezik se nikada ne koristi i nema prevođenja. Preovlađuju vježbanja tipa pitanja na osnovu dijaloga ili priče. Gramatika se uči induktivno, pravila se generalizuju iz prakse ili iz iskustva. Testovi se ne analiziraju gramatički. Kultura zemlje čiji se jezik uči se smatra važnim aspektom učenja stranog jezika;
3. metoda čitanja - Metoda čitanja je specifična metoda koja je nastala iz praktičnih akademskih razloga kao reakcija na zahtjeve koji nameće specifična upotreba jezika u studiranju. Metoda počiva na ovladavanju umijećem čitanja i upoznavanjem sa kulturom zemlje čiji jezik učimo. Uči se isključivo i samo gramatika potrebna za razumijevanje tekstova. Konverzacija je zanemarena, ne insistira se na izgovoru, vokabular se uči postupno, striktno se kontroliše i smatra se važnijim od gramatike. Prevođenje služi provjeravanju stepena razumijevanja teksta;
4. audiolingvalna metoda - Ova metoda, koja u osnovi prihvata bihevioristički stil učenja, obuhvata mnoge principe i procedure iz direktne metode, posebno one koje se odnose na razvijanje govornih vještina. Učenje jezika se zasniva na principu stvaranja navika, otuda se insistira na oponašanju i memorisanju seta fraza. Strukture se uče postepeno, jedna po jedna kroz ponavljanje drilova. Gramatika se uči induktivno, koristi se kontrastivna analiza između maternjeg i stranog jezika. Nastava se najčešće izvodi u jezičkim laboratorijama, koriste se auditivna i vizuelna nastavna sredstva.

Pažnja je usmjerena na jezičku manipulaciju, uspješne odgovore i sprečavanje grešaka. Upotreba maternjeg jezika je u nastavi svedena na minimum i ne preporučuje se;

5. komunikativna metoda - U okviru ove metode postoji više konceptualnih prilaza koji komunikaciju tretiraju kao suštinsku aktivnost u učenju jezika sa ciljem da se steknu komunikativne kompetencije. Smatra se da učenici treba da poznaju pravila upotrebe kako bi u određenim situacijama adekvatno generisali jezik, te da poznaju strategije koje omogućavaju uspješnu komunikaciju. Ova metoda je usmjerena na jezik koji se koristi u svakodnevnim situacijama, odnosno na funkcionalni aspekt jezika, a manje ka formalnim strukturama. Jedna od istaknutih metoda u okviru komunikativnog pristupa nastavi je i funkcionalno-pojmovna metoda. Karakteristika ove metode je specifičan način organizovanja jezičkog gradiva. Naglasak je na razbijanju globalnog koncepta jezika na cjeline analiza u komunikativnim situacijama u kojima se koriste. Vrste riječi kao značenjski elementi izražavaju pojmove, čija upotreba zavisi od funkcije, situacije i teme o kojoj se govori. Učenje jezika se zasniva na učenju funkcionalnih kategorija jezika (personalne, interpersonalne, direktivne, referentne i imaginativne);
6. metoda totalnog fizičkog odgovora - Ova metoda, čiji je tvorac Amerikanac Džejms Ašer, predstavlja kombinaciju informacija i vještina kroz upotrebu kinestetičkog senzorskog sistema, što doprinosi njihovoj bržoj asimilaciji i značajnom povećanju motivacije. Osnovno načelo učenja jezika je da razumijevanje govornog jezika mora prethoditi razvijanju sposobnosti govorenja. Informacije se prenose putem zapovijesti, od učenika se ne traži da govore, već im se daje dovoljno vremena da se aklimatizuju i steknu određenu sigurnost da sami sponatno proizvode iskaze na stranom jeziku. Tehnika se sastoji iz pet koraka; u prva tri nastavnik izdaje zapovijesti koje najprije sam demonstrira (1. korak), zatim zajedno sa učenicima (2. korak), potom učenici samostalno (3. i 4. korak), da bi na kraju učenik sam izdavao zapovijesti (5. korak).

Pri tome je uloga nastavnika izuzetno važna, jer on svojim ponašanjem u kontekstu određene situacije (mimikom, odnosno gestovima) ima zadatak da se pobrine za to da se data riječ odmah jasno semantizuje (Bleyhl, 2004 prema Lončarević i Subotić).

Kada nastavnik predaje gramatiku, to ne znači da će je studenti uspješno inkorporirati u svoj kognitivni sistem. Različiti elementi jezika se usvajaju određenim redoslijedom, a faze nastavnog procesa često nisu u korelaciji sa fazama u procesu usvajanja. Gramatička pravila i strukture se teško mogu usvojiti kroz objašnjenja i definicije koje daje nastavnik jer učenici još nemaju dovoljno eksplicitnog znanja o tim strukturama. Kako će, i pored toga što nastavnik demonstrira ili daje određeno uputstvo, u svim navedenim situacijama učenici često praviti i ponavljati iste greške (nemogućnost da pravilno izgovaraju pojedine glasove, pogrešna upotreba ili nepreciznosti u značenju riječi, gramatičke greške), mogli bismo zaključiti da će se to dešavati sve dok oni sami ne izgrade mehanizam koji će omogućiti produkciju tih jezičkih struktura. Imitiranje jezičkih modela, struktura i formi koje upotrebljava nastavnik, biće u potpunosti moguće kada one postanu sastavni dio kompetencije samih učenika.

6.4. Usmjerenost na gramatičke oblike i usmjerenost na značenje

Pristup usmjerenost na gramatičke oblike je tradicionalan način koji nastavnici stranog jezika koriste kako bi svojim studentima skrenuli pažnju na gramatičke oblike. Koristeći ovaj pristup nastavi, nastavnici se fokusiraju na objašnjenje značenja riječi, objašnjenje rečenica i glavne ideje teksta putem prevođenja sa jednog jezika na drugi. Nakon što su razumijeli cijeli tekst, studenti više nemaju vremena niti imaju priliku da uvježbaju vještine govorenja i slušanja. Problem ovoga pristupa nastavi leži u objašnjavanju gramatike jezika cilja studentima koje ne podstiče razvoj studentove sposobnosti da koriste i govore ovim jezikom. Ovaj pristup je u osnovu gramatičko-prevodilački (Gao, 2009:46). Studenti postaju “gramatički kompetentni ali komunikativno nekompetentni”. Poznavanje gramatičkih oblika je samo jedna od komponenti sveobuhvatnog znanja o jeziku kojeg posjeduje izvorni govornik. Shodno

tome, komunikativna kompetencija treba da uvrsti sociolingvističku, kontekstualnu kompetenciju, kao i gramatičku kompetenciju.

Pristup usmjerenost na značenje pomijera pažnju studenata sa gramatike, tj. jezičkih oblika uopšte, na značenje. Usmjerenost na značenje, koja se bazira na komunikativnoj kompetenciji, ističe i tvrdi da je glavni cilj nastave stranih jezika osposobljavanje studenata za komunikaciju, uz predstavljanje mnoštva potrebnih informacija i potrebnog iskustva. U posljednje dvije decenije zabilježeno je pomijeranje usmjerenosti sa gramatičkih oblika u nastavi stranog jezika na usmjerenost na značenje. Suprotno tradicionalnom pristupu, neka istraživanja (Maley, 1986; Littlewood, 1981) tvrde da karakteristika ovoga pristupa usmjerenosti na značenje leži u upotrebi jezika, usmjerenosti na fluentnost i integraciji jezičkih vještina.

Pristup usmjerenost na značenje vidi jezik kao sredstvo komunikacije, insistira da vježbe govora u učionici budu primjeri iz života i zahtijeva izloženost studenta jeziku cilja. Sve ove navedene situacije treba da pomognu u razvoju studentove sposobnosti da koristi engleski u komunikaciji (Maley, 1986).

6.5. Usmjerenost na značenje i komunikaciju

U skorije vrijeme, došlo je do potrebe za integracijom pristupa usmjerenost na gramatičke oblike i usmjerenost na značenje u nastavi stranog jezika. Kao rezultat toga, pojavio se pristup usmjerenost na značenje i komunikaciju. Lingvista Long je bio prvi koji je početkom 90tih godina skrenuo pažnju na razlikovanje pojmova usmjerenost na gramatičke oblike (eng. focus on forms) i usmjerenost na značenje i komunikaciju (engl. focus on form). On ističe potrebu da se pristup usmjerenost na značenje i komunikaciju uvrsti u komunikativne aktivnosti. Upotreba instrukcija za pristup usmjerenost na značenje i komunikaciju u učionici pruža nastavniku priliku da studente nauči tačnosti i fluentnosti. Sve ovo naglašava tačnost upotrebe jezičkih oblika u učionici gdje se koristi komunikativni pristup (Long, 1991: 45).

Ukoliko studenti usvoje strani jezik jedino putem instrukcija pristupa usmjerenost na značenje koja ističe potrebu upotrebe komunikativne sposobnosti prije nego studenti usvoje tačne jezičke oblike, javlja se mogućnost rizika javljanja grešaka. Ove greške koje su godinama studenti koristili vrlo je teško iskorijeniti. Tada je nemoguće da studenti stranog jezika postignu visok nivo tačnosti (Gao, 2009:47). Long

smatra da se pristup usmjerenost na značenje i komunikaciju odnosi isključivo na one aktivnosti i vježbe koja se javljaju za vrijeme časova koji su u osnovi značenjski; one se ne mogu unaprijed odrediti, kao što je slučaj sa vježbama pristupa usmjerenost na gramatičke oblike. Vježbe se javljaju kao posljedica spontanog toka časa i interakcije studenata i nastavnika (Long, 1991: 46).

Šin (Sheen, 2002) tvrdi da se pristup usmjerenost na gramatičke oblike i usmjerenost na značenje i komunikaciju smjenjuju u skladu sa potrebom nastavnika da pažnju studenata usmjeri na razumijevanje gramatike dok se pažnja zadržava u potrebi za komunikacijom. Pristup usmjerenost na značenje i komunikaciju se odnosi na usmjeravanje pažnje studenata na lingvističke oblike koji se slučajno javljaju u lekciji. Pristup usmjerenost na značenje i komunikaciju se javlja iz sličnosti procesa usvajanja maternjeg i stranog jezika. Pristup usmjerenost na značenje i komunikaciju se izjednačava sa tradicionalnim izučavanjem gramatike u posebnim lekcijama. Sve počiva na pretpostavci da se učenje stranog jezika u učinoci javlja kao dio opštih kognitivnih procesa, i time uključuje izučavanje vještina, pa se može nazvati i “pristup učenja jezičkih vještina”.

Džong (Zhang, 2007:38) je istraživao usmene vježbe u nastavi engleskog jezika kao stranog, čiji je zadatak bio da poprave komunikativnu sposobnost studenata i došao do podatka da su imitacija i ponavljanje najveće prepreke u popravljaju jezičke vještine govorenje. Malo se zahtijeva od studenata, oni nisu oduševljeni vježbama, ili se od njih očekuje da diskutuju o nekim temama koje zahtijevaju da se više izražavaju od onoga koliko mogu. Rezultat svega toga je nedostatak usvojenosti jezičkih oblika ciljnog jezika koji uče. Neka druga istraživanja (Ellis, 1999; Long, 2000) pokazuju rezultate gdje su instrukcije najefikasnije ukoliko se radi o podizanju svijesti studenata u vezi građenja jezičkih oblika, njihovog značenja ili načina kako se koriste.

Pristup usmjerenost na značenje je efikasan način popravljavanja fluentnosti studenata ali ne i tačnosti u komunikaciji. Pristup usmjerenost na gramatičke oblike je praktičan i efikasan način popravljavanja i fluentnosti i tačnosti u nastavi stranog jezika.

Elis i Fotos u svom radu pod nazivom *Communicating about Grammar. A Task-Based Approach* smatraju da eksplicitna nastava gramatike može biti uspješna u komunikativnoj kompetenciji ako se primijene najmanje dvije esencijalne karakteristike komunikativnog pristupa. Prvo, nastava gramatike se mora bazirati na zadacima

usmjerenim na aktivno korištenje jezika putem komunikativnih zadataka, a ne mehaničkih, bez nekog značenja (Ellis i Fotos, 1992). Istraživanje koje su provodili ovi autori pokazalo je da pristup utemeljen na zadacima, kada je riječ o gramatici, ima za posljedicu učenje i komunikaciju. Ustanovili su da komunikativni zadaci bazirani na gramatici pomažu njihovim japanskim kolegama, koji su učili engleski, da bolje razumiju teža gramatička pravila. Osim toga, komunikacija u stvarnim životnim situacijama prenosi ideje s jednog sudionika na drugi. Aktivnosti razmjene informacija pružaju studentima mogućnost da nauče kako se njihove rečenice strukturalno povezuju u skladu s pravilima diskursa. Grupni rad na zadacima koji obuhvataju obaveznu razmjenu informacija stimulira interakciju pregovaranja kod značenja poruke i više mijenja input od aktivnosti u kojima je razmjena informacija neobavezna (Doughty i Pica, 1985).

7. NASTAVA VOKABULARA

Obrada vokabulara jako je važan dio u nastavi stranoga jezika. Da bi se određena leksička jedinica smatrala dobro obrađenom u nastavi stranoga jezika, u obradu treba da budu uključena sljedeća pravila: ortoepska (pravilan izgovor glasova i naglasak), ortografska (pravilno pisanje), flektivna (fleksijska obilježja, oblici i glasovne promjene), sintaksička (na koji se način uključuje u rečenice), kolokacijska (kako se kombinuju sa drugim leksičkim jedinicama), semantička (što ona tačno znači) i pragmatička (u kojim je situacijama i kontekstima upotreba pojedine leksičke jedinice primjerena) (Udier, 2009).

7.1. Leksička kompetencija stranog jezika

U nastavi vokabulara stranog jezika postavlja se pitanje razlike između leksičkog znanja i leksičke kompetencije, termina koji se u literaturi često zamjenjuju i koriste za označavanje istog koncepta.

Psiholingvista Džiang je shvatanja da razliku između leksičkog znanja i leksičke kompetencije možemo pojednostavljeno objasniti činjenicom da se leksičko znanje odnosi na znanje koje učenik pripisuje formi, značenju, gramatičkom korištenju i upotrebi u sociolingvističkom kontekstu. Takvo znanje je smješteno u memoriji ali se nalazi izvan jedinice mentalnog leksikona (Jiang, 2000 : 64). Drljević u svom radu pod naslovom *Nastava leksike na akademskim studijama* kaže da leksička kompetencija, s druge strane, označava poznavanje osnovnih leksičkih informacija koje su postale sastavni dio jedinice mentalnog leksikona i koje je moguće automatski pokrenuti u komunikaciji (Drljević, 2011: 680).

Možemo reći da je leksička kompetencija dostignuta onda kada je ostvareno zadovoljavajuće povezivanje nekoliko uslovljenih psiholoških procesa: učenik prvo primjećuje riječ, potom je ponovo uočava i prepoznaje da bi u posljednjoj fazi došlo do samostalne i kreativne upotrebe date riječi u odgovarajućem kontekstu (Jordan, 2000 : 149).

Drljević smatra da leksička kompetencija podrazumijeva i izlaženje iz čisto leksičkih okvira. Ona je neodvojiva od poznavanja šireg koncepta, odnosno kulturološkog konteksta u koji je jedna riječ smještena i u kojem ona funkcioniše u korelaciji sa ostalim leksičkim jedinicama. Budući da su konceptualne predstave, usljed

različitih društvenih, socijalnih ili istorijskih faktora, često drugačije određene u različitim jezicima, mogli bismo da zaključimo da je studentov zadatak da odredi i semantičku granicu u datom kontekstu. Određivanje ove granice usloviće pravilnu ili nepravilnu upotrebu određene riječi u datom kontekstu.

Leksička kompetencija se u Zajedničkom evropskom referentnom okviru za žive jezike vrednuje i na osnovu parametra vladanja leksikom u kojem se ocjenjuje kontinuitet i primjerenost upotrebe određenih riječi kao i težina greške koja bi u većoj ili manjoj mjeri mogla da utiče na tok konverzacije. Dakle, ova komponenta predstavlja kvalitativni aspekt poznavanja leksičkog fonda (Diadori, Palermo, Troncarelli, 2009: 150). Zajednički evropski referentni okvir za žive jezike definiše leksičku kompetenciju kao poznavanje i sposobnost upotrebe vokabulara nekoga jezika (ZEROJ, 2005 : 13). Leksička kompetencija se sastoji od leksičkih i gramatičkih dijelova, a leksički elementi uključuju gotove izraze (rečenične formule, idiomatske izraze, ustaljene izraze, ustaljene kolokacije) i pojedinačne riječi. Prema mišljenju Laufera, leksička kompetencija se može shvatiti i kao skup međusobno povezanih potkompetencija: kompetencije za izgovor, pisanje, morfologiju, sintaksu, značenje, kolokacije, konotaciju, asocijacije, socijalnu kompetenciju i slično (Laufer 2006 : 154).

Cvikić u svom radu pod naslovom *Učenje i poučavanje riječi* smatra da se spomenute potkompetencije mogu shvatiti kao razine na kojima treba obrađivati vokabular u nastavi drugoga i stranoga jezika. Ovladavanje pojedinom riječi ili većom leksičkom jedinicom kumulativan je proces. Riječ se sastoji od oblika, sadržaja i uporabe pa je za potpuno usvajanje svake riječi potrebno sve usvojiti. Kako to nije uvijek lako, pojedine riječi znamo samo u određenome stepenu (Cvikić 2007).

7.2. Nastava leksike stranog jezika

Kako postići leksičku kompetenciju kod studenata među najvažnijim je pitanjima za svakoga nastavnika stranoga jezika. Već od samoga početka osmišljavanja nastave postavlja se pitanje koliko će se riječi podučavati, koje će se riječi podučavati te kako će ih se podučavati, ponavljati, uvježbavati i provjeravati na svakom pojedinom nivou učenja (Udier, 2009 : 78). Studenti stranoga jezika usvajanje rječnika smatraju vrlo važnim, čak važnijim od usvajanja jezičnih struktura. Dok usvajanje jezičnih struktura može naići na otpor onih studenata koji jezik promatraju samo kao

sredstvo komunikacije, te nisu zainteresovani za njegovu strukturu (Laufer 2005 : 231), za usvajanje riječi studenti su uvijek motivisani. Usvajanje rječnika, odnosno vokabulara, učenicima je trajan izazov jer je leksički sistem otvoren i stalno se stvara, razvija i dopunjava novim leksičkim jedinicama. Otvorenost leksičkog sistema uslovljava da se i u izvornih govornika znanje vokabulara razvija cijeloga života, za razliku od gramatičke kompetencije koja je prilično postojana (Read 2006 : 27). Zbog toga se vokabular uvijek može još učiti (i stvarati) čak i kad se gramatika može smatrati usvojenom (Gower, Phillips i Walters 2005 : 142). Drljević postavlja pitanje *Da li je opravdano pričati o didaktici koja bi se isključivo bavila samo leksikom, odvojenom od ostalih lingvističkih aspekata?* (Drljević, 2011 : 681).

Pod nastavom leksike misli se na planski osmišljenu didaktiku u kojoj bi primjena određenih teorijskih objašnjenja, tehnika i strategija učenja leksike dovela do razvoja leksičkog znanja i leksičke kompetencije kod studenata. Cilj ovakve didaktike je razvijanje sposobnosti povezivanja gramatičkog i semantičkog aspekta riječi, lakše učenje i memorisanje kao i pravilna upotreba nove leksike u odgovarajućem kontekstu.

Vučo u svojoj knjizi *Leksika udžbenika stranog jezika* kaže da u planiranoj nastavi leksike treba prije svega utvrditi ciljeve jezičkog kursa i na osnovu njega izabrati između pisanog i govornog jezika, nivoa i načina predstavljanja stručne terminologije, treba usmjeriti posebnu pažnju na receptivno ili produktivno leksičko znanje. Potom, treba definisati potrebe učenika i obratiti pažnju na spoljašnje i unutrašnje faktore koji u velikoj mjeri mogu uticati na tok i uspešnost tog učenja (Vučo, 1998: 27).

U narednoj fazi treba pristupiti selekciji leksike. Kriterijumi leksičke selekcije mogu biti jezički i nejezički. U jezičke kriterijume Vučo ubraja: frekventnost odnosno broj pojavljivanja nekog elementa u ispitanom korpusu. Ovde prije svega misli na funkcionalne riječi koje nemaju veliku komunikativnu funkciju ali su neophodne za gramatičku ispravnost (član, zamjenica, prijedlog). Ostali jezički kriterijumi tiču se distribucije ili disperzije odnosno upotrebne vrijednosti riječi u različitim vremenskim periodima i kontekstima. Jezičke kriterijume utvrđujemo i na osnovu parametra disponibiliteta odnosno „stepena mogućnosti sa kojim će se jedna riječ pojaviti u datim situacijama. U nejezičke kriterijume svrstavamo: savladljivost jezika, motivaciju, potrebe, ciljeve, uzrast i slično (Vučo, 1998: 27-30).

EMPIRIJSKI DIO RADA

8. POPULACIJA I UZORAK ISTRAŽIVANJA

S ciljem pravilnog tumačenja rezultata istraživanja neophodno je opisati populaciju i uzorak na kojem je vršeno ispitivanje. Ukupan broj studentske populacije obuhvaćene istraživanjem iznosi 218, od toga u 2009/2010. školskoj godini je 56 (u II godini je 25 a u III godini je 31), u 2010/2011. školskoj godini je 62 (u II godini je 27 a u III godini je 35) i u 2011/2012. školskoj godini je 100 (u II godini je 30 a u III godini je 70). Ovdje moramo napomenuti da se broj studenata povećava na III godini zbog upisa studenata trogodišnjih studija u školskoj 2011/2012. godini, tj. dokvalifikacije nastavnika osnovnih škola. Broj studenata u III godini se inače povećava i zbog upisa studenata prepisnika sa drugih državnih ili privatnih fakulteta u BIH.

Tabela 1: Populacija studenata

	II godina	III godina
školska godina 2009/2010.	25 Ž-20, M-5	31 Ž-24, M-7
školska godina 2010/2011.	27 Ž-21, M-6	35 Ž-30, M-5
školska godina 2011/2012.	30 Ž-22, M-8	70 Ž-59, M-12
Ukupno	82	136

*Ž-ženski pol, M-muški pol

Ukupan broj uzoraka studenata obuhvaćenih istraživanjem iznosio je 109 studenata, od toga 41 student II godine i 68 studenata III godine. I ovdje moramo naglasiti da je veći uzorak studenata III godine zbog povećanog upisa studenta iz gore pomenutih razloga. Svi ispitanici su birani metodom slučajnoga odabira.

Studenti druge godine su u vrijeme istraživanja strani jezik učili 10 godina, a studenti treće godine 11 godina.

Poznata je činjenica da Filološki fakultet uglavnom pohađaju studentkinje, tj. osobe ženskog pola a rjeđe studenti, tj. osobe muškog pola. Ipak, urađena je i podjela uzorka po polu. Kada je u pitanju polna struktura uzorka, 176 je ženskog a 42 muškog pola.

U tabeli 2 prikazan je broj studenata uzorka po godinama koji su obuhvaćeni istraživanjem.

Tabela 2: Broj studenata uzorka

	II godina	III godina
školska godina 2009/2010.	13	22
školska godina 2010/2011.	13	22
školska godina 2011/2012.	15	24
Ukupno	41	68

U tabeli 3 prikazan je pol studenata uzorka koji su obuhvaćeni istraživanjem.

Tabela 3: Pol studenata uzorka

	II godina	III godina
ženski pol	31	56
muški pol	10	12
ukupno	41	68

Kako bismo izračunali da li je uzorak reprezentativan, izračunali smo standardnu grešku proporcije uzorka. Standardna greška proporcije uzorka studenata izračunata je na prema obrascu (Mužić, 1977 : 549) i daje sljedeće parametre:

$$Sp = \sqrt{\frac{p \times q}{N-1}} = \sqrt{\frac{0,5 \times 0,5}{109-1}} = \sqrt{\frac{0,25}{108}} = \sqrt{0,0023148} = 0,0481125$$

Ovo dokazuje da greška proporcije može nastati u manje od 1% slučajeva, što je statistički značajno. Vrijednost $Sp=0,048$ ukazuje da će se nalazi ovoga istraživanja odnositi na više od 99% studenata. Na osnovu rečenog možemo zaljučiti da naš uzorak može biti reprezentativan.

8.1. Organizacija i tok istraživanja

Istraživanje se vršilo u zimskom semestru školske 2009/2010., 2010/2011. i 2011/2012. godine na Filološkom fakultetu, Odsjek za Engleski jezik i književnost, Slobomir P Univerzitet u BIH, Kampus u Doboju i Slobomiru kod studenata druge i treće godine.

U školskoj 2009/2010. godini, početna faza rada obuhvatila je testiranje studenata druge i treće godine Filološkog fakulteta kako bi se utvrdilo njihovo vladanje i poznavanje engleskog jezika. Primijenio se test znanja o gramatici (placement test)¹⁰ i testirao se nivo prevodilačke kompetencije kod studenata.

Nakon urađenog testa, formirale su se eksperimentalna i kontrolna grupa. Ujednačavanje grupa je urađeno prema aritmetičkoj sredini i standardnoj devijaciji. Test je urađen u septembru, na početku zimskog semestra 2009/2010. škole godine. Ukupan broj upisanih studenata druge godine iznosi 25, i to 20 djevojaka ili 80% i 5 muškaraca ili 20%). U inicijalnoj fazi obe grupe su bile istog predznanja engleskog jezika i ukoliko je bilo moguće iste starosti. Broj djevojaka i muškaraca nije mogao biti jednak zbog manjeg broja studenata muškog pola koji studiraju strane jezike. U eksperimentalnoj grupi je bilo 13 studenata ili 52% (10 djevojaka ili 76.92 % i 3 muškarca ili 23.08 %). U kontrolnoj grupi je bilo 12 studenata ili 48% (10 djevojaka ili 83.33% i 2 muškarca ili 16.67%). Nakon urađenog ulaznog testa obje grupe su imale 5 studenta na upper-intermediate/B2 nivou ili 38.46% u eksperimentalnoj grupi i 41.66% u kontrolnoj grupi, 4 studenta na intermediate nivou/B1 nivou ili 30.76% u eksperimentalnoj grupi i 33.33% u kontrolnoj grupi, 3 studenta na pre-intermediate nivou / A2 nivou ili 23.07% u eksperimentalnoj grupi i 2 studenta na pre-intermediate nivou / A2 nivou ili 16.66 % u kontrolnoj grupi.

Ukupan broj upisanih studenata treće godine iznosi 31, i to 24 djevojke ili 77.42% i 7 muškaraca ili 22.58%). U inicijalnoj fazi obje grupe su bile istog predznanja engleskog jezika i ukoliko je bilo moguće iste starosti. Broj djevojaka i muškaraca nije mogao biti jednak zbog manjeg broja upisanih studenata muškog pola. U eksperimentalnoj grupi je bilo 16 studenata ili 51.61% (12 djevojaka ili 75 % i 4 muškarca ili 25%). U kontrolnoj grupi je bilo 15 studenata ili 48.39% (12 djevojaka ili 80% i 3 muškarca ili 20%). Nakon urađenog ulaznog testa obje grupe su imale 5 studenata na advanced/C1 nivou ili 31.25% u eksperimentalnoj grupi i 33.33% u kontrolnoj grupi, 5 studenta na upper-intermediate/B2 nivou ili 31.25% u eksperimentalnoj grupi i 33.33% u kontrolnoj grupi, 4 studenta na intermediate nivou/B1 nivou ili 25% u eksperimentalnoj grupi i 26.66% u kontrolnoj grupi, 2

¹⁰ www.anglolang.com Internet Grammar Test of Anglolang Academy of English.

studenta na pre-intermediate nivou/A2 nivou ili 12.5% u eksperimentalnoj grupi i 1 student na pre-intermediate nivou/A2 nivou ili 6.66 % u kontrolnoj grupi.

U školskoj 2010/2011. godini, početna faza rada obuhvatila je testiranje studenata druge i treće godine Filološkog fakulteta kako bi se utvrdilo njihovo vladanje i poznavanje engleskog jezika. Primijenio se test znanja o gramatici (placement test)¹¹ i testirao se nivo prevodilačke kompetencije kod studenata.

Nakon urađenog testa, formirale su se eksperimentalna i kontrolna grupa. Ujednačavanje grupa je urađeno prema aritmetičkoj sredini i standardnoj devijaciji. Test je urađen u septembru, na početku zimskog semestra 2010/2011. škole godine. Ukupan broj upisanih studenata druge godine iznosi 27, i to 21 djevojaka ili 77.78% i 6 muškaraca ili 22.22%). U inicijalnoj fazi obje grupe su bile istog predznanja engleskog jezika i ukoliko je bilo moguće iste starosti. Broj djevojaka i muškaraca nije mogao biti jednak zbog manjeg broja studenata muškog pola koji studiraju strane jezike. U eksperimentalnoj grupi je bilo 14 studenata ili 51.85% (11 djevojaka ili 78.57 % i 3 muškarca ili 21.43 %). U kontrolnoj grupi je bilo 13 studenata ili 48.14% (10 djevojaka ili 76.92% i 3 muškarca ili 23.08%). Nakon urađenog ulaznog testa obje grupe su imale 6 studenata na upper-intermediate/B2 nivou ili 42.85% u eksperimentalnoj grupi i 46.15% u kontrolnoj grupi, 4 studenata na intermediate nivou/B1 nivou ili 28.57% u eksperimentalnoj grupi i 30.76% u kontrolnoj grupi, 4 studenata na pre-intermediate nivou/A2 nivou ili 28.57% u eksperimentalnoj grupi i 3 studenata na pre-intermediate nivou/A2 nivou ili 23.07 % u kontrolnoj grupi.

Ukupan broj upisanih studenata treće godine iznosi 35, i to 30 djevojaka ili 85.71% i 5 muškaraca ili 14.29%). U inicijalnoj fazi obje grupe su bile istog predznanja engleskog jezika i ukoliko je bilo moguće iste starosti. Broj djevojaka i muškaraca nije mogao biti jednak zbog manjeg broja upisanih studenata muškog pola. U eksperimentalnoj grupi je bilo 18 studenata ili 51.42% (15 djevojaka ili 83.33 % i 3 muškarca ili 16.67 %). U kontrolnoj grupi je bilo 17 studenata ili 48.57% (15 djevojaka ili 88.24% i 2 muškarca ili 11.76%). Nakon urađenog ulaznog testa obje grupe su imale 6 studenata na advanced/C1 nivou ili 33.33% u eksperimentalnoj grupi i 35.92% u kontrolnoj grupi, 5 studenata na upper-intermediate/B2 nivou ili 27.77% u eksperimentalnoj grupi i 29.41% u kontrolnoj grupi, 5 studenata na intermediate

¹¹ www.anglolang.com Internet Grammar Test of Anglolang Academy of English.

nivou/B1 nivou ili 27.77% u eksperimentalnoj grupi i 29.41% u kontrolnoj grupi, 2 studenta na pre-intermediate nivou/A2 nivou ili 11.11% u eksperimentalnoj grupi i 1 studenta na pre-intermediate nivou/A2 nivou ili 5.88 % u kontrolnoj grupi.

U školskoj 2011/2012. godini, početna faza rada obuhvatila je testiranje studenata druge i treće godine Filološkog fakulteta kako bi se utvrdilo njihovo vladanje i poznavanje engleskog jezika. Primijenio se test znanja o gramatici (placement test)¹² i testirao se nivo prevodilačke kompetencije kod studenata.

Nakon urađenog testa, formirale su se eksperimentalna i kontrolna grupa. Ujednačavanje grupa je urađeno prema aritmetičkoj sredini i standardnoj devijaciji. Test je urađen u septembru, na početku zimskog semestra 2011/2012. školske godine. Ukupan broj upisanih studenata druge godine iznosi 30, i to 22 djevojke ili 73.33% i 8 muškaraca ili 26.67%). U inicijalnoj fazi obje grupe su bile istog predznanja engleskog jezika i ukoliko je bilo moguće iste starosti. Broj djevojaka i muškaraca nije mogao biti jednak zbog manjeg broja studenata muškog pola koji studiraju strane jezike. U eksperimentalnoj grupi je bilo 15 studenata ili 50% (11 djevojaka ili 73.33% i 4 muškarca ili 26.67%). U kontrolnoj grupi je bilo 15 studenata ili 50% (11 djevojaka ili 73.33% i 4 muškarca ili 26.67%). Nakon urađenog ulaznog testa, obje grupe su imale 8 studenata na upper-intermediate/B2 nivou ili 53.33% u eksperimentalnoj grupi i u kontrolnoj grupi, 5 studenata na intermediate nivou/B1 nivou ili 33.33% u eksperimentalnoj grupi i u kontrolnoj grupi, 2 studenta na pre-intermediate nivou/A2 nivou ili 13.33% u eksperimentalnoj grupi i u kontrolnoj grupi.

Ukupan broj upisanih studenata treće godine iznosi 70, i to 59 djevojke ili 84.29% i 11 muškaraca ili 15.71%). U inicijalnoj fazi obje grupe su bile istog predznanja engleskog jezika i ukoliko je bilo moguće iste starosti. Broj djevojaka i muškaraca nije mogao biti jednak zbog manjeg broja upisanih studenata muškog pola. U eksperimentalnoj grupi je bilo 36 studenata ili 51.42% (30 djevojaka ili 83.33 % i 6 muškaraca ili 16.67%). U kontrolnoj grupi je bilo 34 studenata ili 48.57% (29 djevojaka ili 85.29% i 5 muškarca ili 14.71%). Nakon urađenog ulaznog testa, obje grupe su imale 10 studenata na advanced/C1 nivou ili 27.77% u eksperimentalnoj grupi i 29.41% u kontrolnoj grupi, 10 studenata na upper-intermediate/B2 nivou ili 27.77% u eksperimentalnoj grupi i 29.41% u kontrolnoj grupi, 12 studenata na intermediate

¹² www.anglolang.com Internet Grammar Test of Anglolang Academy of English.

nivou/B1 nivou ili 33.33% u eksperimentalnoj grupi i 9 studenata na intermediate nivou/B1 nivou ili 26.47% u kontrolnoj grupi, 4 studenta na pre-intermediate nivou / A2 nivou ili 11.11% u eksperimentalnoj grupi i 11.76% u kontrolnoj grupi.

Tabela 4: Populacija studenata eksperimentalne i kontrolne grupe

	II godina eksper.grupa	II godina kontrolna grupa	III godina eksper.grupa	III godina kontrolna grupa
školska godina 2009/2010.	13 ili 52%	12 ili 48%	16 ili 51.61%	15 ili 48.38%
školska godina 2010/2011.	14 ili 51.85%	13 ili 48.14%	18 ili 51.42%	17 ili 48.57%
školska godina 2011/2012.	15 ili 50%	15 ili 50%	36 ili 51.42%	34 ili 48.57%

Razlika između eksperimentalne i kontrolne grupe je bila ta što kontrolna grupa nije imala intenzivne vježbe iz gramatike i bila je uskraćena za povratnu informaciju od strane predmetnog nastavnika u vezi sa greškama koje su napravili.

U toku deset sedmica studenti eksperimentalne grupe su imali časove posebno odabranih gramatičkih jedinica na kojima su učili eksplicitno znanje tačno utvrđenih gramatičkih struktura: vrste riječi, imenička i predložka sintagma, glagolska fraza, red riječi, slaganje vremena i vrste rečenica.

U toku testiranja postojale su tri faze. U inicijalnoj fazi testiranja prevodne kompetencije obje grupe su dobile prazan papir na kome je trebalo da prevedu tekst prevoda sa engleskog na srpski jezik od 265 riječi u drugoj godini, i sa srpskog na engleski od 226 riječi. Ovaj test nije bio za ocjenu i rečeno im je da koriste dvojezični rječnik samo tamo gdje smatraju da im je neophodan. Studenti su dobijali bodove za svoje prevode. Od njih se tražilo da podvuku nepoznate riječi u tekstu čije su značenje morali da potraže u rječniku. Imali su 45 minuta da urade prevod.

U intermedijalnoj fazi, svi studenti su dobili zadatak da isprave svoje greške na onom istom tekstu i da ga prepisu. Svi studenti su radili drugi kolokvijum. Svi studenti su koristili rječnike i dobili su prazan papir za prevod. Od studenata eksperimentalne grupe se tražilo da se prisjete ranije ispravljene verzije prevoda i ponovo napišu prevod uključujući ispravke, uz pomoć rječnika samo tamo gdje je potrebno. Studenti kontrolne grupe rade prevod uz upotrebu dvojezičnog rječnika, bez podsjećanja na raniji prevod. Oni su ranije dobili svoje ispravljene prevode ali bez objašnjenja ili ukazivanja na greške. Maksimalno vrijeme za ispravljanje prevoda je i dalje 45 minuta. Studentima je sada trebalo manje vremena da urade prevod.

U finalnoj fazi, obje grupe su nenajavljeno dobile isti tekst za prevod. Ovaj put nisu mogli da koriste rječnik.

9. GREŠKE U PREVOĐENJU- LEKSIČKO-SEMATIČKA OBRADA I STATISTIČKA ANALIZA

9.1. Školska godina 2009/2010. (II godina)

U ovom poglavlju je predstavljen ukupan broj podvučenih riječi ekperimentalne i kontrolne grupe druge godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa engleskog jezika.

Na prvom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 91 podvučene nepoznate riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 54 ili 59.34% su bile tačne, 37 ili 40.66% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 46. 34 ili 73.91% su bile tačne, a 12 ili 26.09% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 9 ili 90% su bili tačni, a 1 ili 10% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 28. 12 ili 42.66% je tačno, a 16 ili 57.14% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 7. 3 ili 42.86% je tačno a 4 ili 57.14% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na prvom kolokvijumu, od ukupno 54 podvučene nepoznatih riječi, 34 ili 62.96% su bile tačne, 20 ili 37.04% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 27. 19 ili 70.37% su bile tačne, a 8 ili 29.63% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 4 ili 80% su bili tačni, a 1 ili 20% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 17. 9 ili 52.94% je tačno, a 8 ili 47.06% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 2 ili 40% je tačno a 3 ili 60% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 37 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 24 ili 64.86% su bile tačne, 15 ili 40.54% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 19. 15 ili 78.95% su bile tačne, a 4 ili 21.05% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 5 ili 100% su bili tačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 11. 3 ili 27.27% je tačno, a 8 ili

72.72% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 2. 1 ili 50% je tačno a 1 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bilo su sljedeći:

1.) imenice („*claret*“ je podvučena na 16 mjesta. 12 prevoda je tačno ili 75%, 3 ili 18.75% je netačno i 1 ili 6.25% je ostavljeno neprevedeno; „*whitebait*“ je podvučena na 10 mjesta. 6 prevoda ili 60% je tačno, 2 ili 20% je netačno a 2 ili 20% nije prevedeno; „*breed*“ je podvučena na 10 mjesta. 5 ili 50% je tačno i 5 ili 50% je netačno; „*case*“ je podvučena na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 prevod ili 50% je netačno; „*plate*“ je podvučena na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 prevod ili 50% je netačno; „*label*“ podvučena na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno;).

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 5 mjesta i svih 5 ili 100% je tačno prevedeno; „*to lean over*“ je podvučen na 2 mjesta i oba prevoda ili 100% je tačno.)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 10 mjesta. 6 prevoda ili 60% je tačno, a 4 ili 40% je netačno; „*restrained*“ je podvučen na 9 mjesta. 4 prevoda ili 44.44% je tačno, 5 prevoda ili 55.56% je netačno; „*willing*“ je podvučen na 4 mjesta. 1 prevod ili 25% je tačno i 3 ili 75% je netačno.)

4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, a 2 ili 33.33% je netačno; „*in order to*“ je podvučeno na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno.)

Tabela 5: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
claret	12 ili 75%	3 ili 18.75%	1 ili 6.25%	16
whitebait	6 ili 60%	2 ili 20%	2 ili 20%	10
breed	5 ili 50%	5 ili 50%	-	10
case	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
plate	2 ili 50%	2 ili 50%	-	2
label	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	2
to obtain	5 ili 100%	-	-	5
to lean over	2 ili 100%	-	-	2

grave	6 ili 60%	4 ili 40%	-	10
restrained	4 ili 44.44%	5 ili 55.56%	-	9
willing	1 ili 25%	3 ili 74%	-	4
provided	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	-	6
in order to	3 ili 60%	2 ili 40%	-	5

Na drugom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 45 podvučene nepoznate riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 27 ili 60% su bile tačne, 16 ili 35.56% su bile netačne, a 2 ili 4.44% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljeno su prazna mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 18. 10 ili 55.56% su bile tačne, a 8 ili 44.44% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 2. 2 ili 100% su bili tačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 19. 13 ili 68.42% je tačno, a 6 ili 31.58% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 2 ili 50% je tačno a 2 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na drugom kolokvijumu, od ukupno 33 podvučene nepoznate riječi, 21 ili 63.63% su bile tačne, 10 ili 30.30% su bile netačne a 2 ili 6.06% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. prazna mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 11. 6 ili 54.55% su bile tačne, a 5 ili 45.45% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 2. 2 ili 100% su bili tačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 15. 11 ili 73.33% je tačno, a 4 ili 26.67% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 2 ili 66.67% je tačno a 1 ili 33.33% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 12 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 7 ili 58.33% su bile tačne, a 5 ili 41.67% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 7. 4 ili 57.14% su bile tačne, a 3 ili 42.86% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku ovaj put nije bilo. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 2 ili 50% je tačno, a 2 ili 50% je netačno.

Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 1. 1 ili 100% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bile su sljedeće:

1.) imenice („*output*“ je podvučena na 4 mjesta. 4 prevoda je tačno ili 100%, „*claret*“ je podvučena na 8 mjesta. 5 prevoda je tačno ili 62.5%, 3 ili 37.5% je netačno; „*whitebait*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je netačno; „*breed*“ je podvučena na 3 mjesta. 2 ili 66.67% je tačno i 1 ili 33.33% je netačno; „*butter*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je netačno; „*pleasure*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je netačno;).

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno prevedeno;)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, a 2 ili 33.33% je netačno; „*restrained*“ je podvučen na 8 mjesta. 6 prevoda ili 75% je tačno, 2 prevoda ili 25% je netačno; „*willing*“ je podvučen na 4 mjesta. 2 prevoda ili 50% je tačno i 2 ili 50% je netačno; „*fried*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 ili 50% nije prevedeno; „*crisp*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% nije prevedeno)

4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno; „*in order to*“ je podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno.)

Tabela 6: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
output	4 ili 100%	-	-	4
claret	5 ili 62.5%	3 ili 37.5%	-	8
whitebait	-	1 ili 100%	-	1
breed	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
butter	-	1 ili 100%	-	1
pleasure	-	1 ili 100%	-	1
to obtain	2 ili 100%	-	-	2
grave	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	-	6

restrained	6 ili 75%	2 ili 25%	-	8
willing	2 ili 50%	2 ili 50%	-	4
fried	1 ili 50%	-	1 ili 50%	2
crisp	-	-	1 ili 100%	1
provided	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
in order to	2 ili 100%	-	-	2

Na trećem kolokvijumu, studenti nisu mogli da koriste rječnike. U obje grupe, od ukupno 36 podvučenih nepoznatih riječi, 22 ili 61.11% su bile tačne, 9 ili 25% su bile netačne, a 5 ili 13.88% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je 8. 5 ili 62.5% su bile tačne, a 3 ili 37.5% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 1. 1 ili 100% su bili tačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 18. 14 ili 77.78% je tačno, a 4 ili 22.22% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 4. 2 ili 50% je tačno a 2 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na trećem kolokvijumu, od ukupno 24 podvučene nepoznate riječi, 14 ili 58.33% su bile tačne, 6 ili 25% su bile netačne a 4 ili 16.67% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 5. 4 ili 80% su bile tačne, a 1 ili 20% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 1. 1 ili 100% je bio tačan. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 11. 7 ili 63.63% je tačno, a 4 ili 36.37% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 3. 2 ili 66.67% je tačno a 1 ili 33.33% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 12 podvučenih nepoznatih riječi, 9 ili 75% su bile tačne, a 2 ili 16.67% su bile netačne a 1 ili 8.33% je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 3. 2 ili 66.67% su bile tačne, a 1 ili 33.33% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je 1. 1 ili 100% je bio tačan prevod. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 6. Nije bilo tačnih prevoda. 6 ili 100% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 1. 1 ili 100% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bile su sljedeće:

1.) imenice („*output*“ je podvučena na 2 mjesta. 1 prevod je tačan ili 50%, a 1 ili 50% je netačan; „*claret*“ je podvučena na 2 mjesta. 1 prevod je tačan ili 50%, a 1 ili 50% je netačan; „*whitebait*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačan prevod; „*breed*“ je podvučena na 2 mjesta. 1 prevod je tačan ili 50%, a 1 ili 50% je netačan; „*whisper*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačan;)

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno prevedeno;)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno; „*restrained*“ je podvučen na 7 mjesta. 4 prevoda ili 57.14% je tačno, 3 prevoda ili 42.85% je netačno; „*willing*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno i 1 ili 33.33% je netačno; „*fried*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno.)

4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno;)

Tabela 7: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
output	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
claret	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
whitebait	1 ili 100%	-	-	1
breed	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
whisper	1 ili 100%	-	-	1
to obtain	1 ili 100%	-	-	1
grave	3 ili 60%	2 ili 40%	-	5
restrained	4 ili 57.14%	3 ili 42.85%	-	7
willing	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
fried	1 ili 100%	-	-	1
provided	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3

9.2. Školska godina 2010/2011. (II godina)

U ovom poglavlju je predstavljen ukupan broj podvučenih riječi ekperimentalne i kontrolne grupe druge godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa engleskog jezika.

Procedura i faze testiranja su identične testiranju prevodilačke kompetencije studenata školske godine 2009/2010.

Na prvom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 91 podvučene nepoznate riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 55 ili 60.44% su bile tačne, 32 ili 35.16% su bile netačne, a 4 ili 4.40% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 42. 30 ili 71.43% su bile tačne, a 12 ili 28.57% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 13. 8 ili 61.54% su bili tačni, a 5 ili 38.46% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 30. 17 ili 56.67% je tačno, a 11 ili 36.67% je netačno a 2 ili 6.66% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. Nije bilo tačnih prevoda. 4 ili 66.67% je netačno, a 2 ili 33.33% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na prvom kolokvijumu, od ukupno 45 podvučenih nepoznatih riječi, 25 ili 55.56% su bile tačne, 18 ili 40.00% su bile netačne a 2 ili 4.44% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 20. 15 ili 75% su bile tačne, a 5 ili 25% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 1 ili 33.33% su bili tačni, a 2 ili 66.67% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 18. 9 ili 50% je tačno, a 7 ili 38.89% je netačno, a 2 ili 11.11% riječi je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta.. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. Nije bilo tačnih prevoda. 4 ili 100 je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 46 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 30 ili 65.22% su bile tačne a 14 ili 30.43% su bile netačne a 2 riječi ili 4.35% je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Podvučenih

imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 22. 15 ili 68.18% su bile tačne, a 7 ili 31.82% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 7 ili 70% su bili tačni, a 3 ili 30% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 12. 8 ili 66.67% je tačno, a 4 ili 33.33% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 2. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*claret*“ je podvučena na 15 mjesta. 11 prevoda je tačno ili 73.33%, 1 ili 6.67% je netačno i 4 ili 26% je ostavljeno neprevedeno; „*whitebait*“ je podvučena na 10 mjesta. 7 prevoda ili 70% je tačno, 1 ili 10% je netačno a 2 ili 20% nije prevedeno; „*breed*“ je podvučena na 11 mjesta. 5 ili 45.45% je tačno i 6 ili 54.55% je netačno; „*case*“ je podvučena na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 prevod ili 50% je netačno; „*label*“ podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno).

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 6 mjesta. 4 ili 66.67% je tačno prevedeno, a 2 ili 33.33% je netačno)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 8 mjesta. 5 prevoda ili 62.50% je tačno, a 3 ili 37.50% je netačno; „*restrained*“ je podvučen na 8 mjesta. 4 prevoda ili 50% je tačno, 4 prevoda ili 50% je netačno; „*willing*“ je podvučen na 5 mjesta. 2 prevoda ili 40% je tačno, 1 ili 20% je netačno, a 2 ili 40% je ostavljeno neprevedeno)

4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno; „*in order to*“ je podvučeno na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno).

Tabela 8: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
claret	11 ili 73.33%	1 ili 6.67%	4 ili 26%	15
whitebait	7 ili 70%	1 ili 10%	2 ili 20%	10
breed	5 ili 45.46%	6 ili 54.54%	-	11
case	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2

label	2 ili 100%	-	-	2
to obtain	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	-	6
grave	5 ili 62.50%	3 ili 37.50%	-	8
restrained	4 ili 50%	5 ili 50%	-	8
willing	2 ili 40%	3 ili 60%	-	5
provided	3 ili 60%	2 ili 40%	-	5
in order to	3 ili 75%	1 ili 25%	-	4

Na drugom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 39 podvučenih nepoznatih riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 25 ili 64.10% su bile tačne, 14 ili 35.90% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 13. Od tog broja 9 ili 69.23% su bile tačne, a 4 ili 30.77% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 3 ili 60% su bili tačni, a 2 ili 40% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 15. 10 ili 66.67% je tačno, a 5 ili 33.33% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 3 ili 50% je tačno a 3 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na drugom kolokvijumu, od ukupno 20 podvučenih nepoznatih riječi, 11 ili 55% su bile tačne, 9 ili 45% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 8. 6 ili 75% su bile tačne, a 2 ili 25% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 2 ili 66.67% su bili tačni a 1 ili 33.33% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 7. 4 ili 57.14% je tačno, a 3 ili 42.86% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 2 ili 66.67% je tačno a 1 ili 33.33% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 19 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 14 ili 73.68% su bile tačne, a 5 ili 26.32% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 3 ili 60% su bile tačne, a 2 ili 40% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je 2. 1 ili 50% je bilo tačno a 1 ili 50% je bilo netačno. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 8. 6 ili 75%

je tačno, a 2 ili 25% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 1 ili 33.33% je tačno a 2 ili 66.67% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bile su sljedeće:

1.) imenice („*claret*“ je podvučeno na 5 mjesta. 3 prevoda je tačno ili 60%, 2 ili 40% je netačno; „*whitebait*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno i 1 prevod ili 50% je netačno; „*breed*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 ili 66.66% je tačno i 1 ili 33.33% je netačno; „*case*“ je podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno.).

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno prevedeno;)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno; „*restrained*“ je podvučen na 6 mjesta. 3 prevoda ili 50% je tačno a 3 prevoda ili 50% je netačno; „*willing*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevoda ili 50% je tačno i 1 ili 50% je netačno.)

4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno.)

Tabela 9: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
claret	3 ili 60%	2 ili 40%	-	5
whitebait	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
breed	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
case	2 ili 100%	-	-	2
to obtain	2 ili 100%	-	-	2
grave	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
restrained	3 ili 50%	3 ili 50%	-	6
willing	2 ili 100%	-	-	2
provided	2 ili 100%	-	-	2

Na trećem kolokvijumu, studenti nisu mogli da koriste rječnike. U obje grupe, od ukupno 28 podvučenih nepoznatih riječi, 18 ili 64.29% su bile tačne, 10 ili 35.71%

su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je 10. 6 ili 60% su bile tačne, a 4 ili 40% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 4. 3 ili 75% su bili tačni a 1 ili 25% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 8. 5 ili 62.50% je tačno, a 3 ili 37.50% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 6. 5 ili 83.33% je tačno a 1 ili 16.67% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na trećem kolokvijumu, od ukupno 10 podvučenih nepoznatih riječi, 6 ili 60% su bile tačne, 4 ili 40% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 4. 2 ili 50% su bile tačne, a 2 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 ili 50% je bio tačno a 1 ili 50% je netačno. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 2. 2 prevoda ili 100% je tačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 2. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 18 podvučenih nepoznatih riječi, 12 ili 66.67% su bile tačne, a 6 ili 33.33% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 6. 4 ili 50% su bile tačne, a 2 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je 2. 1 ili 50% je bilo tačno a 50% je bilo netačno. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 2. 2 ili 100% je tačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 2. 2 ili 100% je tačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

- 1.) imenice („*claret*“ je podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno;
„*whitebait*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno;

Tabela 10: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

- 2.) „*breed*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 ili 50% je netačno;)

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno prevedeno;)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno; „*restrained*“ je podvučeno na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, 1 prevoda ili 25% je netačno.)

- 4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno;)

Tabela 10: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
claret	2 ili 100%	-	-	2
whitebait	1 ili 100%	-	-	1
breed	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
to obtain	1 ili 100%	-	-	1
grave	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
restrained	3 ili 75%	1 ili 25%	-	4
provided	2 ili 100%	-	-	2

9.3. Školska godina 2011/2012. (II godina)

U ovom poglavlju je predstavljen ukupan broj podvučenih riječi ekperimentalne i kontrolne grupe druge godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa engleskog jezika.

Procedura i faze testiranja su identične testiranju prevodilačke kompetencije studenata školske godine 2010/2011.

Na prvom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 93 podvučene nepoznate riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 54 ili 58.06% su bile tačne, 39 ili 41.94% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 45. 26 ili 57.78% su bile tačne, a 19 ili 42.22% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 14. 9 ili 64.29% su bili tačni, a 5 ili 35.71% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 27. 15 ili 55.56% je tačno, a 12 ili 44.44% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 7. 4 ili 57.14% je tačno, 3 ili 42.26% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na prvom kolokvijumu, od ukupno 47 podvučenih nepoznatih riječi, 27 ili 57.44% su bile tačne, 20 ili 42.56% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 19. 10 ili 52.63% su bile tačne, a 9 ili 47.37% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i

potraženih u rječniku je ukupno 8. 4 ili 50% su bili tačni, a 4 ili 50% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 15. 9 ili 60.00% je tačno, a 6 ili 40% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 4 ili 80% je tačno, 1 ili 20% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 46 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 27 ili 58.70% su bile tačne a 19 ili 41.30% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 26. 16 ili 61.54% su bile tačne, a 10 ili 38.46% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 5 ili 83.33% su bili tačni, a 1 ili 16.67% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 12. 6 prevoda ili 50%. je tačno i 6 ili 50% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 2. Nije bilo tačnih prevoda. 2 ili 100% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*claret*“ je podvučena na 13 mjesta. 10 prevoda je tačno ili 76.92%, 3 ili 23.08% je netačno; „*whitebait*“ je podvučena na 10 mjesta. 5 prevoda ili 50% je tačno, 5 ili 50% je netačno; „*breed*“ je podvučena na 12 mjesta. 5 ili 41.67% je tačno i 7 ili 58.33% je netačno; „*case*“ je podvučena na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*label*“ podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno;).

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 5 mjesta. 3 ili 60% je tačno prevedeno, a 2 ili 40% je netačno;)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 9 mjesta. 6 prevoda ili 66.67% je tačno, a 3 ili 33.33% je netačno; „*restrained*“ je podvučen na 9 mjesta. 6 prevoda ili 66.67% je tačno, 3 prevoda ili 33.33% je netačno; „*willing*“ je podvučen na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, 2 ili 33.33% je netačno.)

4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*in order to*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno.)

Tabela 11: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
claret	10 ili 76.92%	3 ili 23.08%	-	13
whitebait	5 ili 50%	5 ili 50%	-	10
breed	5 ili 41.67%	7 ili 58.33%	-	12
case	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
label	2 ili 100%	-	-	2
to obtain	3 ili 60%	2 ili 40%	-	5
grave	6 ili 66.67%	3 ili 33.33%	-	9
restrained	6 ili 66.67%	3 ili 33.33%	-	9
willing	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	-	6
provided	3 ili 75%	1 ili 25%	-	4
in order to	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	4

Na drugom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 41 podvučene nepoznate riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 25 ili 60.98% su bile tačne, 16 ili 39.02% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 15. 9 ili 60% su bile tačne, a 5 ili 33.33% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 2 ili 50% su bili tačni, a 2 ili 50% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 12. 8 ili 66.66% je tačno, a 4 ili 33.33% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 6 ili 60% je tačno a 4 ili 40% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na drugom kolokvijumu, od ukupno 20 podvučenih nepoznatih riječi, 13 ili 65% su bile tačne, 7 ili 35% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 7. 4 ili 57.14% su bile tačne, a 3 ili 42.85% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 2 ili 66.66% su bili tačni a 1 ili 33.33% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 3 ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i

potraženih u rječniku je ukupno 6. 4 ili 66.66% je tačno a 2 ili 33.33% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 21 podvučene nepoznate riječi koje su studenti potražili u rječniku, 12 ili 57.14% su bile tačne, a 9 ili 42.85% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 8. 5 ili 62.50% su bile tačne, a 3 ili 37.5% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je 1. Nije bilo tačnih prevoda. 1 prevod ili 100% je bilo netačno. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 8. 5 ili 62.50% je tačno, a 3 ili 37.50% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 2 prevoda ili 50% je tačno a 2 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bile su sljedeće:

1.) imenice („*claret*“ je podvučeno na 4 mjesta. 3 prevoda je tačno ili 75%, 1 ili 25% je netačno; „*whitebait*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno i 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*breed*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 ili 66.67% je tačno i 1 ili 33.33% je netačno;)

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno i 1 prevod ili 50% je netačno;)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*restrained*“ je podvučen na 7 mjesta. 4 prevoda ili 57.14% je tačno a 3 prevoda ili 42.86% je netačno; „*willing*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 ili 66.67% je tačno i 1 ili 33.33% je netačno;)

4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno i 1 prevod ili 50% je netačno).

Tabela 12: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
claret	3 ili 75%	1 ili 25%	-	4
whitebait	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
breed	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3

to obtain	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
grave	3 ili 75%	1 ili 25%	-	4
restrained	4 ili 57.14%	3 ili 42.86%	-	7
willing	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
provided	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2

Na trećem kolokvijumu, studenti nisu mogli da koriste rječnike. U obje grupe, od ukupno 30 podvučenih nepoznatih riječi, 18 ili 60% su bile tačne, 12 ili 40% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je 12. 8 ili 66.67% su bile tačne, a 4 ili 33.33% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 5. 3 ili 60% su bili tačni a 2 ili 40% su bili netačni. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 9. 6 ili 66.67% je tačno, a 3 ili 33.33% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 4. 3 ili 75% je tačno a 1 ili 25% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na trećem kolokvijumu, od ukupno 14 podvučenih nepoznatih riječi, 6 ili 42.86% su bile tačne, 8 ili 57.14% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 6. 3 ili 50% su bile tačne, a 3 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 3. 1 ili 33.33% je bio tačno a 2 ili 66.67% je netačno. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 2. Nije bilo tačnih prevoda. 2 prevoda ili 100% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 3. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 16 podvučenih nepoznatih riječi, 12 ili 75% su bile tačne, a 4 ili 25% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 6. 5 ili 83.33% su bile tačne, a 1 ili 16.67% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je 2. 2 ili 100% je bilo tačno. Nije bilo netačnih prevoda. Podvučenih pridjeva u originalnom tekstu je ukupno 7. 6 ili 85.71% je tačno, a 1 prevod ili 14.29% je netačno. Podvučenih veznika u originalnom tekstu je ukupno 1. 2 ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bile su sljedeće:

1.) imenice („*claret*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevoda ili 100% je tačno; „*breed*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno i 1 ili 50% je netačno;)

2.) glagoli („*to obtain*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno prevedeno;)

3.) pridjevi („*grave*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno; „*restrained*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevoda ili 50% je tačno, 1 prevoda ili 50% je netačno.)

4.) veznici („*provided*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno i 1 ili 50% je netačno;).

Tabela 13: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Izostavljena	Ukupno
claret	1 ili 100%	-	-	1
breed	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
to obtain	1 ili 100%	-	-	1
grave	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	-	3
restrained	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2
provided	1 ili 50%	1 ili 50%	-	2

9.4. Školska godina 2009/2010. (III godina)

U ovom poglavlju je predstavljen ukupan broj podvučenih riječi ekperimentalne i kontrolne grupe treće godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa srpskog jezika.

Na prvom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 86 podvučenih nepoznatih riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 50 ili 58.14% su bile tačne, 36 ili 41.86% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 32. 20 ili 62.50% su bile tačne, a 12 ili 37.50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 20. 10 ili 50% su bili tačni, a 10 ili 50% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 26. 16 ili 61.54% je tačno, a 10 ili 38.46 % je netačno. Podvučenih priloga u

originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 8. 4 ili 50% je tačno a 4 ili 50 % je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi, od ukupno 42 podvučene nepoznate riječi koje su studenti potražili u rječniku, 25 ili 59.52% su bile tačne, 17 ili 40.48% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 14. 10 ili 71.43% su bile tačne, a 4 ili 28.57% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 5 ili 50% su bili tačni a 5 ili 50% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 14. 8 ili 57.14% su bili tačni a 6 ili 42.86% su bili netačni. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 2 ili 50% je tačno a 2 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi na prvom kolokvijumu, od ukupno 44 podvučene nepoznate riječi, 25 ili 56.82 % su bile tačne, 19 ili 43.18% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 18. 10 ili 55.56% su bile tačne, a 8 ili 44.44% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 5 ili 50% su bili tačni, a 5 ili 50% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 12. 8 ili 66.67% je tačno, a 4 ili 33.33% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 2 ili 50% je tačno a 2 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 15 mjesta. 10 prevoda je tačno ili 66.67%, a 5 prevoda ili 33.33% je netačno; „*zamor*“ je podvučena na 12 mjesta. 7 prevoda ili 58.33% je tačno, a 5 prevoda ili 41.67% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 9 mjesta. 6 prevoda ili 66.67% je tačno i 3 prevoda ili 33.33% je netačno; „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 8 mjesta. 4 prevoda ili 50% je tačno, a 4 prevoda ili 50% je netačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 7 mjesta. 5 prevoda ili 71.43% je tačno, a 2 prevoda ili 28.57% je netačno; „*raspoloženje*“ podvučena na 5 mjesta. 4 prevoda ili 80% je tačno, a 1 prevod ili 20% je netačno;).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 14 mjesta. 10 prevoda ili 71.43% je tačno, a 4 ili 28.57% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 10 mjesta. 7 prevoda ili 70%

je tačno, a 3 ili 30%; je netačno. „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 6 mjesta. 3 prevoda ili 50% je tačno, a 3 ili 50% je netačno; „*zagušiti (krik)*“ je podvučen na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno; „*zamračiti (raspoloženje)*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 10 mjesta. 7 prevoda ili 70% je tačno, a 3 ili 30% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 9 mjesta. 8 prevoda ili 88.89% je tačno, 1 prevoda ili 11.11% je netačno; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 8 mjesta. 6 prevoda ili 75% je tačno i 2 ili 25% je netačno; „*od (radosti)*“ je podvučen na 8 mjesta. 5 prevoda ili 62.50% je tačno, i 3 prevoda ili 37.50% je netačno; „*(ponosna) na*“ je podvučen na 5 mjesta. 4 prevod ili 80% je tačno i 1 ili 20% je netačno).

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 5 mjesta. 4 prevoda ili 80% je tačno, a 1 ili 20% je netačno; „*valjda*“ je podvučeno na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*sigurno*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno).

Tabela 14: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	10 ili 66.67%	5 ili 33.33%	15
zamor	7 ili 58.33%	5 ili 41.66%	12
kapljice (znoja)	6 ili 66.67%	3 ili 33.33%	9
dirke (klavira)	4 ili 50%	4 ili 50%	8
krik (radosti)	5 ili 71.43%	2 ili 28.57%	7
raspoloženje	4 ili 80%	1 ili 20%	5
pomiriti se	10 ili 71.42%	4 ili 28.57%	14
obuzeti	7 ili 70%	3 ili 30%	10
sinuti (od radosti)	3 ili 50%	3 ili 50%	6
zagušiti (krik)	3 ili 60%	2 ili 40%	5
zamračiti (raspoloženje)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
kroz (10 dana)	7 ili 70%	3 ili 30%	10

za (klavir sjesti)	8 ili 88.89%	1 ili 11.11%	9
po (dirkama)	6 ili 75%	2 ili 25%	8
od (radosti)	5 ili 62.50%	3 ili 37.50%	8
(ponositi se) na	4 ili 80%	1 ili 20%	5
najednom	4 ili 80%	1 ili 20%	5
valjda	3 ili 75%	1 ili 25%	4
sigurno	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3

Na drugom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 40 podvučenih nepoznatih riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 25 ili 62.50% su bile tačne, a 15 ili 37.50% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 16. 10 ili 62.50% su bile tačne, a 6 ili 37.50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 4 ili 66.67% su bili tačni a 2 ili 33.33% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 6 ili 60% je tačno, a 4 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 8. 5 ili 62.50% je tačno a 3 ili 37.50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na drugom kolokvijumu, od ukupno 18 podvučenih nepoznatih riječi, 12 ili 66.67% su bile tačne, 6 ili 33.33% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 4 ili 66.67% su bile tačne, a 2 ili 33.33% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 2 ili 66.67% su bili tačni a 1 ili 33.33% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 3 ili 60.00% je tačno, a 2 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 3 ili 75% je tačno a 1 ili 25% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 22 podvučene nepoznate riječi koje su studenti potražili u rječniku, 13 ili 59.09% su bile tačne, a 9 ili 40.91% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 6 ili 60% su bile tačne, a 4 ili 40% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 2

ili 66.67% su bili tačni a 1 ili 33.33% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 3 ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 3 ili 50% je tačno i 2 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 10 mjesta. 8 prevoda je tačno ili 80%, a 2 prevoda ili 20% je netačno; „*zamor*“ je podvučena na 9 mjesta. 7 prevoda ili 77.78% je tačno, a 2 prevoda ili 22.22% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 6 mjesta. 3 prevoda ili 50% je tačno i 3 prevoda ili 50% je netačno; „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, a 2 prevoda ili 33.33% je netačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, a 2 prevoda ili 40% je netačno; „*raspoloženje*“ podvučena na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 10 mjesta. 7 prevoda ili 70% je tačno, a 3 ili 30% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, a 2 ili 33.33% je netačno. „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 4 mjesta. 2 prevoda ili 50% je tačno, a 2 ili 50% je netačno; „*zagušiti (krik)*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno; „*zamračiti (raspoloženje)*“ je podvučen na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 7 mjesta. 4 prevoda ili 57.14% je tačno, a 3 ili 42.85% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.66% je tačno, a 2 prevoda ili 33.33% je netačno; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 5 mjesta. 4 prevoda ili 80% je tačno i 1 ili 20% je netačno; „*od (radosti)*“ je podvučen na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, i 2 prevoda ili 30% je netačno; „*(ponosna) na*“ je podvučen na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda; „*valjda*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

Tabela 15: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	8 ili 80%	2 ili 20%	10
zamor	7 ili 77.78%	2 ili 22.22%	9
kapljice (znoja)	3 ili 50%	3 ili 50%	6
dirke (klavira)	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	6
krik (radosti)	3 ili 60%	2 ili 40%	5
raspoloženje	2 ili 100%	-	2
pomiriti se	7 ili 70%	3 ili 30%	10
obuzeti	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	6
sinuti (od radosti)	2 ili 50%	2 ili 50%	4
zagušiti (krik)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
zamračiti (raspoloženje)	1 ili 100%	-	2
kroz (10 dana)	4 ili 57.14%	3 ili 42.86%	7
za (klavir sjesti)	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	6
po (dirkama)	6 ili 75%	2 ili 25%	8
od (radosti)	4 ili 80%	1 ili 20%	5
(ponositi se) na	2 ili 100%	-	2
najednom	4 ili 80%	1 ili 20%	5
valjda	2 ili 100%	-	2

Na trećem kolokvijumu, studenti nisu mogli da koriste rječnike. U obje grupe, od ukupno 22 podvučene nepoznate riječi, 12 ili 54.55% su bile tačne, a 10 ili 45.45% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je 7. 4 ili 57.14% su bile tačne, a 3 ili 42.86% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 5. 2 ili 40% su bili tačni a 3 ili 60% je netačno. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno 6. 3 ili 50% je tačno, a 3 ili 50% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 4. 3 ili 75% je tačno a 1 ili 25% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na trećem kolokvijumu, od ukupno 10 podvučenih nepoznatih riječi, 5 ili 50% su bile tačne, a 5 ili 50% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 4. 2 ili 50% su bile tačne, a 2 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 3. 2 ili 66.67% je bilo tačno, a 1 ili 33.33% je netačno. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno 11. 7 ili 63.64% je tačno, a 4 ili 36.36% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 ili 50% je tačno i 1 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 12 podvučenih nepoznatih riječi, 7 ili 58.33% su bile tačne, a 5 ili 41.67% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 3. 2 ili 66.67% su bile tačne, a 1 ili 33.33% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je 2. 2 ili 100% je bio netačan prevod. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno 4. 2 ili 50% je tačno i 2 ili 50% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 3. 3 ili 100% je tačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 5 mjesta. 4 prevoda je tačno ili 80%, a 1 prevod ili 20% je netačno; „*zamor*“ je podvučena na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 prevod ili 25% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda; „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 6 mjesta. 5 prevoda ili 83.33% je tačno, a 1 ili 16.67% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno. „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda; „*zagušiti (krik)*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*od (radosti)*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda; „*valjda*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

Tabela 16: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	4 ili 80%	1 ili 20%	5
zamor	3 ili 75%	1 ili 25%	4
kapljice (znoja)	2 ili 100%	-	2
dirke (klavira)	1 ili 100%	-	1
krik (radosti)	1 ili 100%	-	1
pomiriti se	5 ili 83.33%	1 ili 16.67%	6
obuzeti	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
sinuti (od radosti)	1 ili 100%	-	1
zagušiti (krik)	1 ili 100%	-	1
kroz (10 dana)	3 ili 75%	1 ili 25%	4
za (klavir sjesti)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
po (dirkama)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
od (radosti)	1 ili 100%	-	1
najednom	1 ili 100%	-	1
valjda	1 ili 100%	-	1

9.5. Školska godina 2010/2011. (III godina)

U ovom poglavlju je predstavljen ukupan broj podvučenih riječi ekperimentalne i kontrolne grupe treće godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa srpskog jezika.

Procedura i faze testiranja su identične testiranju prevodilačke kompetencije studenata školske godine 2009/2010.

Na prvom kolokvijumu u obije grupe, od ukupno 90 podvučenih nepoznatih riječi koje su potražene u rječniku u obije grupe, 52 ili 57.78% su bile tačne, a 38 ili 42.22% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 30. 21 ili 70% su bile tačne, a 9 ili 30% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 25. 12 ili 48% su bile tačni, a 13 ili 52% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 25. 14 ili 56% je tačno, a 11 ili 44% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 5 ili 50% je tačno i 5 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na prvom kolokvijumu, od ukupno 42 podvučene nepoznate riječi, 22 ili 52.38% su bile tačne, 20 ili 47.62% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 18. 10 ili 55.56% su bile tačne, a 8 ili 44.44% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 8. 5 ili 62.50% su bili tačni, a 3 ili 37.50% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 5 ili 50% je tačno, a 5 ili 50% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 2 ili 33.33% je tačno i 4 ili 66.67% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 48 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 30 ili 62.50% su bile tačne a 18 ili 37.50% su bile netačne a 2 riječi ili 4.34% je ostavljeno neprevedeno, tj. ostavljena su prazna mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 12. 11 ili 91.67% su bile tačne, a 1 ili 8.33% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 17. 7 ili 41.18% su bili tačni, a 10 ili 58.82% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 15. 9 ili 60% je tačno, a 6 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 3 ili 75% su bili tačni, a 1 ili 25% su bili netačni. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obije grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 10 mjesta. 6 prevoda je tačno ili 60%, a 4 prevoda ili 40% je netačno; „*zamor*“ je podvučena na 8 mjesta. 5 prevoda ili 62.50% je tačno, a 3 prevoda ili 37.5% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 7 mjesta. 4 prevoda ili 57.14% je tačno i 3 prevoda ili 42.86% je netačno; „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 6 mjesta. 3 prevoda ili 50% je tačno, a 3 prevoda ili 50% je netačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, a 2 prevoda ili 40% je netačno; „*raspoloženje*“ podvučena na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 9 mjesta. 5 prevoda ili 55.56% je tačno, a 4 ili 44.44% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 8 mjesta. 5 prevoda ili 62.50% je tačno, a 3 ili 37.5%; je netačno. „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 5 mjesta. 4 prevoda ili 80% je tačno, a 1 ili 20% je netačno; „*zagušiti (krik)*“ je podvučen na 4 mjesta. 2 prevoda ili 50% je tačno, a 2 ili 50% je netačno; „*zamračiti (raspoloženje)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 ili 50% je netačno).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 8 mjesta. 6 prevoda ili 75% je tačno, a 2 ili 25% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 7 mjesta. 5 prevoda ili 71.43% je tačno, 2 prevoda ili 28.57% je netačno; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 7 mjesta. 4 prevod ili 57.14% je tačno i 3 ili 42.86% je netačno; „*od (radosti)*“ je podvučen na 6 mjesta. 3 prevoda ili 50% je tačno, i 3 prevoda ili 50% je netačno; „*(ponosna) na*“ je podvučen na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno i 1 ili 25% je netačno)

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, a 2 ili 33.33% je netačno; „*valjda*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno; „*sigurno*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevoda ili 50% je tačno, a 1 ili 50% je netačno)

Tabela 17: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	6 ili 60%	4 ili 40%	10
zamor	5 ili 62.50%	3 ili 37.50%	8
kapljice (znoja)	4 ili 57.14%	3 ili 42.86%	7

dirke (klavira)	3 ili 50%	3 ili 50%	6
krik (radosti)	3 ili 60%	2 ili 40%	5
raspoloženje	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
pomiriti se	5 ili 55.56%	4 ili 44.44%	9
obuzeti	5 ili 62.50%	3 ili 37.50%	8
sinuti (od radosti)	4 ili 80%	1 ili 20%	5
zagušiti (krik)	2 ili 50%	2 ili 50%	2
zamračiti (raspoloženje)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
kroz (10 dana)	6 ili 75%	2 ili 25%	8
za (klavir sjesti)	5 ili 71.43%	2 ili 28.57%	7
po (dirkama)	4 ili 57.14%	3 ili 42.86%	7
od (radosti)	3 ili 50%	3 ili 50%	6
(ponositi se) na	3 ili 75%	1 ili 25%	4
najednom	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	6
valjda	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
sigurno	1 ili 50%	1 ili 50%	2

Na drugom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 38 podvučenih nepoznatih riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 22 ili 57.89% su bile tačne, 16 ili 42.11% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 12. 6 ili 50% su bile tačne, a 6 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 11. 6 ili 54.55% su bili tačni, a 5 ili 45.45% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 8 ili 80% je tačno, a 2 ili 20% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 2 ili 40% je tačno a 3 ili 60% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na drugom kolokvijumu, od ukupno 18 podvučenih nepoznatih riječi, 12 ili 66.67% su bile tačne, 6 ili 33.33% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom

tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 4 ili 66.67% su bile tačne, a 2 ili 33.33% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 2 ili 50% su bili tačni a 2 ili 50% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 4 ili 80% je tačno, a 2 ili 20% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 2 ili 66.67% je tačno a 1 ili 33.33% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 20 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 10 ili 50% su bile tačne, a 5 ili 50% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 2 ili 33.33% su bile tačne, a 4 ili 66.67% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je 7. 4 ili 57.14% je bilo tačno a 3 ili 42.86% je bilo netačno. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 4 ili 80% je tačno, a 1 ili 20% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 2. Nije bilo tačnih odgovora. 2 ili 100% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 8 mjesta. 5 prevoda je tačno ili 62.50%, a 3 prevoda ili 37.50% je netačno; „*zamor*“ je podvučena na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, a 2 prevoda ili 33.33% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno i 1 prevod ili 25% je netačno; „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno i 1 prevod ili 25% je netačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*raspoloženje*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnog odgovora.).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, a 2 ili 33.33% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 5 mjesta. 4 prevoda ili 80% je tačno, a 1 ili 20%; je netačno. „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*zagušiti (krik)*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnog odgovora.).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 3

mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; *od (radosti)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, i 1 prevod ili 50% je netačno; „*(ponosna) na*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnog odgovora.).

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno; „*valjda*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnog odgovora.).

Tabela 18: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	5 ili 62.5%	3 ili 37.50%	8
zamor	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	6
kapljice (znoja)	3 ili 75%	1 ili 25%	4
dirke (klavira)	3 ili 75%	1 ili 25%	4
krik (radosti)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
raspoloženje	1 ili 100%	-	1
pomiriti se	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	6
obuzeti	4 ili 80%	1 ili 20%	5
sinuti (od radosti)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
zagušiti (krik)	1 ili 100%	-	1
kroz (10 dana)	3 ili 75%	1 ili 25%	4
za (klavir sjesti)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
po (dirkama)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
od (radosti)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
(ponositi se) na	1 ili 100%	-	1
najednom	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
valjda	1 ili 100%	-	1

Na trećem kolokvijumu, studenti nisu mogli da koriste rječnike. U obje grupe, od ukupno 20 podvučenih nepoznatih riječi, 12 ili 60% su bile tačne, 8 ili 40% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih

imenica u originalnom tekstu je 8. 5 ili 62.5% su bile tačne, a 3 ili 37.50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 4. 3 ili 75% su bili tačni a 1 ili 25% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno 6. 3 ili 50% je tačno, a 3 ili 50% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 ili 50% je tačno a 1 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na trećem kolokvijumu, od ukupno 8 podvučenih nepoznatih riječi, 5 ili 62.50% su bile tačne, 3 ili 37.50% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 4. 2 ili 50% su bile tačne, a 2 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 2. 2 ili 100% je bio tačno. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 ili 50% je tačno a 1 ili 50% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 2. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 12 podvučenih nepoznatih riječi, 7 ili 58.33% su bile tačne, a 5 ili 41.67% su bile netačne. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 4. 3 ili 75% su bile tačne, a 1 ili 25% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je 2. 1 ili 50% je bilo tačno a 1 ili 50% je bilo netačno. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno 4. 2 ili 50% je bilo tačno a 2 ili 50% je bilo netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 ili 50% je bilo tačno a 1 ili 50% je bilo netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bile su sljedeće:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 5 mjesta. 4 prevoda je tačno ili 80%, a 1 prevod ili 20% je netačno; „*zamor*“ je podvučena na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.66% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno i 1 prevod ili 50% je netačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnog odgovora).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.66% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 prevod ili 50% je netačno).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 prevod ili 50% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 prevod ili 50% je netačno; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnog odgovora.; *od (radosti)*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnog odgovora).

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 prevod ili 50% je netačno).

Tabela 19: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	4 ili 80%	1 ili 20%	5
zamor	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
kapljice (znoja)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
dirke (klavira)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
krik (radosti)	2 ili 100%	-	2
pomiriti se	3 ili 75%	1 ili 25%	4
obuzeti	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
sinuti (od radosti)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
kroz (10 dana)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
za (klavir sjesti)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
po (dirkama)	2 ili 100%	-	2
od (radosti)	1 ili 100%	-	1
najednom	1 ili 50%	1 ili 50%	2

9.6. Školska godina 2011/2012. (III godina)

U ovom poglavlju je predstavljen ukupan broj podvučenih riječi ekperimentalne i kontrolne grupe treće godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa srpskog jezika.

Procedura i faze testiranja su identične testiranju prevodilačke kompetencije studenata školske godine 2010/2011.

Na prvom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 85 podvučenih nepoznatih riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 52 ili 61.17% su bile tačne, 33 ili 38.83% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 28. 18 ili 64.28% su bile tačne, a 10 ili 35.72% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 20. 10 ili 50% su bili tačni, a 10 ili 50% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 25. 15 ili 60% je tačno, a 10 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 12. 9 ili 75% je tačno, 3 ili 25% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi, od ukupno 35 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 22 ili 62.86% su bile tačne a 13 ili 37.14% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 12. 10 ili 83.33% su bile tačne, a 2 ili 16.67% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 4 ili 40% su bili tačni, a 6 ili 60% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 6 prevoda ili 60% je tačno i 4 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 2 ili 66.67% su bile tačne a 1 ili 33.33% su bile netačne. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi na prvom kolokvijumu, od ukupno 50 podvučenih nepoznatih riječi, 30 ili 60% su bile tačne, 20 ili 40% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 16. 8 ili 50% su bile tačne, a 8 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 10. 6 ili 60% su bili tačni, a 4 ili 40% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 15. 9 ili 60.00% je tačno, a 6 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 9. 7 ili 77.78% je tačno, 2 ili 22.22% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 13 mjesta. 7 prevoda je tačno ili 53.85%, a 6 prevoda ili 46.15% je netačno; „*zamor*“ je podvučena na 10 mjesta. 5

prevoda ili 50% je tačno, a 5 prevoda ili 50% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 8 mjesta. 5 prevoda ili 62.50% je tačno i 3 prevoda ili 37.50% je netačno; „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 7 mjesta. 4 prevoda ili 57.14% je tačno, a 3 prevoda ili 42.86% je netačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 6 mjesta. 3 prevoda ili 50% je tačno, a 3 prevoda ili 50% je netačno; „*raspoloženje*“ podvučena na 4 mjesta. 2 prevoda ili 50% je tačno, a 2 prevoda ili 50% je netačno).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 12 mjesta. 7 prevoda ili 58.33% je tačno, a 5 ili 41.67% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 9 mjesta. 7 prevoda ili 77.78% je tačno, a 2 ili 22.22% je je netačno; „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 8 mjesta. 5 prevoda ili 62.50% je tačno, a 3 ili 37.50% je netačno; „*zagušiti (krik)*“ je podvučen na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*zamračiti (raspoloženje)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 ili 50% je netačno).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 6 mjesta. 4 prevoda ili 66.67% je tačno, a 2 ili 33.33% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 6 mjesta. 3 prevoda ili 50% je tačno, a 3 prevoda ili 50% je netačno; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno i 2 ili 40% je netačno; „*od (radosti)*“ je podvučen na 5 mjesta. 4 prevoda ili 80% je tačno, i 1 prevod ili 20% je netačno; „*(ponosna) na*“ je podvučen na 4 mjesta. 2 prevoda ili 50% je tačno i 2 ili 50% je netačno).

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 7 mjesta. 4 prevoda ili 57.14% je tačno, a 3 ili 42.86% je netačno; „*valjda*“ je podvučeno na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno; „*sigurno*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 ili 33.33% je netačno).

Tabela 20: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	7 ili 53.85%	6 ili 46.15%	13
zamor	5 ili 50%	5 ili 50%	10
kapljice (znoja)	5 ili 62.50%	3 ili 37.50%	8
dirke (klavira)	4 ili 57.14%	3 ili 42.86%	7
krik (radosti)	3 ili 50%	3 ili 50%	6

raspoloženje	2 ili 50%	2 ili 50%	4
pomiriti se	7 ili 58.33%	5 ili 41.67%	12
obuzeti	7 ili 77.78%	2 ili 22.22%	9
sinuti (od radosti)	5 ili 62.50%	3 ili 37.50%	8
zagušiti (krik)	3 ili 75%	1 ili 25%	4
zamračiti (raspoloženje)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
kroz (10 dana)	4 ili 66.67%	2 ili 33.33%	6
za (klavir sjesti)	3 ili 50%	3 ili 50%	6
po (dirkama)	3 ili 60%	2 ili 40%	5
od (radosti)	4 ili 80%	1 ili 20%	5
(ponositi se) na	2 ili 50%	2 ili 50%	4
najednom	4 ili 57.14%	3 ili 42.86%	7
valjda	3 ili 60%	2 ili 40%	5
sigurno	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3

Na drugom kolokvijumu u obje grupe, od ukupno 39 podvučenih nepoznatih riječi koje su potražene u rječniku u obje grupe, 23 ili 58.97% su bile tačne, a 16 ili 41.03% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 13. 7 ili 53.85% su bile tačne, a 6 ili 46.15% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 8. 6 ili 75% su bili tačni, a 2 ili 25% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 11. 6 ili 54.55% je tačno, a 5 ili 45.45% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 7. 4 ili 57.14% je tačno a 3 ili 42.86% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na drugom kolokvijumu, od ukupno 19 podvučenih nepoznatih riječi, 12 ili 63.16% su bile tačne, 7 ili 36.84% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 7. 4 ili 57.14% su bile tačne, a 3 ili 42.86% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 2 ili 50% su bili tačni a 2 ili 50% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u

originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 5. 3 ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 3. 3 ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih odgovora. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 20 podvučenih nepoznatih riječi koje su studenti potražili u rječniku, 11 ili 55% su bile tačne, a 9 ili 45% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 3 ili 50% su bile tačne, a 3 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je 4. 1 prevod ili 100% je bilo tačan. Nije bilo netačnih prevoda Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 6. 3 ili 50% je tačno, a 3 ili 50% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu i potraženih u rječniku je ukupno 4. 1 prevod ili 25% je tačno a 3 ili 75% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 8 mjesta. 5 prevoda ili 62.50% je tačno i 3 prevoda ili 37.50% je netačno „*zamor*“ je podvučena na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*raspoloženje*“ podvučena na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 prevod ili 50% je netačno).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 7 mjesta. 5 prevoda ili 71.42% je tačno, a 2 ili 28.58% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 5 mjesta. 3 prevoda ili 60% je tačno i 2 ili 40% je netačno; „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 5 mjesta. 4 prevoda ili 80% je tačno, a 1 ili 20% je netačno; „*zagušiti (krik)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevoda ili 50% je tačno, a 1 ili 50% je netačno).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno i 1 ili 50% je netačno; „*od (radosti)*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevoda ili 33.33% je netačno; „*valjda*“ je podvučeno na 2 mjesta. 1 prevod ili 50%

je tačno, a 1 ili 50% je netačno; „sigurno“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

Tabela 21: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	5 ili 62.50%	3 ili 37.50%	8
zamor	3 ili 60%	2 ili 40%	5
kapljice (znoja)	3 ili 75%	1 ili 25%	4
dirke (klavira)	3 ili 75%	1 ili 25%	4
krik (radosti)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
raspoloženje	1 ili 50%	1 ili 50%	2
pomiriti se	5 ili 71.42%	2 ili 28.58%	7
obuzeti	3 ili 60%	2 ili 40%	5
sinuti (od radosti)	4 ili 80%	1 ili 20%	5
zagušiti (krik)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
zamračiti (raspoloženje)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
kroz (10 dana)	3 ili 75%	1 ili 25%	4
za (klavir sjesti)	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
po (dirkama)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
od (radosti)	1 ili 100%	-	1
najednom	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
valjda	1 ili 50%	1 ili 50%	2
sigurno	1 ili 100%	-	1

Na trećem kolokvijumu, studenti nisu mogli da koriste rječnike. U obje grupe, od ukupno 21 podvučene nepoznate riječi, 11 ili 52.38% su bile tačne, 10 ili 47.62% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je 8. 4 prevoda ili 50% su bile tačne, a 4 ili 50% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 4. 2 prevoda ili 50% su bili tačni a 2 ili 50% su bili netačni. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno

5. 3 ili 60% je tačno, a 2 ili 40% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 4. 2 ili 50% je tačno a 2 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U eksperimentalnoj grupi na trećem kolokvijumu, od ukupno 11 podvučenih nepoznatih riječi, 6 ili 54.55% su bile tačne, 5 ili 45.45% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 5. 3 ili 60% su bile tačne, a 2 ili 40% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 prevod ili 50% je bilo tačno a 1 ili 50% je netačno. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 prevod ili 50% je bilo tačno a 1 ili 50% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 prevod ili 50% je bilo tačno a 1 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

U kontrolnoj grupi, od ukupno 10 podvučenih nepoznatih riječi, 5 ili 50% su bile tačne, a 5 ili 50% su bile netačne. Nije bilo neprevedenih riječi, tj. ostavljenih praznih mjesta. Podvučenih imenica u originalnom tekstu je ukupno 3. 1 ili 33.33% su bile tačne, a 2 ili 66.67% su bile netačne. Podvučenih glagola u originalnom tekstu je 2. 1 prevod ili 50% je bilo tačno a 1 ili 50% je netačno. Podvučenih prijedloga u originalnom tekstu je ukupno 3. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno. Podvučenih priloga u originalnom tekstu je ukupno 2. 1 prevod ili 50% je bilo tačno a 1 ili 50% je netačno. Nije bilo drugih podvučenih riječi.

Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe bili su sljedeći:

1.) imenice („*klonulost*“ je podvučena na 4 mjesta. 3 prevoda ili 75% je tačno, a 1 ili 25% je netačno; „*zamor*“ je podvučena na 4 mjesta. 2 prevoda ili 50% je tačno, a 2 ili 50% je netačno; „*kapljice (znoja)*“ je podvučena na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda; „*dirke (klavira)*“ je podvučena na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 ili 50% je netačno; „*krik (radosti)*“ je podvučena na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno, Nije bilo netačnih prevoda).

2.) glagoli („*pomiriti se*“ je podvučen na 3 mjesta. 2 prevoda ili 66.67% je tačno, a 1 prevod ili 33.33% je netačno; „*obuzeti*“ je podvučen na 3 mjesta. 3 prevoda ili 100% je tačno Nije bilo netačnih prevoda; „*sinuti (od radosti)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 ili 50% je netačno).

3.) prijedlozi („*kroz (10 dana)*“ je podvučen na 2 mjesta. 1 prevod ili 50% je tačno, a 1 ili 50% je netačno; „*za (klavir sjesti)*“ je podvučen na 2 mjesta. 2 prevoda ili

100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda; „*po (dirkama)*“ je podvučen na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

4.) prilozi („*najednom*“ je podvučeno na 2 mjesta. 2 prevoda ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda; „*valjda*“ je podvučeno na 1 mjestu. 1 prevod ili 100% je tačno. Nije bilo netačnih prevoda).

Tabela 22: Primjeri najčešćih riječi koje su potražene u obje grupe

Izvorna riječ	Tačno prevedena riječ	Netačno prevedena riječ	Ukupno
klonulost	3 ili 75%	1 ili 25%	4
zamor	2 ili 50%	2 ili 50%	4
kapljice (znoja)	2 ili 100%	-	2
dirke (klavira)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
krik (radosti)	1 ili 100%	-	1
pomiriti se	2 ili 66.67%	1 ili 33.33%	3
obuzeti	3 ili 100%	-	3
sinuti (od radosti)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
zagušiti (krik)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
zamračiti (raspoloženje)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
kroz (10 dana)	1 ili 50%	1 ili 50%	2
za (klavir sjesti)	2 ili 100%	-	2
po (dirkama)	1 ili 100%	-	1
najednom	2 ili 100%	-	2
valjda	1 ili 100%	-	1

Zaključak. Dobijeni rezultati otkrivaju nekoliko aspekata napretka studenata II i III godine u pogledu usvajanja i razumijevanja vokabulara engleskog jezika. Prvo, dolazimo do podatka da je većina podvučenih nepoznatih riječi iz zadatka prevođenja u inicijalnoj fazi potražena u rječniku. Drugo, u intermedijalnoj fazi podvučene riječi u prevodima su u manjoj mjeri upotrijebljene bez konsultacije ili korištenja rječnika, što

pokazuje da su se studenti svjesno trudili da nove riječi i izraze prilikom ponovnog zadatka prevođenja. U finalnoj fazi, studenti nisu mogli da koriste rječnike.

Rezultati svjedoče o dobrom vladanju jezičkom materijom i ciljnim vokabularom od strane studenata eksperimentalne grupe.

Rezultati analize prevoda potvrđuju da eksperimentalna grupa pokazuje napredak u usvajanju novog vokabulara u odnosu na kontrolnu grupu. Ovo je potvrđeno prethodim iznesenim podacima izraženim brojčano i procentualno i ukazuje da nakon treće finalne faze u procesu prevođenja eksperimentalna grupa sa više uspjeha usvaja i razumije nove riječi i pravi manji broj grešaka, iako je gotovo jednak broj podvučenih riječi koje traže u rječniku sa studentima kontrolne grupe. Studenti eksperimentalne grupe tačnije i preciznije i samouvjerenije obavljaju zadatke prevođenja u odnosu na studente kontrole grupe koji prave veći broj grešaka. Ako se uzme u obzir činjenica da su studenti eksperimentalne grupe imali dodatna objašnjenja i input od strane predmetnog nastavnika, onda ne treba da čudi to što su postigli bolje rezultate na kraju testiranja.

Ukoliko se sumiraju rezultati kvantitativnog aspekta istraživanja, može se zaključiti da je eksperimentalna grupa nesumljivo napredovala tokom nastave. Procentualno izraženo, u inicijalnoj fazi eksperimentalna i kontrola grupa II godine (prevod sa engleskog jezika) u školskoj 2009/2010 godini imale su podjednake rezultate sa razlikom od 1.9% u korist eksperimentalne grupe, u intermedijalnoj fazi eksperimentalna grupa je bila bolja za 5.30%, a u finalnoj fazi za 17.00%. U školskoj 2010/2011. godini u inicijalnoj fazi eksperimentalna grupa je bila bolja za 9.66%, u intermedijalnoj fazi za 18.68% a u finalnoj za 6.67%. U školskoj 2011/2012. godini u inicijalnoj fazi kontrolna grupa je bila neznatno bolja za 1.26%, u intermedijalnoj fazi eksperimentalna grupa je bila bolja za 7.86% a u finalnoj fazi za 17.14%.

Izraženo u procentima, u inicijalnoj fazi eksperimentalna i kontrola grupa III godine (prevod sa srpskog jezika) u školskoj 2009/2010 godini u inicijalnoj fazi eksperimentalna grupa je bila neznatno bolja za 2.7%, u intermedijalnoj za 7.58%, a u finalnoj za 8.33%. U školskoj 2010/2011 godini u inicijalnoj fazi eksperimentalna grupa je bila bolja za 10.12%, u intermedijalnoj za 16.67% a u finalnoj za 4.17%. U

školskoj 2011/2012. godini u inicijalnoj fazi eksperimentalna grupa je bila neznatno bolja za 2.82%, u intermedijalnoj fazi za 8.16% a u finalnoj za 4.55%.

Očito je da studenti i eksperimentalne i kontrolne grupe postaju sve vještiji u razumijevanju vokabulara i njegovom usvajanju, što nam govore i dobijeni podaci. Razlike između ove dvije grupe svakako da postoje.

Svakako je jasno da je potrebno neko vrijeme da bi se naučeni vokabular internalizovao, a i da tek nakon određenog broja i stepena vježbanja i ponavljanja nove riječi mogu da se upotrijebe prilikom jezičke pisane (ili usmene) produkcije. Ovo bi mogao biti odgovor na lošije rezultate razumijevanja, usvojenosti i upotrebe novog vokabulara od strane studenata kontrolne grupe.

10. GREŠKE U PREVOĐENJU: SINTAKSIČKO-MORFOLOŠKA OBRADA I ANALIZA (II GODINA)

U ovom poglavlju su predstavljene tipične i najčešće greške eksperimentalne i kontrolne grupe studenata druge godine nakon prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa engleskog jezika.

10.1. Primjeri grešaka prevoda sa prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine

Imenica *breed*

(2009)¹³

1.) ...challenging him to name its **breed**¹⁴.

*...nazivajući sebe imenom **njegove klase**.

*...izazivajući ga da *nabroji* svoju **pasminu**.

*...izazivajući ga da nabroji cijelo svoje **pleme**.

*...izazivajući ga da imenuje_____.

(2010)¹⁵

2.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga da kaže njegovu **rasu**.

*...izazivajući ga da nabroji cijelo svoje **pleme**.

*...izazivajući ga da *rekne* koje je **sorte**.

*...nazivajući sebe imenom *njegove* **klase**.

*...izazivajući ga.

(2011)¹⁶

3.) ...challenging him to name its **breed**.

¹³ školska 2009/2010. godina

¹⁴ Greške u prevođenju koje su obilježene boldovanim slovima označavaju da je pogrešno prevedena riječ ili fraza i trenutno se podvlači ta greška. Greške u prevođenju koje su obilježene kosim ili italik slovima označavaju da je riječ o pogrešno prevedenoj riječi ili frazi, ali trenutno ne podvlačimo tu grešku u prevodu.

¹⁵ školska 2010/2011. godina

¹⁶ školska 2011/2012. godina

*...izazivajući ga **klasom**.

*...izazivajući ga da kaže svoju **pasminu**.

Iako si imali pravo da koriste rječnike, studenti nisu upotrijebili pravilnu riječ. Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, engleska imenica *breed* (n.) može imati više značenja: *soj, pasmina, vrsta*. Dalje, navedena je glagolska imenica/gerund *breeding* (n.) i njeno prvo navedeno značenje na srpskom jeziku je *loza, poreklo*. Studenti očigledno nisu bili upoznati sa proširenim kontekstom značenja ove imenice. S druge strane, vjerovatan odgovor na ovakvu zbrku u prevodu izazvala je njihovo neobraćanje pažnje na prisvojsni pridjev *its* koji stoji ispred imenice, i ukazuje nam da se ova imenica odnosi na nešto neživo. Poznavajući sintaksu engleske rečenice, i obraćajući pažnju na bitne dijelove rečenice, studenti su trebali da uoče da se prisvojsni pridjev *its* odnosi na imenicu *claret* koja se nalazi na kraju nezavisne rečenice kao sastavnog dijela ove načinske zavisno složene rečenice. Studenti su pravi grešku i prevodili, misleći da se imenička fraza *its breed* odnosi na živo biće (u ovom slučaju lična zamjenica *he*). Tako dobijamo prevode *svoju pasminu, svoje pleme, njegovu rasu...*

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, engleska imenica *breed* (n.) je opisana kao: 1. posebna vrsta životinje (posebno pas, mačka ili domaće životinje sa farme) koju su ljudi trenirali ili kontrolisali. Ovo objašnjenje nam je interesantno jer bi mogao biti mogući odgovor na pogrešan prevod imenica *breed* riječju *pasmina, rasa*.

U samo nekoliko slučajeva, studenti su ostavljeni imenicu *breed* neprevednu i prazno mjesto, iako su imali pristup rječnicima.

Imenica *whitebait*

(2009)

1.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Obrok je počeo sa **prženim krompirima** na puteru...

*Objed je počeo tanjurom _____ , veoma hrskavo pečenim na puteru....

(2010)

2.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Ručak je počeo sa **bijelim mesom**, pečenim hrskavo u puteru...

*Ručak je počeo sa tanjirom _____, veoma hrskavo pečene u maslacu....

(2011)

3.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Obrok je počeo sa **bijelim mesom**, veoma hrskavo u puteru...

U dvojezičnom *Englesko- srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, engleska imenica *whitebait* (n.) nije navedena. To je mogući razlog zbog čega su studenti ovu riječ ostavljali neprevedenu. Studenti koji su riječ ostavili neprevednu ili su je pogrešno preveli nisu uspjeli iz kontesкта da zaključе da je riječ o ribi. Ipak, shvatili su da je riječ o nekoj vrsti hrane, što je evidentno iz njihovim prevoda.

Prema srpsko-engleskom online rečniku¹⁷ engleska imenica *whitebait* (n.) je sinonim za riječ *herring* (n.). Značenja su sljedeća: girica, sled i morska riba severnih mora iz porodice košljoriba. Studenti nemaju pristup internetu na kolokvijumu i nisu mogli pronaći ovu riječ u on-line rječniku.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, engleska imenica *whitebait* (n.) ima jednu definiciju. Opisana je kao veoma mala mlada riba (nekoliko vrsta) koja je ispržena i koja se jede cijela.

Imenička fraza *Richard Pratt's previous visits*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada smo sjeli, sjetio sam se da je Richard Pratt prethodno posjetio Mike-a...*

¹⁷ <http://www.onlinerecnik.com/recnik/engleski/srpski/whitebait>

* *Kada smo sjeli, sjetio sam se da **prijašnja posjeta Ričarda Prata** Majku...*

*...ja sam se sjetio da je na objema prethodim **Richard Pratt's posjetama**, Mike igrao malu igru opklade o crvenim vinima...¹⁸

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada smo sjeli, sjetio sam se da je tokom **prošle dvije posjete Richarda Pratta**, Mike igrao...*

* *Kako smo sjeli, sjetio sam se da **u obe Richard Prattove ranije posjete**, Mike je...*

* *Kada smo sjeli, sjetio sam se da je **Richard Pratt prethodno posjetio** Mike...*

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

*...ja sam se sjetio da **u zadnje dvije posjete** Ričard Prata, Mike se kladio s njim u vezi crvenog vina...

*sjećam se **ranijih Richard Pratt-ovih posjeta** Miku, *i da* su igrali malu igru kladenja...

* *Kada smo sjeli, sjetio sam se da **prijašnja posjeta Ričarda Prata** Majku...*

Ne poznavajući pravila engleske sintakse, studenti su imenicu *visit*, koja je dio ove imeničke fraze, spojili sa vlastitom imenicom Majk i preveli kako Ričard posjećuje Majka. Dalje, imenica *visit* je u nekoliko primjera prevedena glagolom + Majk. Opet je ponovljena ista greška kao i u gore navedenim primjerima.

¹⁸ Tuđa vlastita imena pišu se u srpskom standardom jeziku na dva načina: prilagođeno pisanje (primjenjivo i u ćirilici i u latinici) i izvorno pisanje. Svrha je izvornog pisanja autentičnost pruzetih imena, a prilagođenog što prirodnije uklapanje u domaću riječ...Samo izuzetno se i u ćirilickom tekstu poneko ime može navesti i u izvornoj latinici (npr. kada ne možemo saznati kako se čita i preozvučava). Ako se takvom imenu dodaje naš nastavak, on se odvajja crticom, npr. Huet-a, za Huet-ovog protivnika.) U latinici pak, ako se autor opredijelio za izvorno pisanje, nastavci se ne odvajaju crticom. Pri tome i ime i prezime i nastavak nekad zadržavaju svoju normalnu grafiju, a nekad se (zavisno od tipa) kraj imena okrnjuje ili podešava, a ispred nastavka se dodaje poziciono j ako se osnova završava izgovorenim i. (Pešikan, Jerković i Pižurica, 1999.)

I pridjev *previous* je pogrešno preveden na više mjesta kao *zadnja*, *prošla*, *ranija*. Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, pridjev *previous* (adj.) ima značenje prethodan. I prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, pridjev *previous* (adj.) ima značenje dešavanja prije nekoga događaja. Sinonim je pridjev *preceding* (adj.).

U jednom radu je primijećena greška gdje je student saksonski genitiv ostavio u izvornom engleskom obliku.

Imenička fraza *a grave, restrained pleasure*

(2009)

1.)...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...*dok* je Pret uživao pokazujući svoje znanje.

*...izgledalo je da će **svečano i ograničeno** pokazati svoje znanje.

(2010)

2.)...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pret je uživao _____ pokazujući svoje znanje.

*...a Pratt, sa svoje strane, izgledao je da će **svečano i ograničeno zadovoljno** pokazati svoje znanje.

(2011)

3.) ...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pratt, *sa njegove strane*, **bilo mu je zadovoljstvo** da *dokaže* svoje znanje.

Imenica *pleasure* (n.) je u nekoliko radova studenata prevedena sa pridjevom *zadovoljan* i prilogom *zadovoljno* ili je jednostavno izostavljena iz prevoda. Studenti prevode slobodno i izostavljaju riječi.

Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, pridjev *grave* (adj.) ima značenje: 1. ozbiljan, 2. težak i 3. (ling.) težak. Autor navodi pridjev u kontekstu **grave news*, **grave illness/problem* i **grave accent*. I prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, pridjev *grave* (adj.) se opisuje kao nešto veoma ozbiljno. Ostaje nejasno odakle su ovaj pridjev prevodili riječju *svečano*.

Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, pridjev *restrained* (adj.) ima značenje uzdržan. Imenica *restraint* (n.) je prevedena kao 1. uzdržavanje, 2. odmerenost i 3. ograničenje.

Pridjev *willing*

(2009)

1.)...for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

*za Mike-a je to bilo potpuno **dobrovoljno** da izgubi opkladu da dokaže da je njegova *pijanka* dovoljno dobra da bi bila prepoznatljiva...

(2010)

2.)...for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

*Majka je bio _____spreman da izgubi kladjenje jer je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro...

*za Majka je bilo **prihvatljivo** da izgubi opkladu...

(2011)

3.) ...for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

*Mike je potpuno **dobrovoljno** htio da izgubi opkladu da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobra da se prepozna...

Iako si imali pravo da koriste rječnike, studenti nisu upotrijebili pravilnu riječ. Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, pridjev *willing* (adj.) ima značenje: 1. voljan i 2. spreman. Pridjev je stavljen u kontekst

veoma sličan našem primjeru u rečenici: **he is willing to do it*, a tačan prevod je *on je voljan (spreman) da to uradi*. Studenti su pogrešno prevodili pridjevima *dobrovoljno, prihvatljivo...*

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, pridjev *willing* (adj.) se najčešće javlja u kontekstu ~ (to do something) i znači 1. ne odbijati da se nešto uradi i 2. spreman da pomogne, bez nagovaranja.

U nekoliko radova, studenti izostavljaju prevod ovoga pridjeva.

Veznik *as*

(2009)

1.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

***Kada** smo sjeli, ...

***Tek** što smo sjeli...

(2010)

2.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kada** smo sjeli,

***Kad** smo sjeli...

(2011)

3.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kada** smo sjeli, ...

***Kada** smo *bili* sjeli...

Studenti su prevodili veznik *as* kao prilošku odredbu za vrijeme. Umjesto prevoda *kako*, studenti su prevodili *kada, kad, tek...*

Prema Gramatici engleskog jezika (1995), autora Gordane Sekulović, veznici su klasa riječi koje vezuju riječi, fraze i klauze. Elementi koji su istog ranga spajaju se sa koordinatorima, a elementi koji nemaju isti rang već je jedan podređen drugom, spajaju

se veznicima subordinatorima. Veznik *as* spada u subordinatore. Načinsku prilošku klauzu uvodi veznik *as*.

Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, za veznik *as* (conj.) navedeno je 15 značenja. Za naše prevod odgovorajući je primjer rečenice i prevod veznika *as* pod rednim brojem 9: **as he was sleeping...(kako/dok je spavao...)*.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, riječ *as* je opisana kao prijedlog, pridjev i veznik. Od navedenih primjera, za naš prevod je potrebno objašnjenje veznika *as* (conj.) pod rednim brojem 1. **He saw watching her as she got ready*. U ovom kontekstu, veznik se koristiti kako bi se iskazalo nešto što se događa u međuvremenu.

Veznik *provided*

(2009)

1.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

**...jer je to bila dobra godina.*

**...Pratt je odgovorio da to ne bi trebalo biti teško s obzirom da je to bila jedna od dobrih godina.*

**Pratt je odgovorio da ne bi trebalo biti teško snabdjeti se i da je to bila najbolja godina.*

(2010)

2.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

**...pošto je to jedna od dobrih godina.*

**Prat je rekao da ne bi trebalo biti teško, _____bila je to jedna dobra godina.*

(2011)

3.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

**...jer je to bila dobra godina.*

*...Pratt je odgovorio da to ne bi trebalo biti teško **pošto** da je to bila jedna od dobrih godina.

Prema Gramatici engleskog jezika (1995), autora Gordane Sekulović, veznik *provided* spada u subordinatore. Poredbenu prilošku klauzulu uvodi veznik *provided*.

Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, za veznik *provided* (conj.), koji se najčešće javlja kao *provided that*, ima značenje *ako*.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, veznik *provided* (conj.) je sinonim za veznik *if*. Značenje veznika je *ako, ukoliko, pod uslovom*.

U nekim radovima studenata, pronađeni su sljedeći natačni prevodi ovoga veznika: *s obzirom, pošto, jer...* U jednom radu, student je zamijenio veznik sa glagolom *to provide* i tako je i preveo sa snabdjeti. U nekim radovima, studenti ne prevode ovaj veznik. Ignorišu ga.

Veznik *in order to*

(2009)

1.)...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

*Za Majka je bilo sasvim *dovoljno* da izgubi kladjenje, **u suprotnom** da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro...

(2010)

2.) ...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

*Majka je bio spreman da izgubi kladjenje **jer** je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro...

(2011)

3.) ...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

*Majka je bio voljan da izgubi kladjenje **pošto je htio** da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro...

Prema Gramatici engleskog jezika (1995), autora Gordane Sekulović, veznik *in order to* spada u subordinator. Namjernu prilošku klauzulu uvodi veznik *in order to*.

Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, za veznik *in order to* (conj.) ima značenje *kako bi*.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, veznik *in order to* (**do something*) (conj.) je opisan kao uraditi nešto s ciljem ili namjerom *da bi/kako bi* nešto postigao.

Veznik *for*

(2009)

1.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Večeras sam osjetio da će ova mala igra biti igrana ponovo, Mike je bio spreman da izgubi opkladu...

*Večeras *ja osjećam* da će ova mala igra biti odigrana ponovo, **za** Majka je bilo sasvim dovoljno da izgubi kladjenje...

(2010)

2.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, **a za** Majka je to bilo potpuno dobrovoljno da izgubi opkladu...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra opet igrati, _____Mike je bio *lako popustljiv* da izgubi opkladu...

(2011)

3.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, _____Mike je bio spreman da izgubi opkladu...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, **a za** Majka je to bilo potpuno voljno da izgubi opkladu...

Prema Gramatici engleskog jezika (1995), autora Gordane Sekulović, veznik *for* spada u subordinator. Uzročnu prilošku klauzulu uvodi veznik *for, since, because*.

Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, za veznik *for* (conj.) ima značenje *jer, pošto*.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, veznik *for* (conj.) je opisan kao arhaični ili književni način da se opiše razlog za nešto što je spomenuto u prethodnoj rečenici.

Prijedlog *on*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kada smo sjeli, sjetio sam se da je Mike **na** obije prethodne posjete Richarda Pratta...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kada smo sjeli, sjetio sam se da se Mike **na** obije prethodne Ričardove posjete kladio sa njim...

*Kad smo sjeli, *sjećam se* da je **u** ranijim posjetama Richarda Pratta, Mike...

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kako smo sjeli, ja sam se sjetio da je Mike **na** obema prethodnim Richarda Pratta-ovima posjetama, ...

Engleskoj imenici *visit* (n.) odgovara prijedlog *on*, što je ekvivalent srpskoj imenici posjeta + prijedlog *tokom/ za vrijeme*.

Prijedlog *over*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

*...kladio se s njim **nad** crvenkastim vinom, izazivajući ga da imenuje vrstu.

*kladio se s njim **u** crveno vino...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

*...Mike je igrao malu igru kladioničarsku igru **po** vinu...

*...Mike se opkladio, izazivajući ga da imenuje svoje vino.

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

*...Mike je igrao malu opkladu **o** crvenom vinu, izazivajući ga da kaže vrstu toga vina.

Prema dvojezičnom *Englesko- srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, engleski prijedlog *over* (prep.) javlja se u kolokaciji sa imenicom vino. Primjer je **over a glass of wine*, a prevod je *pri/uz času vina*.

U nekim radovima, studenti su izostavili prevod prijedloga.

Modalni glagol *should*

(2009)

1.) Pratt had replied that that **should not** be difficult provided it was one of the great years.

*Pratt je odgovorio da **neće** biti teško...

*Prat je *ponavljao* da **ne bi bilo teško** predvidjeti...

(2010)

2.) Pratt had replied that that **should not** be difficult provided it was one of the great years.

*Pratt je odgovorio da **nije** teško predvidjeti...

*Prat je *ponavljao* da **ne bi bilo teško** predvidjeti...

(2011)

3.) Pratt had replied that that **should not** be difficult provided it was one of the great years.

*Pratt je odgovorio da **neće** biti teško...

*Prat je odgovorio da **nije teško** predvidjeti...

Modalni glagol *should* studenti prevode kao *neće biti teško*, *ne bi bilo teško*, *nije teško*. Studenti ne razlikuju osnovna značenja engleskih modalnih glagola. U nekim radovima, studenti ne poštuju pravila slaganja vremena. U ovoj zavisnoj rečenici, prije glagola *should*, nalazi se glagol *reply* u past simple tensu. Prema pravilima slaganja vremena, glagol *should* se treba prevesti kao sadašnji oblik **ne bi trebalo biti teško*.

Prema dvojezičnom *Englesko-srpskohrvatskom rečniku* (1989), autora Morton Bensona, engleski glagol *should* (v.) je opisan kao: 1.prošli oblik glagola *shall*, 2. trebati.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, glagol *should* (v.) ima 14 različitih značenja. Pod rednim brojem 7. je primjer sličan našoj rečenici. Upotreba glagola *should* kao prošlog oblika glagola *shall* u slaganju vremena (**He asked me what time he should come*).

Slaganje vremena

(2009)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras osjećam da **bi** se ova mala igra **mogla ponoviti**...

***Sinoć** sam osjetio da ova mala igra **treba biti** ponovo odigrana.

...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...mogao sam vidjeti da **je gledao** Richard Pratta.

*...primjetio sam da **je posmatrao** Ričard Preta.

b.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*Nagnuo se *prema meni* i šapuno mi da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle, gotovo nepoznato izvan Njemačke.

c.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo pili bilo** tako neobično...

(2010)

2.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Osjećao sam da **bi** se *ta* mala igra **mogla nastaviti** i večeras.

...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...mogao sam vidjeti da **je** on **gledao** u Ričarda Prata.

*...mogao sam da vidim da **je posmatrao** Ričard Preta.

b.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

Pročitao je* i šapuno mi da je Geireslay **bilo malo selo u Moselle, skoro nepoznato izvan Njemačke.

c.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo pili bilo** tako neobično...

(2011)

3.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

Noćas* sam osjetio da **bi se ova mala igra **mogla ponoviti**...

Sinoć* sam osjetio da **bi ova mala igra **mogla** ponovo odigrati.

...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je gledao** Richard Pratta.

*...primjetio sam da **je posmatrao** Ričard Preta.

b.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*Nagnuo se i šapuno mi da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle, nepoznato izvan Njemačke.

c.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo pili** tako neobično...

Prema Gramatici engleskog jezika (1995), autora Gordane Sekulović, u složenim rečenicama na formu glagola u zavisnoj rečenici utiče glagol u glavnoj rečenici. Ovakvo ponašanje glagola se naziva slaganje vremena (*sequence of tenses*).

Do njega dolazi u indirektnim rečenicima kada je uvodni glagol (glagol u glavnoj klauzi) u nekom od prošlih vremena. Tada dolazi do pomijeranja glagola u zavisnoj klauzi za jedno vrijeme unazad u prošlost.

Studenti nisu poštovali pravila slaganja vremena u gore navedenim primjerima. Prevodili su glagole prošlim oblikom zato što su glagoli u engleskom jeziku napisani u prošlim oblicima zbog pravila slaganja vremena, ali se na srpski jezik moraju prevesti u sadašnjem obliku.

10.2. Primjeri grešaka prevoda sa drugog kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine

Imenica *breed*

(2009)

1.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga kaže svoju **klasu**.

(2010)

1.)...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga da imenuje koje je **klase**.

(2011)

3.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga **klasom**.

Imenica *whitebait*

(2009)

1.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Obrok je počeo sa **bijelim mesom**, ...

(2010)

2.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Ručak je počeo sa tanjirom_____, veoma hrskavo pečene u maslacu....

(2011)

3.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Objed je počeo sa **bijelim mesom**, veoma hrskavim u puteru...

Imenička fraza Richard Pratt's previous visits

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **Richard Pratt prethodno posjetio** Mike-a...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je na **oba posljednja dolaska Richard Pratt-a** Majku...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je na **obije prošle posjete Richarda Pratt-a**, Mike igrao...

* *Kako* smo sjeli, sjetio sam se da tokom **Richard Prattove ranijih posjeta**, Mike je...

(2011)

1.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

*...ja sam se sjetio da u **zadnje dvije posjete** Ričard Prata, Mike se kladio s njim u vezi crvenog vina...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da **prijašnja posjeta Ričarda Prata** Majku...

Imenička fraza *a grave, restrained pleasure*

(2009)

1.)...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pret, *sa njegove strane*, **je sa ograničenim zadovoljstvom** pokazivao svoje znanje.

(2010)

2.) ...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pret je izgledao veoma **ozbiljno i zadovoljno**, pokazujući svoje znanje.

(2011)

3.)...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pratt, što se njega tiče, izgledao je da će **svečano i ograničeno zadovoljno** pokazati svoje znanje.

Pridjev *willing*

(2009)

1.) for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

* Mike je **htio da izgubi** kako bi dokazao da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

(2010)

a.)...for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

*za Mike-a je bilo **voljno** da izgubi opkladu...

(2011)

a.)...for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

*Mike je potpuno **dobrovoljno** htio da izgubi opkladu kako bi dokazao da je njegovo vino dovoljno dobra da se prepozna...

Veznik *as*

(2009)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2010)

2.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kada** smo sjeli, ...

(2011)

3.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kada** smo sjeli, ...

Veznik *provided*

(2009)

1.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

(2010)

2.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*Prat je rekao da ne bi trebalo biti teško, bila je jedna od dobrih godina.

(2011)

3.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

Veznik *in order to*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Veznik *for*

(2009)

1.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Noćas sam osjetio da će ova mala igra biti igrana ponovo, **od** Majka se *prosto zahtijevalo* da izgubi...

(2010)

2.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Noćas sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, **a** Majk je bio potpuno dobrovoljan da izgubi opkladu...

* Večeras sam osjetio da će se ova mala igra opet igrati, Mike je bio potpuno voljan da izgubi opkladu...

(2011)

3.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, **i** Mike je bio spreman da izgubi opkladu...

Prijedlog *on*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **na** obije ranije posjete Ričard Preta...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **na** obije prošle posjete Richarda Pratta, Mike igrao...

* *Kako* smo sjeli, sjetio sam se da **tokom** Richard Prattove ranijih posjeta, Mike je...

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* ...ja sam se sjetio da **u** zadnje dvije posjete Ričard Prata, Majk se kladio s njim u vezi crvenog vina...

* *Kako* smo sjeli, ja sam se sjetio da je Mike **na** objema prethodnim Richarda Pratta-ovima posjetama, ...

Prijedlog *over*

(2009)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

(Studenti izostavljaju prevod)

* ...Mike je igrao malu igru kladioničarsku *pijući* vino...

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

*...Mike je igrao malu opkladu **o** crvenom vinu, izazivajući ga da kaže vrstu toga vina.

Modalni glagol *should*

(2009)

1.) Pratt had replied that that **should not** be difficult provided it was one of the great years.

*Pratt je odgovorio da **neće biti teško** predvidjeti...

(2010)

2.) Pratt had replied that that **should not** be difficult provided it was one of the great years.

*Pratt je odgovorio da **neće biti** teško predvidjeti...

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Slaganje vremena

(2009)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam imao osjećaj da **bi se ta** mala igra **mogla ponoviti**...

2.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je gledao** Richard Pratta.

3.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*...da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle-u, skoro nepoznato izvan Njemačke.

4.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo bili pili bilo** nekako neobično...

(2010)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam osjećao da **bi** se ova mala igra **mogla nastaviti** i večeras.

2.)...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...mogao sam da vidim da **je posmatrao** Richard Pratt-a.

3.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*... da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle, skoro nepoznato izvan Njemačke.

(2011)

1.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je gledao** Richard Pratt-a.

2.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo bili pili** tako neobično...

Rezultati sa drugog kolokvijuma eksperimentalne grupe pokazuju da studenti pravilnije prevode ako se njihove greške odmah isprave pomoću kognitivnih komparacija temeljenih na formi.

Vidan je napredak u eksperimentalnoj grupi i smanjenje broja grešaka na drugom kolokvijumu. Dokazano je da su studenti eksperimentalne grupe određene gramatičke jedinice usvojili i te iste greške više nisu ponavljali na testovima (veznik *in order to*, prijedlog *over* i u nekim radovima modalni glagole *should*).

10.3. Primjeri grešaka prevoda sa trećeg kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine

Imenica *breed*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenica *whitebait*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenička fraza *Richard Pratt's previous visits*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenička fraza *a grave, restrained pleasure*

(2009)

1.) ...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pret, sa njegove strane, je sa **uzdržanim zadovoljstvom** pokazivao svoje znanje.

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

3.) ...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...izgledalo je **svečano i ograničeno** i da će pokazati svoje znanje.

Pridjev *willing*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Veznik *as*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Veznik *provided*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Veznik *for*

(2009)

1.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Noćas sam osjetio da će ova mala igra biti igrana ponovo, **a** Majk je želio da izgubi...

(2010)

1.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Večeras osjećam da će ova mala igra igrati ponovo, **a** Majk je želio da izgubi...

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Prijedlog *on*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

*Kako smo sjeli, sjetio sam se da je **na** obije ranije posjete Ričard Preta...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

*Kako smo sjeli, sjetio sam se da je **na** obije prethodne posjete Richard Prattu...

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Prijedlog *over*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Modalni glagol

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Slaganje vremena

(2009)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam osjećao da **bi** se ova mala igra **mogla ponoviti**...

2.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je gledao** Ričard Preta.

3.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo bili pili bilo** nekako neobično...

(2010)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam osjećao da **će** se ova mala igra **ponoviti**...

2.)...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...mogao sam vidjeti da **je gledao** Ričard Preta.

3.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo pili** nekako neobično...

(2011)

1.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je gledao** Richard Pratta.

2.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Reče da je vino koje **smo bili pili** tako neobično...

Rezultati sa trećeg kolokvijuma eksperimentalne grupe pokazuju da su studenti u velikoj mjeri uznapredovali. Broj grešaka u finalnoj fazi je manji u odnosu na inicijalnu i intermedijalnu fazu. Greške u prevođenju su pronađene u prevodima studenata kod sljedećih gramatičkih jedinica: *imeničke fraze, veznika for, prijedloga on i for i kod slaganje vremena*.

Ovim se potvrđuje da eksplicitne gramatičke instrukcije, interakcija nastavnika sa studentima i povratna informacija u vezi sa njihovim greškama ima više efekta na tačnost upotrebe gramatičkih struktura. U eksperimentalnoj grupi je došlo do poboljšanja gramatičkog znanja i tačnosti u upotrebi, fluentnosti prilikom pisanja i prevođenja.

10.4. Primjeri grešaka prevoda sa prvog kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine

Imenica *breed*¹⁹

(2009)

1.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga **klasom**.

*...izazivajući ga da kaže njegovu **rasu**.

*...izazivajući ga da kaže _____.

(2010)

2.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga *imenuje* **svoju klasu**.

*...izazivajući ga da kaže njegovu **rasu**.

*...izazivajući ga da mu kaže _____.

(2011)

3.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga *da nabroji svoju* **pasminu**.

*...izazivajući ga da kaže njegovo **porijeklo**.

*...izazivajući ga kaže **svoju klasu**.

*...izazivajući ga da mu kaže _____.

Imenica *whitebait*²⁰

(2009)

1.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Obrok je počeo sa **platom whitebait**, reš pečen...

*Jelo je započelo sa tanjirom bijele **užine**, ispržene veoma hrskavo u maslacu...

¹⁹ Komentari za imenicu *breed* su navedeni na str. 110 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

²⁰ Komentari za imenicu *whitebait* su navedeni na str. 111 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

(2010)

2.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Jelo je počela sa tanjirom **bijelog mesa**, prženog veoma hrskavo u puteru...

*Ručak je počeo sa tanjirom _____, dobro hrskavo pečene u maslacu...

(2011)

3.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

Večera* je počela sa **platom bijelog mesa, reš pečen...

*Jelo je započelo sa tanjirom **malih riba**, veoma hrskavih u maslacu...

Imenička fraza *Richard Pratt's previous visits*²¹

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **Richard Pratt prethodno posjetio** Mike-a...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da **oba zadnja dolaska Ričarda Prata** Majku...

(2010)

1.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je Mike na **obije prošle posjete Richarda Pratta**, ...

*sjećam se **ranijih Richard Pratt-ovih posjeta** Miku, *i da* su igrali malu igru kladenja...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da **prijašnja posjeta Ričarda Prata** Majku...

²¹ Komentari za imeničku frazu *Richard Pratt's previous visits* su navedeni na str. 112.-113 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe

(2011)

1.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada smo sjeli, sjetio sam se da je **Richard Pratt prethodno posjetio** Mike...*

* *Kada smo sjeli, sjetio sam se da **oba zadnja dolaska Ričarda Prata** Majku...*

*...ja sam se sjetio da u **zadnje dvije posjete** Ričard Prata, Mike se kladio s njim u vezi crvenog vina...

Imenička fraza *a grave, restrained pleasure*²²

(2009)

1.) ...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

(Studenti prevode slobodno, izostavljajući riječi)

*...a Pratt, *sa njegove strane*, **bilo mu je zadovoljstvo** da *dokaže* svoje znanje.

*...i Pratt, *sa njegove strane*, izgledalo je kao da je to *uzeo kao* **tešku odgovornost izdržavajući zadovoljstvo** u pokazivanju svoga znanja.

(2010)

b.) ...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...i Pratt, sa svoje strane, izgledao je da će **svečano i ograničeno** pokazati svoje znanje.

*...i Pratt, za svoj dio, izgleda da treba da bude **ozbiljan i da obuzda zadovoljstvo** u pokazivanju znanja.

(2011)

3.) ...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pratt, sa njegove strane, **bilo mu je zadovoljstvo** da *dokaže* svoje znanje...

²² Komentari za imeničku frazu *a grave, restrained pleasure* su navedeni na str. 113.-114 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

*...i Pratt, sa njegove strane, izgledalo je *kao da je to uzeo kao tešku odgovornost izdržavajući zadovoljstvo* u pokazivanju svoga znanja.

Pridjev *willing*²³

(2009)

1.) for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

***za** Mike-a je to bilo **prosto zahtijevano** da izgubi *u činu* da dokaže da je njegovo *vino* dovoljno dobra da bi bila prepoznato...

* Mike je **pomalo htio da izgubi** *jer* je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

(2010)

2.) for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

*Majk je bio *lako* **popustljiv** da izgubi opkladu...

(2011)

3.) for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

* za Majka je prosto **dobrovoljno** da izgubi da bi dokazao da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

Veznik *as*²⁴

(2009)

1.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kada** smo sjeli, ...

²³ Komentari za pridjev *willing* navedeni su na str. 114.-115 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

²⁴ Komentari za veznik *as* navedeni su na str. 115.-116 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

(2010)

1.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kada** smo sjeli, ...

(2011)

3.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kada** smo sjeli, ...

***Kada** smo *bili* sjeli...

Veznik *provided*²⁵

(2009)

a.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

*Pratt je odgovorio da to ne bi trebalo biti teško **osigurati**, bila je jedna od uspješnih godina.

b.) ...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

* Mike je bio poprilično voljan da izgubi **jer** je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

(2010)

a.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

*Prat je odgovorio da to ne bi trebalo biti teško, bila je to jedna od odličnih godina.

²⁵ Komentari za veznik *provided* navedeni su na str. 117 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

(2011)

1.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

Veznik *in order to*²⁶

(2009)

1.) ...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

* Mike je *pomalo htio da izgubi* **jer** je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

(2010)

2.)...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

* Mike je bio spreman da izgubi **pošto** je htio da dokaže da je...

(2011)

3.) ...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

* Mike je bio posve spreman da izgubi **jer** je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

Veznik *for*²⁷

(2009)

1.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Noćas sam osjetio da će ova mala igra biti igrana ponovo, **za** Mike-a je bilo *prosto zahtijevano* da izgubi...

²⁶ Komentari za veznik *in order to* navedeni su na str. 117.- 118 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

²⁷ Komentari za veznik *for* navedeni su na str. 118.-119 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

Večeras sam osjetio da će se ova mala igra odigrati ponovo, _____Mike je bio spreman da izgubi opkladu...

(2010)

2.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Osjećao sam da će se ova mala igra večeras opet odigrati, **za** Mike *je bilo svejedno* da li će da izgubi opkladu...

* Večeras sam osjetio da će se ova mala igra opet igrati, _____Mike je bio *lako popustljiv* da izgubi opkladu...

(2011)

3.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, _____Mike je bio spreman da izgubi opkladu...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, **a** Mike je *jednostavno zahtijevao* da izgubi...

Prijedlog *on*²⁸

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **na obe prethodne posjete **od** Richard Pratt-a...

Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **u obje Richard Pratt-ove ranije posjete...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

**Kada* smo sjeli, *sjećam se* ranijih *Ričard Pretovih posjeta Majku*, ...

²⁸ Komentari za prijedlog *on* navedeni su na str. 119 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe

*Kada smo sjeli, sjetio sam se da je **u** ranijim Richard Pratt-ovim posjetama...

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kako smo sjeli, ja sam se sjetio da je Mike **na** obema prethodnim Richarda Pratta-ovima posjetama, ...

* Kako smo sjeli, sjetio sam se da je Majk **u** prethodnoj posjeti Ričard Preta, ...

Prijedlog *over*²⁹

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

* ...kladio se s njim **oko** crvenog vina...

*...kladio se s njim **nad** crvenim vinom, izazivajući ga da imenuje vrstu.

*kladio se s njim **u** crveno vino..

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

* ...Mike je igrao malu igru opklade **o** crvenim vinima...

*...Mike se opkladio, izazivajući ga da imenuje svoje vino.

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

* ...Mike je *imao* malu opkladu sa njim **oko** crvenog vina...

*...Mike je igrao malu opkladu **o** crvenom vinu, izazivajući ga da kaže vrstu toga vina.

²⁹ Komentari za prijedlog *over* navedeni su na str. 120 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe

Modalni glagol *should*³⁰

(2009)

1.) Pratt had replied that that **should not be** difficult provided it was one of the great years.

*Pratt je odgovorio da **ne može** biti teško predvidjeti...

*Prat je odgovorio da **neće biti teško** predvidjeti...

*Prat je *ponavljao* da **ne bi bilo teško** predvidjeti...

(2010)

2.) Pratt had replied that that **should not be** difficult provided it was one of the great years.

*Prat je odgovorio da **neće biti teško** predvidjeti...

*Pratt je odgovorio da **nije** teško predvidjeti...

*Prat je *ponavljao* da **ne bi bilo teško** predvidjeti...

(2011)

3.) Pratt had replied that that **should not be** difficult provided it was one of the great years.

*Prat je odgovorio da **neće biti teško** predvidjeti...

*Pratt je odgovorio da **neće** biti teško...

*Prat je odgovorio da **nije teško** predvidjeti.

Slaganje vremena³¹

(2009)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam imao osjećaj da bi se *ta* mala igra **mogla ponoviti...**

2.)...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je gledao** Richard Pratta.

*...mogao sam vidjeti da **je posmatrao** Richard Pratta.

³⁰ Komentari za modalni glagol *should* navedeni su na str. 121 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

³¹ Komentari za slaganje vremena navedeni su na str. 122.-123 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

3.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*On se nagnuo preko i šapuno mi da je Geireslay **bilo** maleno selo u Moselle, gotovo nepoznato izvan Njemačke.

*Sageo se *iznad* i prošaptao mi da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle-u, skoro nepoznato izvan Njemačke.

4.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo pili bilo** nekako neobično...

(2010)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam imao osjećaj da bi se ova mala igra **mogla ponovo igrati...**

2.)...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je posmatrao** Richard Pratta.

3.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*Nagnuo *se nad mnom* i šapuno mi da je Geireslay **bilo** maleno selo u Moselle, gotovo nepoznato izvan Njemačke.

*Sageo se *iznad* i prošaptao mi da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle-u, skoro nepoznato izvan Njemačke.

4.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje pijemo **bilo** nekako neobično...

*Rekao je da je vino što **smo pili bilo** nekako neobično...

(2011)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam imao osjećaj da bi se *ta* mala igra **mogla ponoviti...**

2.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je gledao** Richard Pratta.

*...mogao sam vidjeti da **je posmatrao** Richard Pratta.

3.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*On se nagnuo preko i šapuno mi da je Geireslay **bilo** maleno selo u Moselle, gotovo nepoznato izvan Njemačke.

*Sageo se *iznad* i prošaptao mi da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle-u, skoro nepoznato izvan Njemačke.

4.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo pili bilo** nekako neobično...

10.5. Primjeri grešaka prevoda sa drugog kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine

Imenica *breed*

(2009)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2010)

2.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga *da nabroji svoje* **porijeklo**.

*...izazivajući ga da mu kaže_____.

(2011)

3.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga da kaže svoju **klasu**.

*...izazivajući ga da mu kaže_____.

Imenica *whitebait*

(2009)

1.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Obrok je počeo sa tanjirom **whitebait**, reš pečen...

*Jelo je započelo sa tanjirom **bijelog mesa**, ispržene veoma hrskavo u maslacu...

(2010)

2.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Jelo je počelo sa tanjirom **bijelog mesa**, veoma hrskavo u puteru...

(2011)

3.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Obrok je počeo sa tanjirom **bijelog mesa**, reš pečen...

Imenička fraza *Richard Pratt's previous visits*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **Richard Pratt ranije bio posjetio** Mike-a...

* *Kako* smo sjeli, sjetio sam se da na **obije prethodne posjete Richard Pratt-a** Mike-u...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je Majk na **prethodnoj posjeti Ričard Preta**,...

*sjećam se **ranijih Richard Pratt-ovih posjeta** Miku, *i da* su igrali malu igru klađenja...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da **prijašnja posjeta Ričarda Prata** Majku...

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da **na oba zadnja dolaska Ričarda Prata** Majku...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **Richard Pratt prethodno posjetio** Mike...

* *Kada* smo sjeli, sjetio sam se da **oba zadnja dolaska Ričarda Prata** Majku...

Imenička fraza *a grave, restrained pleasure*

(2009)

1.)...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pratt, *sa njegove strane*, **izgledao je zadovoljan** da pokaže svoje znanje.

*...i Pratt, *sa svoje strane*, izgledalo je ozbiljno i **bio je uzdržano zadovoljan** da pokaže svoje znanja.

(2010)

1.)...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pratt, *sa svoje strane*, izgledao je da će **svečano i ograničeno zadovoljno** pokazati svoje znanje.

(2011)

3.) ...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pratt, *sa njegove strane*, **bilo mu je zadovoljstvo** da *dokaže* svoje znanje..

*...i Pratt, *sa njegove strane*, izgledalo je **tešku odgovoran izdržavajući zadovoljstvo** u pokazivanju svoga znanja.

Pridjev *willing*

(2009)

1.) for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

***za** Mike-a je to bilo **prosto voljno** da izgubi *u činu* da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro da bi bila prepoznato...

* Mike je **pomalo htio da izgubi** *jer* je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

(2010)

1.) for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

*Majk je bio posve **popustljiv** da izgubi opkladu...

(2011)

3.) for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

* Majka je bio prosto **dobrovoljan** da izgubi da bi dokazao da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

Veznik as

(2009)

1.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kad** smo sjeli, ...

(2010)

1.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* **Kada** smo sjeli, ...

(2011)

3.) **As** we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

***Kada** smo *bili* sjeli...

Veznik *provided*

(2009)

1 .) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

*Pratt je odgovorio da to **neće** biti teško **osigurati**, bila je jedna od uspješnih godina.

(2010)

a.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

(2011)

1.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

Veznik *in order to*

(2009)

1.) ...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

* Mike je *pomalo htio da izgubi* **jer** je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

(2010)

2.)...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

* Mike je bio spreman da izgubi **pošto** je htio da dokaže da je...

(2011)

3.) ...for Mike was quite willing to lose the bet **in order to** prove that his wine was good enough to be recognized...

* Mike je bio posve spreman da izgubi **jer** je htio da dokaže da je njegovo vino dovoljno dobro da se prepozna...

Veznik *for*

(2009)

1.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Noćas sam osjetio da će ova mala igra biti igrana ponovo, **za** Mike-a je bilo *prosto zahtijevano* da izgubi...

(2010)

2.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Osjećao sam da će se ova mala igra večeras opet odigrati, **za** Mike *je bilo svejedno* da li će da izgubi opkladu...

* Večeras sam osjetio da će se ova mala igra opet igrati, _____Mike je bio *lako popustljiv* da izgubi opkladu...

(2011)

3.) Tonight I felt this little game would be played again, **for** Mike was quite willing to lose the bet...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, _____Mike je bio spreman da izgubi opkladu...

*Večeras sam osjetio da će se ova mala igra igrati ponovo, **a** Mike je *jednostavno zahtijevao* da izgubi...

Prijedlog *on*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

Kada smo sjeli*, sjetio sam se da je **na obe prethodne posjete **od** Richard Pratt-a...

Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **u obije Richard Pratt-ove ranije posjete...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

**Kada* smo sjeli, *sjećam se* ranijih *Ričard Pretovih posjeta Majku*, ...

Kada* smo sjeli, sjetio sam se da je **u ranijim Richard Pratt-ovim posjetama...

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kako smo sjeli, ja sam se sjetio da je Mike **na** obema prethodnim Richarda Pratta-ovima posjetama, ...

* Kako smo sjeli, sjetio sam se da je Majk **u** prethodnoj posjeti Ričard Preta, ...

Prijedlog *over*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

* ...kladio se s njim **oko** crvenog vina...

* ...kladio se s njim **nad** crvenim vinom, izazivajući ga da imenuje vrstu.

*kladio se s njim **u** crveno vino..

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

* ...Mike je igrao malu igru opklade **o** crvenim vinima...

* ...Mike se opkladio, izazivajući ga da imenuje svoje vino.

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

* ...Mike je *imao* malu opkladu sa njim **oko** crvenog vina...

*...Mike je igrao malu opkladu **o** crvenom vinu, izazivajući ga da kaže vrstu toga vina.

Modalni glagol *should*

(2009)

1.) Pratt had replied that that **should not be** difficult provided it was one of the great years.

*Pratt je odgovorio da **ne može** biti teško predvidjeti...

*Prat je odgovorio da **neće biti teško** predvidjeti...

*Prat je *ponavljao* da **ne bi bilo teško** predvidjeti...

(2010)

2.) Pratt had replied that that **should not be** difficult provided it was one of the great years.

*Prat je odgovorio da **neće biti teško** predvidjeti...

*Pratt je odgovorio da **nije** teško predvidjeti...

*Prat je *ponavljao* da **ne bi bilo teško** predvidjeti...

(2011)

3.) Pratt had replied that that **should not be** difficult provided it was one of the great years.

*Prat je odgovorio da **neće biti teško** predvidjeti...

*Pratt je odgovorio da **neće** biti teško...

*Prat je odgovorio da **nije teško** predvidjeti...

Slaganje vremena

(2009)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam imao osjećaj da bi se ova mala igra **mogla ponoviti**...

* Večeras sam imao osjećaj da se ova mala igra **ponavlja**...

2.)...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...mogao sam vidjeti da **je posmatrao** Richard Pratta.

3.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*On se nagnuo preko i šapuno mi da je Geireslay **bilo** maleno selo u Moselle, gotovo nepoznato izvan Njemačke.

4.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo pili** nekako neobično...

(2010)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam imao osjećaj da bi se ova mala igra **mogla ponovo odigrati...**

2.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je posmatrao** Richard Pratta.

3.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*... da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle-u, skoro nepoznato izvan Njemačke.

4.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino što smo **bili pili bilo** nekako neobično...

(2011)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam osjetio da **bi** se ova mala igra **mogla ponoviti...**

2)...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...vidio sam da **je gledao** Richard Pratta.

3.) He leaned over and whispered to me that Geireslay **was** a tiny village in the Moselle, almost outside Germany.

*Nagnuo se i šapuno mi da je Geireslay **bilo** malo selo u Moselle, nepoznato izvan Njemačke.

4.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo bili pili** tako neobično...

10.6. Primjeri grešaka prevoda sa trećeg kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine

Imenica *breed*

(2009)

1.) ...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga nabroji **svoju klasu**.

(2010)

2.)...challenging him to name its **breed**.

*...izazivajući ga *da nabroji svoje* **porijeklo**.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenica *whitebait*

(2009)

1.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Obrok je započeo sa tanjirom **bijelog mesa**, ispržen hrskavo...

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

2.) The meal began with a plate of **whitebait**, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle.

*Obrok je počeo sa tanjirom **bijelog mesa**, isprženog hrskavo u puteru ...

Imenička fraza *Richard Pratt's previous visits*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kako smo sjeli, sjetio sam se da na **obije prethodne posjete Richard Pratt-a** Mike-u...

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kako smo sjeli, sjetio sam se da je Majk na **prethodnoj posjeti Ričard Preta**,...

(2011)

3.) As we sat down, I remembered that on both **Richard Pratt's previous visits** Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kako smo sjeli, sjetio sam se da **na prethodnim dolascima Ričarda Prata** Majku...

Imenička fraza *a grave, restrained pleasure*

(2009)

1.)...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pratt, što se njega tiče, **izgledalo je da je strogo zadovoljan** da pokaže svoje znanja.

(2010)

2.)...and Pratt, for his part, seemed to take **a grave, restrained pleasure** in displaying his knowledge.

*...a Pratt, što se njega tiče, izgledao je da će **svečano i ograničeno zadovoljno** pokazati svoje znanje.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Pridjev *willing*

(2009)

1.) for Mike was quite **willing** to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized...

*Majk je **prosto voljno htio** da izgubi kako bi dokazao da je njegovo vino dovoljno dobro da bi bila prepoznato...

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Veznik *as*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Veznik *provided*

(2009)

1.) Pratt had replied that that should not be difficult **provided** it was one of the great years.

*...**jer** je to bila dobra godina.

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Veznik *for*

(2009)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Prijedlog *on*

(2009)

1.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

*... sjetio sam se da je **na** obje prethodne posjete Richard Pratt-a Mike-u...

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

1.) As we sat down, I remembered that **on** both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret...

* Kako smo sjeli, sjetio sam se da **na** prethodnim dolascima Ričarda Prata Majku..

Prijedlog *over*

(2009)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2010)

2.) As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him **over** the claret, challenging him to name its breed.

* ...kladio se s njim **oko** crvenog vina...

(2011)

Nije bilo pogrešnih odgovora.

Modalni glagol

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Slaganje vremena

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam imao osjećaj da bi se ova mala igra **mogla ponoviti...**

2.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...mogao sam vidjeti da **je posmatrao** Richard Pratta.

3.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo bili pili** nekako neobično...

(2010)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras imam osjećaj da **bi** se ova mala igra **mogla ponoviti...**

2.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...mogao sam vidjeti da **je gledao u pravcu** Richard Pratta.

3.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo bili pili** nekako neobično...

(2011)

1.) Tonight I felt that this little game **would** be played over again...

*Večeras sam imao osjećaj da **bi** se ova mala igra **mogla ponoviti...**

2.) ...I could see that he **was watching** Richard Pratt.

*...mogao sam vidjeti da **je gledao** Richard Pratta.

3.) He said that the wine we **were drinking was** something unusual...

*Rekao je da je vino koje **smo pili bilo** nekako neobično...

Rezultati sa trećeg kolokvijuma kontrole grupe pokazuju da je i ova grupa studenata uznapredovala . Broj grešaka u finalnoj fazi je manji u odnosu na inicijalnu i intermedijalnu fazu. Kada se uporede rezultati eksperimentalne i kontrolne grupe, broj grešaka je ipak veći u odnosu na rezultate eksperimentalne grupe. Greške u prevodenju su pronađene u prevodima studenata kod sljedećih gramatičkih jedinica: *imenice*, *imeničke fraze*, *veznika for, pridjev willing, prijedloga provided, on i for* i kod *slaganje vremena*.

11. GREŠKE U PREVOĐENJU – SINTAKSIČKO-MORFOLOŠKA OBRADA I ANALIZA (III GODINA)

U ovom poglavlju su predstavljene tipične i najčešće greške eksperimentalne i kontrolne grupe studenata treće godine nakon prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa srpskog jezika.

11.1. Primjeri grešaka prevoda sa prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine

Imenica *klonulost*

(2009)

1.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* But suddenly she felt **depression**.

*But at once she felt **prostration**.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Suddenly, she felt_____.

(2010)

2.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* But suddenly she felt **breathness**.

*But at once she felt **down**.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Suddenly, she felt_____.

(2011)

3.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* But suddenly she felt **breathness**.

*But at once she felt **down**.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Suddenly, she felt_____.

Iako si imali pravo da koriste rječnike, studenti nisu upotrijebili pravilnu riječ. Prema dvojezičnom *Hrvatsko ili srpsko engleski rječnik* (1978), autora Željka Bujasa, imenica *klonulost* može se prevesti na više načina na engleski jezik: *prostration*,

exhaustion, collapse. Studenti očigledno nisu upoznati sa različitim kontekstom upotrebe ove imenice. Takođe, studenti nisu konsultovali jednojezične rječnike kako bi provjerili upotrebu gore navedenih primjera prevoda imenice. Najčešći primjeri pogrešnog prevoda bila je imenicu koju su prvu pronašli u rječniku. Riječ je o imenici *prostration*.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, engleska imenica *prostration* (n.) je opisana kao: 1. velika fizička iznemoglost (**a state of prostration brought on by a heat*), 2. ležati glavom okrenutom na dole, kao znak bogoslužjenje.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, engleska imenica *exhaustion* (n.) je opisana kao: 1. stanje velikog umora (**Her face was grey with exhaustion*). Ova imenica je bila adekvatan prevod našoj imenici klonulost. Alternativa je imenica *tiredness* (n.).

U samo nekoliko slučajeva, studenti su ostavljeni imenicu *klonulost* neprevednu i prazno mjesto, iako su imali pristup rječnicima.

Imenica *zamor*

(2009)

1.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tiresomeness**, she *moved* her fingers on the keys of piano and *signed*.

*To hide her **tiring**, she *moved* her fingers across the keys of piano and *signed*.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*That she would hide her _____, ...

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

(*That she would hide hers_____, she played a piano and_____.

*To hyd that she was tired, she was walking on a tips_____.

(2010)

b.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tiresomeness**, she *moved* her fingers on the keys of piano and *signed*.

*To hide her **tiring**, she *moved* her fingers across the keys of piano and *signed*.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

**That* she would hide her _____.

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

***To hide her own tired, she moved her fingers with kept and was breathing.**

(2011)

3.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tiring**, she *moved* her fingers across...

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*To hide her _____, ...

Iako si imali pravo da koriste rječnike, studenti nisu upotrijebili pravilnu riječ. Prema dvojezičnom *Hrvatsko ili srpsko engleski rječnik* (1978), autora Željka Bujasa, imenica *zamor* ima značenje: *fatigue*.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, engleska imenica *fatigue* (n.) je opisana kao: umor, zamor. (**Driver fatigue was to blame for the accident; I was dropping with fatigue and could not keep my eyes open.*).

Imenica *tiredness* (n.) je jedan od mogućih odgovora. Studenti, međutim, prevode ovu imenicu na čudne načine, ne poznavajući morfološka pravila engleskog jezika: **tiresomeness, tiring...*

U samo nekoliko slučajeva, studenti su ostavljali imenicu *klonulost* neprevednu i prazno mjesto, iako su imali pristup rječnicima.

Navedeni su i primjeri nekoliko rečenica koje nisu imale smisla. Greške se javljaju na nivou interpunkcije, pravopisa, vokabulara i gramatike. Studenti ne vladaju sintaksom engleskog jezika. Studenti prevode previše slobodno i modifikuju rečenice.

Imenička fraza **haljinica od vunice**

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother *sat at* the window and *made a dress from wool* for a *baby of some of her cousin*.

* Her mother was sitting by the window and *working on dress of wool* for *children of some of their cousin*.

* Her mother was sitting near a window and was doing **a little dress with woolen** for some child of their cousin.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting near the window and *working* _____dress for a *child*.

(2010)

2.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting next to the window and making **a dress from wool** for a child of some of her cousin.

* Her mother was sitting close to the window and making a **dress of wool** for a child of some of her relative.

(2011)

3.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting by the window and *made a wool dress* for a child of some of her cousin.

* Her mother *sat* by the window and *worked dress of wool* for *child of some of their cousin*.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting next to the window and *working* _____dress for a child of some of her cousin.

Iako si imali pravo da koriste rječnike, studenti nisu upotrijebili pravilnu riječ. Prema dvojezičnom *Hrvatsko ili srpsko engleski rječnik* (1978), autora Željka Bujasa, imenica *haljinica* se može prevesti kao: *dress, little dress, child's dress*. Studenti su griješili kod prevoda prijedloga *od* u sklopu ove imeničke fraze. Studenti su griješili i kod prevoda glagola napraviti koji prethodi ovoj NP.

U nekim radovima, studenti su prevodili pasivom, kao u sljedećim primjerima:
**dress of wool, dress from wool, dress out of wool...* Pravilan prevod bi trebao da bude
sljedeći *made a little wollen dress*.

U samo nekoliko slučajeva, studenti su ostavljeni imeničku frazu neprevednu i
prazno mjesto, iako su imali pristup rječnicima.

Imenička fraza ***dete neke njihove rođake***

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother *sat at* the window and *made a dress from wool* for **a baby of some of her cousin**.

* Her mother was sitting by the window and *working on dress of wool* for **children of some of their cousin**.

*Her mother was sitting *behind* the window and *working* woolen dress for **the child of some relatives of them**.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting near the window and *working dress* for a
_____ **child**.

*Her mother was sitting by the window and she was *working on* a woolen dress
for **some cousins child**.

(2010)

2.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother was sitting next to the window and making a dress from wool for a **kid**.

*Her mother was sitting beside the window and knitting *a dress* for **the child of some relatives of them**.

(2011)

3.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother *sat* by the window and *worked dress of wool* for **child of some of their cousin**.

* Her mother was sitting by the window and *working on dress of wool* for **their cousin child**.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting near the window and *working dress* for a _____ **child**.

(Studenti izostavljaju apostrof sa saksonskog genitiva)

* Her mother was sitting by the window and *working on dress of wool* for **their cousin child**.

U velikom broju radova, studenti su griješili kod prevoda ove imeničke fraze. Počecemo kod imenice dete. Tačan prevod je imenica *child*. Međutim, studenti su u nekim radovima pisali **children, baby, kid*.

Ispred ove imenice, potreban je određeni član *the*, kao sastavni dio ove imeničke fraze. Studenti su griješili, pa su ili izostavljali član ili upisivali neodređeni član.

Prisvojni pridjev *njihove*, studenti u nekim radovima prevoda kao **them, theirs, her* i prave greške.

U samo nekoliko slučajeva, studenti su ostavljeni imeničku frazu neprevednu i prazno mjesto, iako su imali pristup rječnicima.

U jednom radu student je izostavio apostrof sa saksonskog genitiva (**their cousin child*).

Imenička fraza *materinska nežnost*

(2009)

1.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoj greh.

*She *looked* at her mother and surrounded by **mothers kindness**, she opened her mouth *to told* her *guilty*.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mothers carrying**, she started to open her mouth to confess her sin.

* She *looked* at her mother and engrossed with **motherhood gentleness**, she *stopped* her to *admit her sin*.

* She *looked* her mother secretly and occupied with **mother softness**, she wanted to *admit her sin*.

(Rečenice koje nisu imale smisla).

***She looked her mother carring she wanted to admit her sin.**

(2010)

2.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoj greh.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* She *looked* her mother secretly and engrossed with **motherhood gentleness**, she _____ her to confess her sin.

* She *looked* at her mother secretly and *overtaken* with **mother tenderness**, she wanted to confess her sin.

(2011)

3.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoj greh.

*She *looked* at her mother and surrounded by **mother kindness**, she began to confess her sin.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mothers carrying**, she wanted to *admit* her sin.

* She *looked* at her mother secretly and overwhelmed with **motherly softness**, she started to *admit her sin*.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

***She looked her mother softness, she _____ her sin.**

Iako si imali pravo da koriste rječnike, studenti nisu upotrijebili pravilnu riječ. Prema dvojezičnom *Hrvatsko ili srpsko engleski rječnik* (1978), autora Željka Bujasa, imenica *nežnost* ima sljedeća značenja: *tenderness, delicacy, delicateness*. Prema dvojezičnom *Hrvatsko ili srpsko engleski rječnik* (1978), autora Željka Bujasa, pridjev materinski ima sljedeća značenja: *mother, motherly, maternal*.

Pridjev *maternal* odgovara imenici *tenderness*, što je i tačan odgovor za prevod ove imeničke fraze.

Studenti nisu konsultovali jednojezične rječnike pa su prevodili kao: *motherhood gentleness, mother tenderness, mother softness, mothers carrying...*

U samo nekoliko slučajeva, studenti su ostavljeni imeničku frazu neprevednu i prazno mjesto, iako su imali pristup rječnicima. U nekoliko radova, studenti su izostavili apostrof sa saksonskog genitiva (**mother tenderness*).

Navedeni su i primjeri nekoliko rečenica koje nisu imale smisla.

Prijedlog (*za klavir sjesti)

(2009)

1.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **to** piano.

* ...and one day she even sat **by** piano.

*...and one day she was sitting **next to** the piano.

(Studenti prave greške u pravopisu/speling, iako su imali pristup rječniku i mogućnost provjere.)

*In front of her mother, she pretended to be cheerful and one day she even *seat* **behind** the piano.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...and one day she even sat _____piano.

(2010)

2.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **for** piano.

* ...and one day she even sat **to** piano.

*...and one day she sat **by** the piano.

(Studenti prave greške u pravopisu/speling, iako su imali pristup rječniku i mogućnost provjere.)

With* her mother she was pretending with her happiness and one sad she *set* **to piano.

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

*...and one day she was sit **for the** piano.

(2011)

3.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she sat **to** piano.

* ...and one day she even sat **by** piano.

(Studenti prave greške u pravopisu/speling, iako su imali pristup rječniku i mogućnost provjere.)

*Before her mother she was pretending with her happiness and one sad she *set* **by** piano.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...and one day she even sat _____piano.

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

*...and one day she was sat **by the piano**.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, engleski glagol *sit* (v.) je opisan u kolokaciji sa prijedlogom *at* kada je riječ o sjediti za stolom/stolicom ili sl. (**sit at a table/desk*).

Prijedlog (*kroz desetak dana)

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...it *has been told* to her that he *is left* and that he *will be back* **through** ten days, if everything *is* alright.

*...it was answered to her _____ and that he *will come back* **for about** ten days, if everything *would be* alright.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...that he *will be back* _____ten days if everything *is* ok.

(Rečenice koje nisu imale smisla. ***it was answered to her that he is gone to depart and he will be back in ten days if everything be all right.**

***it was answering that she went on a trip and she will coming back for ten days if everything be ok.**

(2010)

2.)...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...and that he *will be back* **through** ten days, if everything *is* alright.

*... and that he would be back **for** ten days, if everything *was* OK.

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

***it was answered to her that he leaved and that he have returning for about ten days if everything would be all right.**

***When Olga the next day looked the phone connection with Milan, she was replied that he've been departed and that he is coming back for 10 days, if everything was OK.**

(2011)

3.)...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...it was told to her that he *is gone* and that he *is coming* **through** ten days, if everything *is* alright.

*...it was said to her that he travelled and that he *will come back* **for about** ten days, if everything *is* alright.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...that he *will be back* _____ten days if everything was ok.

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

***it was answered to her that he has been gone and he will been back for ten days if everything be all right.**

Prema dvojezičnom *Hrvatsko ili srpsko engleski rječnik* (1978), autora Željka Bujasa, prijedlog *kroz* ima više značenja. Našem prevodu odgovara prijedlog *in, within*. Primjer prevoda prijedloga je (**within a few days.*)

Prijedlog *through* je prvi prevod u rječniku, što je i mogući odgovor na pogrešan prevod i upotrebu prijedloga u nekim radovima studenata.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, engleska imenica *day* (n.) je prevedena kao period od 24 časa i dati su primjeri. U dva navedena primjeru, imenica je upotrijebljena sa prijedlogom *in* u primjerima sličnim našem (**we are going away in a few days; we are going away the day after tomorrow or in two days.*).

Prijedlog (*ponosna *na*)

(2009)

1.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you *got* married, I'll *work* for your child-she said, proud **on** her work.

*When you get married, I will make your child, too- she said, proud **to** her work.

*When you get married, I will also *work* for your child- she said, proud **at** her work.

(2010)

2.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will make for your child, too- she said, proud **to** her work.

*When you get married, I will also *work* for your child- she said, proud **on** her work.

(2011)

3.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will make for your child, proud **on** her work.

*When you get married, I would make for your child, proud **to** her work.

Prema jednojezičnom rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2000), autora A.S.Horby-ija, engleski pridjev *proud(of)* ide u kolokaciji sa prijedlogom *of (sb/sth)*. ž

Neodređeni član *a/an*

(2009)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

a.) Kada je Olga sutradan zatražila telefonsku vezu sa Milanom,...

* When Olga asked for _____telephone *connection* with Milan....

(2010)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

2.) Kada je Olga sutradan zatražila telefonsku vezu sa Milanom,...

* When Olga asked for _____telephone call with Milan,...

(2011)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

3.) Kada je Olga sutradan potražila telefonsku vezu sa Milanom..

*Tomorrow when Olga asked for _____phone call with Milan...

U nekim radovima, studenti su griješili i izostavljali neodređeni član.

Određeni član *the*

(2009)

1.) ...i jednog dana je čak i za klavir sela.

* ...and one day she even *sit* by _____ piano.

2.) Njena majka je sedela pored prozora...

* Her mother was sitting next to **a** window.

3.) Podigla se i uzela haljinicu...

* She stood and took **a** dress...

(2010)

1.) Vidi- raširi haljinicu da je pokaže Olgi.

*Look- she *extended* _____ dress to show it to Olga.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

U nekim radovima, studenti su griješili i izostavljali neodređeni ili određeni član. Mogući je uticaj maternjeg jezika gdje ne postoji kategorija člana.

Glagol *čekati*

(2009)

1.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She *accepted* to **wait**_____ **him**.

*She reconciled with it that she **will wait**_____ **him**.

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

a.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She *decided* to **wait**_____ **him**.

Studenti su izostavljali prijedlog. U srpskom jeziku, iza glagola čekati ne dolazi prijedlog, već direktni objekat.

Prošli oblici pravilnih i nepravilnih glagola

(2009)

1.) -Vidi-raširi haljinicu da je **pokaže** Olgi.

*-Look- she *extended* the dress **to showed** it to Olga.

*-See- she **spreaded** the little dress to show it to Olga.

(2010)

2.)-Vidi-raširi haljinicu da je **pokaže** Olgi.

*-Look- she *extended* the dress **to showed** it to Olga.

*-See- she **spreaded** the little dress to show it to Olga.

(2011)

3.) Da bi sakrila svoj zamor, kretala je prstima po dirkama i **uzdisala**.

*In order to hide her tiring, she was moving her fingers across the keys of piano and **took deep breath**.

4. Njena majka je sedela kraj prozora i **radila** haljinicu od vune za dete neke njihove rođake.

* Her mother sat by the window and **maked** *dress of wool* for child of some of their cousin.

Studenti ne znaju prošle oblike nepravilnih glagola. Takođe, ne prave razliku između pravilnih i nepravilnih razlika.

Ostavljanje glagola u krnjem ili pravom infinitivu

(2009)

1.) **Podigla** se i uzela haljinu sa puno nježnosti...

*She **stand up** and took a dress with lots of tenderness...

...odgovoreno joj je da **je otputovao**...

*...she was replied that he **start** on a journey...

(2010)

2.)...i jednog dana je čak i za klavir sela.

*...and even one day she **sit** *to sing on piano*.

Podigla se i uzela haljinicu...

*She **stand up** and took the dress...

(2011)

3.) **Pogledala je** krišom majku i obuzeta...

*She **look** her mother and surrounded by...

*... **kretala je** prstima po dirkama i uzdisala.

...she **move** her fingers *around keys* and gasped.

Studenti ostavljaju glagol u krnjem ili pravom inifinitivu. Na mjestima gdje su trebali prevesti sa past simple tense zbog pravila slaganja vremena, studenti ostavljaju glagol u presentu i izostavljaju nastavak –s u present simple tensu kod trećeg lica jedinice.

Modalni glagol + past simle tense

(2009)

1.) Da li da joj kaže?

***Should** he **told** her?

***Would** he **told** her?

Kad se udaš, radiću i za tvoj dete...

*When you get married, I **would worked** for your child...

(2010)

2.) Da li da joj kaže?

***Should** he **told** her?

***Would** he **told** her?

(2011)

3.) Da li da joj kaže?

***Should** he **told** her?

***Would** he **told** her?

U nekim radovima, studenti su pogrešno prevodili modalni glagol + prošli oblik glavnog glagola.

Did + past simple

(2009)

1.) ...što **nije izmaklo** pogledu gospođe Đurić.

*...what **didn't slipped** from Mrs.Djuric's look.

(2010)

2.)...što **nije izmaklo** pogledu gospođe Đurić.

*...what Mrs. Djuric **didn't slipped**.

*...what **didn't went by** of the look *by* Ms. Djuric.

(2011)

3.)...što **nije izmaklo** pogledu gospođe Đurić.

*...what **didn't missed** Mrs.Djuric's eye.

U nekim radovima, studenti iza pomoćnog glagola *do* u prošlom obliku *did* ostavljaju i glavni glagol u prošlom obliku.

Past perfect

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*she was answered that he **went** on a trip...

*it was answered to her that he **travelled**...

(2010)

2.)...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*it was replied to her that he **had been left** on a trip...

*she was answered that he **took a trip**...

(2011)

3.)...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*she was answered that he **went away** on a trip...

*it was answered to her that he **travelled**...

U nekim radovima, studenti umjesto past perfekta, prevode sa past simple tense.

Treći kondicional

(Studenti uglavnom prevode treći kondicional kao drugi. Vrlo često, i kada se opredjele za drugi, ne prevedu pravilno.)

(2009)

1.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

*...that he **would called her if he was** in Belgrade.

(2010)

2.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would certainly call her if he was in Belgrade.**

*...that he **would call if he is** in Belgrade.

*...he **would have call if he had been** in Belgrade.

(2011)

3.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

*...that he **would has called her if he has been** in Belgrade.

U nekim radovima, studenati treći kondicional prevode kao drugi. U manjem broju radova, studenti ne znaju kako se gradi treći kondicional, pa iza perfect infinitiva u glavnom dijelu uslovne rečenice, ubacuju glagol u sadašnjem obliku.

11.2. Primjeri grešaka prevoda sa drugog kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine

Imenica *klonulost*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenica *zamor*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenička fraza *haljinica od vunice*

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting next to the window and making a **dress from wool** for a child of some of her cousin.

* Her mother was sitting by the window and *working on* **dress of wool** for *the child of some relatives of them*.

(2010)

2.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting close to the window and making a **dress of wool** for a child of some of her relative.

(2011)

3.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting by the window and *made* a **wool dress** for a child of some of her cousin.

* Her mother *sat* by the window and *worked* **dress of wool** for *child of some of their cousin*.

Imenička fraza *dete neke njihove rođake*

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother *sat at* the window and *made a dress from wool* for a **baby of some of her cousin**.

* Her mother was sitting by the window and *working on dress of wool* for **children of some of their cousin**.

(2010)

2.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother was sitting next to the window and making a dress from wool for a **kid**.

* Her mother was sitting beside the window and knitting *a dress* for **the child of some relatives of them**.

(2011)

b.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother *sat* by the window and *worked dress of wool* for **child of some of their cousin**.

* Her mother was sitting by the window and *working on dress of wool* for **their cousin child**.

Imenička fraza *materinska nežnost*

(2009)

1.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoj greh.

*She *looked* at her mother and surrounded by **mothers kindness**, she opened her mouth *to told* her *guilty*.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mothers carrying**, she started to open her mouth to confess her sin.

(2010)

2.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoh greh.

* She *looked* at her mother secretly and *overtaken* with **mother tenderness**, she wanted to confess her sin.

(2011)

3.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoh greh.

*She *looked* at her mother and surrounded by **mother kindness**, she began to confess her sin.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mothers carrying**, she wanted *to admit* her sin.

Prijedlog (*za klavir sjesti)

(2009)

1.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **to** piano.

* ...and one day she even sat **by** piano.

(2010)

2.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **for** piano.

* ...and one day she even sat **to** piano.

(2011)

a.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she sat **to** piano.

* ...and one day she even sat **by** piano.

Prijedlog (kroz* desetak dana)**

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...it *has been told* to her that he *is left* and that he *will be back* **through** ten days, if everything *is* alright.

*...it was answered to her _____ and that he *will come back* **for about** ten days, if everything *would be* alright.

(2010)

2.)...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...and that he *will be back* **through** ten days, if everything *is* alright.

*... and that he would be back **for** ten days, if everything *was* OK.

(2011)

3.)...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...it was told to her that he *is gone* and that he *is coming* **through** ten days, if everything *is* alright.

*...it was said to her that he travelled and that he *will come back* **for about** ten days, if everything *is* alright.

Prijedlog (*ponosna *na*)

(2009)

1.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you *got* married, I'll *work* for your child-she said, proud **on** her work.

*When you get married, I will make your child, too- she said, proud **to** her work.

(2010)

2.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will make for your child, too- she said, proud **to** her work.

(2011)

3.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will make for your child, proud **on** her work.

*When you get married, I would make for your child, proud **to** her work.

Neodređeni član *a/an*

(2009)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

1.) Kada je Olga sutradan zatražila telefonsku vezu sa Milanom,...

* When Olga asked for _____telephone *connection* with Milan...

(2010)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

2.) Kada je Olga sutradan zatražila telefonsku vezu sa Milanom,...

* When Olga asked for _____telephone call with Milan,...

(2011)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

3.) Kada je Olga sutradan potražila telefonsku vezu sa Milanom...

*Tomorrow when Olga asked for _____phone call with Milan...

Određeni član *the*

(2009)

1.) ...i jednog dana je čak i za klavir sela.

* ...and one day she even *sit* by _____piano.

(2010)

2.) Vidi- raširi haljinicu da je pokaže Olgi.

*Look- she *extended* _____ dress to show it to Olga.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Glagol *čekati*

(2009)

1.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She *accepted* to **wait** _____ **him**.

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Prošli oblici pravilnih i nepravilnih glagola

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Ostavljanje glagola u krnjem ili pravom infinitivu

(2009)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

3.) **Pogledala je** krišom majku i obuzeta...

*She **look** her mother and surrounded by...

Modalni glagol + past simple tense

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Did + past simple

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Past perfect

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Treći kondicional

(Studenti uglavnom prevode treći kondicional kao drugi. Vrlo često, i kada se opredjele za drugi, ne prevedu pravilno.)

(2009)

1.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

a.) ...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

(2010)

2.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would certainly call her if he was in Belgrade.**

*...that he **would call if he was in Belgrade.**

(2011)

3.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

11.3. Primjeri grešaka prevoda sa trećeg kolokvijuma eksperimentalne grupe u sve tri školske godine

Imenica *klonulost*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenica *zamor*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenička fraza *haljinica od vunice*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenička fraza *dete neke njihove rođake*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Imenička fraza *materinska nežnost*

(2009)

1.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoj greh.

*She *looked* at her mother and surrounded by **mothers kindness**, she opened her mouth *to told* her *guilty*.

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

3.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svih greh.

*She *looked* at her mother and surrounded by **mother kindness**, she began to confess her sin.

Prijedlog (**za* klavir sjesti)

(2009)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2010)

2.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **to** piano.

(2011)

a.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she sat **to** piano.

Prijedlog (**kroz* desetak dana)

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...it *has been told* to her that he travelled and that he would be back **through** ten days, if everything *is* alright.

(2010)

2.)...odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*... and that he would be back **for** ten days, if everything *was* OK.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Prijedlog (*ponosna *na*)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Neodređeni član *a/an*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Određeni član *the*

(2009)

1.) ...i jednog dana je čak i za klavir sela.

* ...and one day she even *sit* by _____piano.

(2010)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Glagol *čekati*

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Prošli oblici pravilnih i nepravilnih glagola

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Ostavljanje glagola u krnjem ili pravom infinitivu

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Modalni glagol + past simple tense

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Did + past simple

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Past perfect

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Treći kondicional

(2009)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

(2010)

2.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

(2011)

Nije bilo pogrešnih prevoda.

Rezultati sa trećeg kolokvijuma eksperimentalne grupe pokazuju da su studenti u velikoj mjeri uznapredovali. Broj grešaka u finalnoj fazi je manji u odnosu na inicijalnu i intermedijalnu fazu. Greške u prevođenju su pronađene u prevodima studenata kod sljedećih gramatičkih jedinica: *imeničke fraze, prijedloga za i kroz i kod trećeg kondicionala*.

Ovim se potvrđuje da eksplicitne gramatičke instrukcije, interakcija nastavnika sa studentima i povratna informacija u vezi sa njihovim greškama ima više efekta na tačnost upotrebe gramatičkih struktura. U eksperimentalnoj grupi je došlo do poboljšanja gramatičkog znanja i tačnosti u upotrebi, fluentnosti prilikom pisanja i prevođenja.

11.4. Primjeri grešaka prevoda sa prvog kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine

Imenica *klonulost*³²

(2009)

a.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* But at once she felt **sag**.

* Suddenly, she felt **collapse**.

* But at once she felt **droop**.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Suddenly, she felt _____.

(2010)

2.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* But suddenly she felt **prostration**.

* But at once she felt **down**.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Suddenly, she felt _____.

(2011)

3.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* Suddenly, she felt **bad**.

* At once she felt **down**.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Suddenly, she felt _____.

Imenica *zamor*³³

(2009)

1.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

* To hide her **tiring**, she *moved* her fingers on the keys of piano and *signed*.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* *That* she would hide her _____, ...

³² Komentari za imenicu *klonulost* su navedeni na str. 155.-156 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

³³ Komentari za imenicu *zamor* su navedeni na str. 157 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

***That she protect her tiredness, she was moved to type bar and breath.**

***To cover her fatigue, she was touched piano key and sighing.**

(2010)

2.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tiring**, she *moved* her fingers on the keys...

(2011)

3.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tiresome**, she *went with* her fingers on the keys of piano and sighed.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*To hide her _____, ...

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

***That she protect her tiredness, she move to type bar and breath.**

Imenička fraza *haljinica od vunice*³⁴

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *behind* the window and *working* a **dress from wool** for *the baby of some cousin of them*.

(Pojavljuje se i greška u pravopisu/speling riječi sitting i making)

* Her mother *siting* by the window and *makeing* some **wool's dress** for *child some of their cousin*.

* Her mother was sitting by the window and making **dress of wool** for some child of their cousin.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting next to the window and *worked* _____ dress for a child of their relative.

³⁴ Komentari za imeničku frazu *haljinica od vunice* su navedeni na str. 158 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

(2010)

2.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *in front of* the window and she *made* a **wolly-dress** for a child *from* their cousin.

* Her mother was sitting next to the window and *made* a **dress from wool** for *child relative*.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting next to the window and *made* _____ dress for a child of their cousin.

(2011)

3.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *on* the window and *working* a **dress from wool** for *the child of some cousin of them*.

* Her mother *siting* by the window and *makeing* some **wool's dress** for a child of some of their relative.

* Her mother *sat* by the window and *made* **dress of wool** for some child of their cousin.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting near the window and *worked* _____ dress for a child of their cousin.

Imenička fraza *dete neke njihove rođake*³⁵

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother *siting* by the window and *makeing* some *wool's dress* for **child some of their cousin**.

³⁵ Komentari za imeničku frazu *dete neke njihove rođake* su navedeni na str. 160 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

* Her mother was sitting *behind* the window and *working a dress from wool* for **the baby of some cousin of them.**

*Her mother was sitting next to the window and *was doing* a small, woolen dress for **a child of some their relatives.**

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting by the window and *worked* a *dress* for a _____ **child.**

(Studenti izostavljaju apostrof sa saksonskog genitiva)

*Her mother was sitting by the window and she was *working on* a woolen dress for some **cousins child.**

(2010)

b.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake.**

* Her mother was sitting *in front of* the window and she *made a wolly-dress* for **a child from their cousin.**

* Her mother was sitting next to the window and *made* a **dress from wool** for *child relative.*

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting near the window and *made* a *dress* for a _____ **kid.**

(Studenti izostavljaju apostrof sa saksonskog genitiva)

*Her mother was sitting by the window and *made* a woolen dress for **some their cousins child.**

(2011)

b.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake.**

* Her mother was sitting *in front of* the window and she *made a wolly-dress* for **a child from their cousin.**

* Her mother was sitting next to the window and *made* a **dress from wool** for *child relative.*

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

* Her mother was sitting near the window and *made* a *dress* for a _____ **kid**.

(Studenti izostavljaju apostrof sa saksonskog genitiva)

*Her mother was sitting by the window and *made* a woolen dress for **some their cousins child**.

Imenička fraza *materinska nežnost*³⁶

(2009)

1.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoh greh.

*She *looked* secretly her mother and occupied by **maternal kindness**, _____.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mother sensitive**, she started to confess her sin.

(Studenti ostavljaju neprevedno).

*She *looked* her mother and overcome with maternal_____, she wanted to confess her sin.

(Rečenice koje nisu imale smisla. Studenti ne vladaju sintaksom engleskog jezika.)

*She **looked furtively mother and possessed maternal gentleness and_____recognized her sin**.

(2010)

c.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoh greh.

*She *looked* her mother and *overtaken* by **mother love**, _____.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mother sensitive**, she started to confess her sin.

*She *scarcely looked* at her mother and overwhelmed with **maternal tenderness**, she *stopped* to convince her sin.

(Studenti ostavljaju neprevedno).

³⁶ Komentari za imeničku frazu *materinska nežnost* su navedeni na str. 161 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

*She looked her mother and overwhelmed with_____ *thender*, she wanted to *admite* her sin.

(Rečenice koje nisu imale smisla. Studenti ne vladaju sintaksom engleskog jezika.)

***She looked her mother furtively mother and overcomed with maternaty kindness and_____ to recognize her sin.**

(2011)

3.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svih greh.

*She *looked* secretly her mother and occupied by **maternity kindness**, she *confess* her sin.

* She *looked* her mother and surrounded with **mothers softness**, she started to confess her sin.

(Studenti ostavljaju neprevedno).

*She *looked at* her mother and surrounded by mother_____, she wanted to confess her sin.

Prijedlog (*za klavir sjesti)³⁷

(2009)

1.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **to** piano.

* ...and one day she even sat **by** piano.

(Studenti prave greške u pravopisu/speling, iako su imali pristup rječniku i mogućnost provjere.)

*In front of her mother she was acting with her happiness and one sad she *set* to play piano.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...and one day she even sat _____piano.

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

***In front of her mother make into with some cheerfulness and she one day sit next to piano.**

³⁷ Komentari za prijedlog za su navedeni na str. 163 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

(2010)

2.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **on** the piano.

* ...and one day she even sat **for** piano.

* ...and one day she even sat **to** piano.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...and one day she even sat _____piano.

(2011)

3.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **to** piano.

* ...and one day she even sat **by** piano.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...and one day she even sat _____piano.

(Rečenice koje nisu imale smisla. Greške se javljaju na nivou interpunkcije, pravopisa, vokabulara i gramatike. Studenti ne vladaju sintaksom engleskog jezika. Studenti prevode preslobodno i modifikuju rečenice.)

***In front of her mother she changed with hapinessand one day she was sit down at piano.**

Prijedlog (kroz desetak dana*)³⁸**

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was replied that he *went away* and that he *will* be back **through** ten days, if everything *would be* OK.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...that he would be back _____ten days if everything *will be* ok.

(Rečenice koje nisu imale smisla. Greške se javljaju na nivou interpunkcije, pravopisa, vokabulara i gramatike. Studenti ne vladaju sintaksom engleskog jezika. Studenti prevode preslobodno i modifikuju rečenice.)

***she was said that he traveled and that he would be back for ten days if everything would be OK.**

³⁸ Komentari za prijedlog *kroz* su navedeni na str. 164 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

(2010)

2.) ...odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was replied that he *went away* and that he *will* be back **through** ten days, if everything *would be* OK.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...that he would be back _____ten days if everything *will be* ok.

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

***she was said that he traveled and that he would be back for ten days if everything would be OK.**

(2011)

3.) ...odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was said that he *travelled away* and that he *will be back* **for** ten days, if everything *is* OK.

*...she was answered that he *leaved* and that he *comes back* **through** ten days, if everything *be is* alright.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

*...that *he'll be back* _____ten days if everything *is* ok.

(Rečenice koje nisu imale smisla. Greške se javljaju na nivou interpunkcije, pravopisa, vokabulara i gramatike. Studenti ne vladaju sintaksom engleskog jezika. Studenti prevode preslobodno i modifikuju rečenice.)

***she was answered that he leaved and that he comes back through ten days, if everything be is alright.**

Prijedlog (*ponosna *na*)³⁹

(2009)

1.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will do for your child, proud **on** her work.

*When you get married, I would work for your child, proud **to** her work.

(2010)

2.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

³⁹ Komentari za prijedlog *ponosna *na* su navedeni na str. 165 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

*When you get married, I will make for your child, too- she said, proud **to** her work.

*When you get married, I will do for your child, proud **on** her work.

(2011)

c.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will make for your child, proud **on** her work.

*When you get married, I would make for your child, proud **to** her work.

Neodređeni član *a/an*⁴⁰

(2009)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

1.) Podigla se i uzela haljinicu...

* She *standed up* and took _____ dress...

(2010)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

2.) Kada je Olga sutradan zatražila telefonsku vezu sa Milanom,...

* When Olga the next day asked for _____ phone call with Milan,...

(2011)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

3.) Kada je Olga sutradan potražila telefonsku vezu sa Milanom..

*Tomorrow when Olga asked for _____ phone *connection* with Milan...

Određeni član *the*⁴¹

(2009)

1.) ...i da se vraća kroz desetak dana....

* ...and that he *will be back through* **the** ten days...

2.) Njena majka je sedela pored prozora...

* Her mother was sitting by **a** window.

(2010)

3.) ...i jednog dana je čak i za klavir sela.

⁴⁰ Komentari za neodređeni član su navedeni na str. 166 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

⁴¹ Komentari za određeni član su navedeni na str. 166 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

*...and even on day she *set* to play_____piano.

4.) Prevukla je rukom preko čela i okrenula glavu,...

*She *passed* her hand over **a** forehead and turned **a** head...

(2011)

5.) ...i da se vraća kroz desetak dana...

*that he was coming back in **a** ten days...

6.) i jednog dana je čak i za klavir sela.

*...and one day she even sat to play_____piano.

7.) ...i radila haljinicu od vune za dete...

*...and making _____dress for child...

Glagol *čekati*⁴²

(2009)

1.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She *came to terms* that **she'll be waiting**_____ **him**.

*She *had reconcile* with it to **wait**_____ **him**.

(Rečenice koje nisu imale smisla...)

***She resigned to one's fate that she would wait for him.**

(2010)

2.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She reconciled with that **she'll waiting**_____ **him**.

(2011)

3.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She *accepted* to **wait**_____ **him**.

*She *had reconcile* with it to **wait**_____ **him**.

Prošli oblici **pravi**lnih i **nepravi**lnih glagola⁴³

(2009)

1.) Podigla se i **uzela** haljinicu sa puno nežnosti kao što majka pristupa svom detetu.

⁴² Komentari za glagol *čekati* *čekati* navedeni su na str. 167 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

⁴³ Komentari su navedeni na str. 167 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

*She stood up and **took** dress with carrying *like* mother would approach *to* her baby.

Obuzelo je čak izvjesno olakšanje jer je uvjeravala sebe da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*She was **overtaken** *positively* relief because she convinced herself *that he would call her if he was in Belgrade*.

... i da se vraća kroz deset dana, ako sve bude u redu.

*that he was coming back in ten days if everything **were** ok.

(2010)

b.) Pogledala je krišom majku i **obuzeta** materinskom nežnošću, zaustila je da prizna svoh greh.

*She *looked* her mother and **overcome** by mother love, she decided to confess her sin.

She *looked* her mother furtively and **overcome** by *maternity kindness*, she *started* to confess her sin.

(2011)

3.)...odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was answered that he **leaved** and that he comes back through ten days, if everything **be is** alright.

Podigla se i **uzela** haljinicu sa puno nežnosti kao što majka pristupa svom detetu.

*She stood up and **taken** dress with carrying *as* mother would approach her baby.

Ostavljanje glagola u krnjem ili pravom infinitivu⁴⁴

(2009)

1.) Da bi **sakrila** svoj zamor...

That* she **protect her tiredness...

...i da se **vraća** kroz deset dana ako sve bude u redu.

*and that she **come back** *for* ten days if everything was alright.

⁴⁴ Komentari su navedeni na str. 167 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

(2010)

2.) Ako bi joj **kazala** šta se desilo između nje i Milana...

*If she **say** what had happened between her and Milan...

Tuga *zamrači* njeno raspoloženje...

*The sadness **block out** her mood...

(2011)

3.)-Vidi- **raširi** haljinicu da je pokaže Olgi.

*Look- she **open up** the dress to show Olga.

*Look-she **spread** dress to show Olga.

Tuga **zamrači** njeno raspoloženje...

*Some kind of sadness **block-out** her temper...

Modalni glagol + past simple⁴⁵

(2009)

1.) Da li da joj kaže?

***Should** she **told** her?

Kad se udaš, radiću i za tvoj dete...

*I **would working** for your child when you get married...

(2010)

2.) Da li da joj kaže?

***Would** she **told** her?

(2011)

3.) Da li da joj kaže?

***Should** she **told** her?

***Would** she **told** her?

Did + past simple⁴⁶

(2009)

...što **nije izmaklo** pogledu gospođe Đurić.

*...but anything **didn't missing** madame Duric.

⁴⁵ Komentari su navedeni na str.168 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe.

⁴⁶ Komentari su navedeni na str. 168 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe

(2010)

2.)...što **nije izmaklo** pogledu gospođe Đurić.

*...which **didn't missed** Mrs. Duric.

(2011)

3.)...što **nije izmaklo** pogledu gospođe Đurić.

*...which **didn't escaped** Mrs.Duric look.

*...what Mrs. Djurić **didn't slipped**.

Past perfect⁴⁷

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*she was replied that he **travelled away**...

*she was answered that he **had leave**...

*she got an answer that he **gone to trip**...

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

*...**her is answered that he was travelled**...

(2010)

2.)...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*she was answered that he **went on a trip**...

*she was replied that he **travelled away**...

(2011)

3.)...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*it was replied that he **travelled**...

*she was answered that he **departed**...

*she was answered that **he have left**...

(Rečenice koje nisu imale smisla.)

*...**it was replied that that he've been gone and that he have returning for about ten days**...

⁴⁷ Komentari su navedeni na str. 169 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe

Treći kondicional⁴⁸

(2009)

1.) ...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

*...that he **would call her if he had been in Belgrade.**

*...that he **would call her if he have had been in Belgrade.**

(2010)

a.) ...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call** undoubtedly **if he was in Belgrade.**

*...that he **would call her if he had been in Belgrade.**

*...that he **would surely called her if he was in Belgrade.**

*...that he **would have called if he were in Belgrade.**

(2011)

3.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

*...that he **would called her if he had been in Belgrade.**

*...that he **would have called if he was in Belgrade.**

11.5. Primjeri grešaka prevoda sa drugog kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine

Imenica *klonulost*

(2009)

1.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* But at once she felt **sag**.

* Suddenly, she felt **collapse**.

(2010)

2.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* But suddenly she felt **prostration**.

*But at once she felt **down**.

⁴⁸ Komentari su navedeni na str. 170 kod prvog kolokvijuma eksperimentalne grupe

(2011)

3.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

* Suddenly, she felt **bad**.

* At once she felt **down**.

Imenica *zamor*

(2009)

1.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tiring**, she *moved* her fingers on the keys of piano and *signed*.

(2010)

2.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tired**, she *moved* her fingers on the keys...

(2011)

3.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tiresome**, she *went with* her fingers on the keys of piano and sighed.

Imenička fraza *haljinica od vunice*

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *behind* the window and *working a dress from wool* for the baby of some cousin of them.

* Her mother was sitting by the window and making **dress of wool** for some child of their cousin.

(2010)

2.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *in front of* the window and she *made a woolly-dress* for a child *from* their cousin.

* Her mother was sitting next to the window and *made a dress from wool* for child *relative*.

(2011)

3.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *on* the window and *working* **a dress from wool** for *the child of some cousin of them*.

* Her mother *siting* by the window and *makeing* some **wool's dress** for a child of some of their relative.

Imenička fraza *dete neke njihove rođake*

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother *siting* by the window and *makeing* some *wool's dress* for **child some of their cousin**.

* Her mother was sitting *behind* the window and *working* *a dress from wool* for **the baby of some cousin of them**.

* Her mother was sitting next to the window and *was doing* a small, woolen dress for **a child of some their relatives**.

(2010)

2.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother was sitting *in front of* the window and she *made* *a wolly-dress* for **a child from their cousin**.

* Her mother was sitting next to the window and *made* a **dress from wool** for *child relative*.

(2011)

3.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother was sitting *in front of* the window and she *made* *a wolly-dress* for **a child from their cousin**.

* Her mother was sitting next to the window and *made* a **dress from wool** for *child relative*.

Imenička fraza *materinska nežnost*

(2009)

1.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoj greh.

*She *looked* secretly her mother and occupied by **maternal kindness**,

_____.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mother sensitive**, she started to confess her sin.

(2010)

2.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoj greh.

*She *looked* her mother and *overtaken* by **mother love**, _____.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mother sensitive**, she started to confess her sin.

(2011)

3.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoj greh.

*She *looked* secretly her mother and occupied by **maternity kindness**, she *confess* her sin.

* She *looked* her mother and surrounded with **mothers softness**, she started to confess her sin.

Prijedlog (*za klavir sjesti)

(2009)

1.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **to** piano.

* ...and one day she even sat **by** piano.

(2010)

2.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **on** the piano.

* ...and one day she even sat **for** piano.

(2011)

3.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **to** piano.

* ...and one day she even sat **by** piano.

(Studenti su ostavljali neprevedeno, iako su imali pristup rječniku.)

Prijedlog (*kroz desetak dana)

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was replied that he *went away* and that he *will* be back **through** ten days, if everything *would be* OK.

(2010)

2.) ...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was replied that he *went away* and that he *will* be back **through** ten days, if everything *would be* OK.

(2011)

3.) ...odgovoreno joj je da je oputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was said that he *travelled away* and that he *will be back* **for** ten days, if everything *is* OK.

*...she was answered that he *leaved* and that he *comes back* **through** ten days, if everything *be is* alright.

Prijedlog (*ponosna na)

(2009)

1.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will do for your child, proud **on** her work.

(2010)

2.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will make for your child, too- she said, proud **to** her work.

*When you get married, I will do for your child, proud **on** her work.

(2011)

3.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will make for your child, proud **on** her work.

Neodređeni član *a/an*

(2009)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

1.) Podigla se i uzela haljinicu...

* She *standed up* and took _____ dress...

(2010)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

2.) Kada je Olga sutradan zatražila telefonsku vezu sa Milanom,...

* When Olga the next day asked for _____ phone call with Milan,...

(2011)

(Studenti ostavljaju prazna mjesta)

3.) Kada je Olga sutradan potražila telefonsku vezu sa Milanom..

*Tomorrow when Olga asked for _____ phone *connection* with Milan...

Određeni član *the*

(2009)

1.) ...i da se vraća kroz desetak dana....

* ...and that he *will be* back *through* **the** ten days...

(2010)

2.) ...i jednog dana je čak i za klavir sela.

*...and even on day she *set* to play _____ piano.

(2011)

3.) ...i da se vraća kroz desetak dana...

*that he was coming back in **a** ten days...

4.) i jednog dana je čak i za klavir sela.

*...and one day she even sat to play _____ piano.

Glagol *čekati*

(2009)

1.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She *had reconcile* with it to **wait**_____ **him**.

(2010)

2.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She reconciled with that **she'll waiting**_____ **him**.

(2011)

3.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She *accepted* to **wait**_____ **him**.

Prošli oblici pravilnih i nepravilnih glagola

Nije bilo pogrešnih odgovora.

Ostavljanje glagola u krnjem ili pravom infinitivu

(2009)

Nije bilo pogrešnih odgovora.

Modalni glagol + past simple tense

(2009)

1.) Da li da joj kaže?

***Should** she **told** her?

(2010)

Nije bilo pogrešnih odgovora.

(2011)

3.) Da li da joj kaže?

***Should** she **told** her?

Did + past simple

Nije bilo pogrešnih odgovora.

Past perfect

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*she was replied that he **travelled away**...

(2010)

2.)...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*she was answered that he **went on a trip**...

(2011)

3.)...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*she was answered that he **departed**...

Treći kondicional

(2009)

1.) ...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

(2010)

a.) ...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call if he was in Belgrade.**

(2011)

3.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

*...that he **would called her if he had been in Belgrade.**

11.6. Primjeri grešaka prevoda sa trećeg kolokvijuma kontrolne grupe u sve tri školske godine

Imenica *klonulost*

(2009)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2010)

2.) Ali najednom je osjetila **klonulost**.

*But at once she felt **down**.

(2011)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

Imenica *zamor*

(2009)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2010)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2011)

3.) Da bi sakrila svoj **zamor**, kretala je prstima po dirkama i uzdisala.

*To hide her **tiresome**, she *went with* her fingers on the keys of piano and sighed.

Imenička fraza *haljinica od vunice*

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *behind* the window and *working a dress from wool* for the baby of some cousin of them.

(2010)

2.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *in front of* the window and she *made a wolly-dress* for a child *from* their cousin.

(2011)

3.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila **haljinicu od vune** za dete neke njihove rođake.

* Her mother was sitting *on* the window and *working a dress from wool* for the child of some cousin of them.

Imenička fraza *dete neke njihove rođake*

(2009)

1.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother *siting* by the window and *makeing* some *wool's dress* for **child some of their cousin**.

(2010)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2011)

b.) Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vune za **dete neke njihove rođake**.

* Her mother was sitting *in front of* the window and she *made a wolly-dress* for **a child**.

Imenička fraza *materinska nežnost*

(2009)

1.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoh greh.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mother sensitive**, she started to confess her sin.

(2010)

2.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoh greh.

* She *looked* her mother and overwhelmed with **mother sensitive**, she started to confess her sin.

(2011)

3.) Pogledala je krišom majku i obuzeta **materinskom nežnošću**, zaustila je da prizna svoh greh.

*She *looked* secretly her mother and occupied by **maternity kindness**, she *confess* her sin.

Prijedlog (**za* klavir sjesti)

(2009)

1.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **by** piano.

(2010)

2.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **on** the piano.

(2011)

3.) Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i **za** klavir sela.

* ...and one day she even sat **by** piano.

Prijedlog (**kroz* desetak dana)

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was replied that he *went away* and that he *will* be back **through** ten days, if everything *would be* OK.

(2010)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2011)

3.) ...odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća **kroz** deset dana, ako sve bude ok.

*...she was said that he *travelled away* and that he *will be back* **for** ten days, if everything *is* OK.

Prijedlog (**ponosna na*)

(2009)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2010)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2011)

3.) Kad se udaš, radiću i za tvoje dete-reče, ponosna **na** svoj rad.

*When you get married, I will make for your child, proud **on** her work.

Neodređeni član *a/an*

Nije bilo pogrešnog prevoda.

Određeni član *the*

Nije bilo pogrešnog prevoda.

Glagol *čekati*

(2009)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2010)

2.) Pomirila se sa tim da ga **čeka**.

*She reconciled with that **she'll be waiting**_____ **him**.

(2011)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

Prošli oblici pravilnih i nepravilnih glagola

Nije bilo pogrešnih odgovora.

Ostavljanje glagola u krnjem ili pravom infinitivu

(2009)

Nije bilo pogrešnih odgovora.

Modalni glagol + past simple tense

Nije bilo pogrešnog prevoda.

Did + past simple

Nije bilo pogrešnih odgovora.

Past perfect

(2009)

1.) ...odgovoreno joj je da **je oputovao**...

*she was replied that he **travelled away**...

(2010)

Nije bilo pogrešnog prevoda.

(2011)

3.)...odgovoreno joj je da **je otputovao**...

*she was answered that he **departed**...

Treći kondicional

(2009)

1.) ...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

(2010)

2.) ...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call if he was in Belgrade.**

(2011)

3.)...da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu.

*...that he **would call her if he was in Belgrade.**

*...that he **would called her if he had been in Belgrade.**

Rezultati sa trećeg kolokvijuma kontrole grupe pokazuju da je i ova grupa studenata uznapredovala . Broj grešaka u finalnoj fazi je manji u odnosu na inicijalnu i intermedijalnu fazu. Kada se uporede rezultati eksperimentalne i kontrolne grupe, broj grešaka je ipak veći u odnosu na rezultate eksperimentalne grupe. Greške u prevođenju su pronađene u prevodima studenata kod sljedećih gramatičkih jedinica: *imenice, imeničke fraze, prijedlozi, neodređeni i određeni članovi, past perfekt i trećeg kondicionala.*

12. ZAKLJUČAK

U prvom poglavlju, pod naslovom *Uvodna razmatranja*, dat je karatak pregled predmeta istraživanja, ciljevi, hipoteze i metode istraživanja, a najviše pažnje u ovom odeljku posvećeno je dosadašnjoj literaturi u kojoj su prikazani rezultati analognih istraživanja o odnosu eksplicitne i implicitne nastave gramatike i vokabulara na, uglavnom, opšte znanje stranog jezika kod studentske populacije.

Teorijski deo rada (od 2. do 7. poglavlja) posvećen je razmatranjima relevantnih pojmovnih razgraničenja u lingvističkoj literaturi o kompetenciji, prevođenju, nastavi vokabulara i gramatike. Nakon ovih osvrti na teorijsku i metodičku literaturu zaključili smo da većina autora izdvaja metalingvističku kompetenciju, kao svojevrsno poznavanje i sposobnost analiziranja jezika, kao i da se ona često posmatra u vezi sa pojedinačnim jezičkim nivoima i drugim aspektima jezičke delatnosti.

U trećem i četvrtom poglavlju *Prevođenje i prevodilačka kompetencija i Nastava prevođenja* predstavljene su različite definicije prevođenja, podrazumevajući da se radi o kompetenciji koja obuhvata različite kapacitete, znanja, vještine i stavove koje prevodilac poseduje ili treba da poseduje. Zatim smo dali pregled statusa koje je prevođenje kao posebna veština imala u nastavi stranog jezika kroz vekovnu tradiciju učenja stranih jezika do danas, zatim kakvi se problemi javljaju u nastavi prevođenja i to s obzirom na teškoće koje mogu nastati zbog različitih leksičkih, sintaksičkih, kulturnih i drugih činilaca. O traganju za ekvivalencijom u prevodima postoji obimna literatura a upravo iz te veoma kompleksne problematike proizilazi i niz pitanja koja se odnose na nastavne procese koji obuhvataju prevođenje.

Poglavljje o *Nastavi gramatike* ukazuje na činjenicu da je uloga gramatike kod učenja stranog jezika doživela u istoriji nastave stranog jezika različite procene. Metodika učenja se kretala od ekstremnog gramatičkog drila s jedne strane (pristalice gramatičko-prevodilačke metode) do potpunog negiranja gramatike s druge strane (pristalice direktne metode). Posle perioda gramatičko-prevodilačke metode i dominantnosti gramatike usledila je reakcija koja je gramatiku gotovo potpuno izbacila iz procesa učenja stranih jezika. Sedamdesetih godina dvadesetog veka dolazi period kada je gramatika ponovo integrisana u celokupan proces učenje stranog jezika (pristalice komunikativne metode), ali postoji dosta neslaganja na koji način je treba integrisati. To je pitanje kojim su se bavili mnogi teoretičari, od onih koji smatraju da

nastava gramatike ne doprinosi značajno učenju jezika do drugih, koji u svojim istraživanjima zaključuju da postoje jasni dokazi koji govore u prilog nastavi gramatike, koja ne treba da se bazira isključivo na formi, već i na značenju i upotrebi različitih gramatičkih struktura.

U šestom poglavlju, pod nazivom *Eksplicitna i implicitna nastava gramatike* pažnju smo posvetili raspravama o tome da li gramatika treba uopšte da se predaje eksplicitno, jer se postavlja pitanje efikasnosti takve nastave. Nastava eksplicitne gramatike postojala je u različitim oblicima tokom čitavog dvadesetog veka, iako je pedagogija osamdesetih i devedestih godina prošlog veka nastavila da posmatra nastavu gramatike sa određenom obazrivošću, kao što se i može videti ne samo u radovima teoretičara, nego i iz planova i programa, iz udžbenika, ispita itd. Najvažnije pitanje koje se postavlja je: ukoliko se gramatika predaje eksplicitno može li ona onda da postane automatska i da se jezik razume i proizvede bez konstantnog pribegavanja pravilima koja i proizvode eksplicitno znanje na prvom mestu. Suprotno tome, može li se razmišljati o jeziku koji se usvoji implicitno onda kada to od njega zahteva neka situacija ili zadatak? Smatra se da se implicitno učenje jezika dešava se za vreme fluentnog razumijevanja i proizvodnje. Eksplicitno učenje jezika se javlja u svesnim naporima razumevanja značenja, početka razgovora i nekim drugim specifičnim situacijama.

Oni autori koji zastupaju stav da eksplicitne nastave gramatike mora imati svoje mesto u nastavi stranog jezika insistiraju na važnosti podučavanja pravila i gramatičkih struktura upravo u cilju razvijanja komunikativne kompetencije, jer se i ona, komunikativna kompetencija, definiše kao sinteza znanja osnovnih gramatičkih načela, znanja o tome kako se jezik koristi u društvenim kontekstima za obavljanje komunikativnih funkcija, te kako se komunikativne funkcije mogu spajati prema načelu diskursa. Osim toga neki autori smatraju da se viši oblici jezika moraju učiti eksplicitno. Iako se gramatička pravila i jezičke strukture mogu izvoditi indukcijom, to je spor proces i za takvo usvajanje pravila jezičkog sistema je potrebno mnogo više vremena.

Neka istraživanja su pokazala da formalna nastava gramatike može pozitivno uticati na brzinu učenja stranog jezika, na tačnost i na trajno zapamćivanje. Kroz formalno, te funkcionalno vežbanje eksplicitno znanje postaje deo učenikovog implicitnog lingvističkog znanja. Teoretski, nastava gramatike vodi poboljšanju jezičkih

kompetencija. Čini se da se više ne postavlja pitanje izbora – predavati gramatiku ili ne, gramatika ili razvijanje komunikativnih vještina, već treba pronaći izbalansiranu kombinaciju između nastave gramatike i tečnog usvajanja jezika uzimajući u obzir faktore kao što su učenikove potrebe, očekivanja, ciljevi nastave, itd.

U sedmom poglavlju *Nastava vokabulara* podvlači se činjenica da je nastava vokabulara važan deo u nastavi stranoga jezika, te da bi se određena leksička jedinica smatrala dobro obrađenom u nastavi stranoga jezika, u obradu treba da budu uključena sljedeća pravila: ortoepska, ortografska, flektivna, sintaksička, kolokacijska, semantička i pragmatička. Dok usvajanje jezičnih struktura može naići na otpor onih studenata koji jezik promatraju samo kao sredstvo komunikacije, te nisu zainteresovani za njegovu strukturu, za usvajanje riječi studenti su uvijek motivisani. Usvajanje rečnika, osim toga, učenicima je trajan izazov jer je leksički sistem otvoren i stalno se stvara, razvija i dopunjava novim leksičkim jedinicama. Ti razlozi utiču i na istraživanja kakav je metod, induktivni ili deduktivni, eksplicitna objašnjenja ili implicitno kontekstualno učenje vokabulara poželjno.

Mada su u ovom teorijskom delu rada ponovo navedena mnoga pitanja relevantna kako za značaj metalingvističke koncepcije tako i za nastavu jezika i prevođenje, ona nisu sva mogla biti obuhvaćena empirijskim istraživanjem. Naše istraživanje je bilo skocentrisano na uzorak studenata na univerzitetskom nivou (na Slobomir univerzitetu) gde je ukupan broj studentske populacije obuhvaćene istraživanjem iznosi 218, od toga u 2009/2010. školskoj godini je 56, u 2010/2011. školskoj godini je 62 i u 2011/2012. školskoj godini je 100.

Početna faza rada obuhvatila je testiranje studenata druge i treće godine Filološkog fakulteta kako bi se utvrdilo njihovo vladanje i poznavanje engleskog jezika. Primenio se test znanja o gramatici i testirao se nivo prevodilačke kompetencije kod studenata. Nakon urađenog testa, formirale bi se eksperimentalna i kontrolna grupa. Ujednačavanje grupa je urađeno prema aritmetičkoj sredini i standardnoj devijaciji. Test je urađen u septembru, na početku zimskog semestra navedenih školskih godina. Razlika između eksperimentalne i kontrolne grupe je bila ta što kontrolna grupa nije imala intezivne vježbe iz gramatike i bila je uskraćena za povratnu informaciju od strane predmetnog nastavnika u vezi sa greškama koje su napravili. U toku deset sedmica studenti eksperimentalne grupe su imali časove posebno odabranih gramatičkih

jedinica na kojima su učili eksplicitno znanje tačno utvrđenih gramatičkih struktura: vrste riječi, imenička i predložka sintagma, glagolska fraza, red riječi, slaganje vremena i vrste rečenica.

U poglavlju devetom, *Greške u prevođenju – Leksičko-semantička obrada i statistička analiza*, detaljno smo obradili rezultate vezane za uspeh eksperimentalnih i kontrolnih grupa u domenu vokabulara. Predstavljen je ukupan broj podvučenih riječi eksperimentalne i kontrolne grupe druge godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa engleskog jezika i ukupan broj podvučenih riječi eksperimentalne i kontrolne grupe treće godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa srpskog jezika.

Rezultati analize prevoda potvrđuju da eksperimentalna grupa pokazuje napredak u usvajanju novog vokabulara u odnosu na kontrolnu grupu. Ovo je potvrđeno iznesenim podacima izraženim brojačano i procentualno i ukazuje da nakon treće finalne faze u procesu prevođenja eksperimentalna grupa sa više uspeha usvaja i razume nove reči i pravi manji broj grešaka, iako je gotovo jednak broj podvučenih reči koje traže u rečniku sa studentima kontrolne grupe. Studenti eksperimentalne grupe tačnije i preciznije i samouverenije obavljaju zadatke prevođenja u odnosu na studente kontrole grupe koji prave veći broj grešaka. Ako se uzme u obzir činjenica da su studenti eksperimentalne grupe imali dodatna objašnjenja i input od strane predmetnog nastavnika, onda to potvrđuje tezu da metalingvistička kompetencija pomaže u ostvarivanju boljih rezultata u pogledu vokabulara na kraju testiranja.

Svakako je jasno da je potrebno neko vreme da bi se naučeni vokabular internalizovao, a i da tek nakon određenog broja i stepena vežbanja i ponavljanja nove riječi mogu da se upotrebe prilikom jezičke pisane (ili usmene) produkcije. Ovo bi mogao biti odgovor na lošije rezultate razumevanja, usvojenosti i upotrebe novog vokabulara od strane studenata kontrolne grupe.

U jedanaestom poglavlju *Greške u prevođenju – sintaksičko-morfološka obrada i analiza* urađena je sintaksičko-morfološka obrada i analiza grešaka u prevođenju kod obe grupe na materijalu srpskog i engleskog jezika. U ovim poglavljima su predstavljene tipične i najčešće greške eksperimentalne i kontrolne grupe studenata.

Riječ je o greškama prevođenja imenica, imeničkih fraza, pridjeva, priloških odredbi, prijedloga, članova, glagolskih oblika i glagolskih vremena.

U eksperimentalnoj grupi sprovedena je eksplicitna nastava gramatike uz jasno isticanje gramatičkih pravila i insistiranje na važnosti podučavanja pravila i gramatičkih struktura. Gramatička pravila su objašnjavana i ukratko formulisana tek nakon čestih individualnih i kolektivnih vježbi.

Eksplicitna nastava gramatike dovela je do poboljšanja jezičkih sposobnosti. Vidan je napredak u eksperimentalnoj grupi i smanjenje broja grešaka u odnosu na kontrolnu grupu od početne do finalne faze. Dokazano je da su studenti obe grupe, a posebno studenti eksperimentalne grupe, određene gramatičke jedinice usvojili i te iste greške više nisu ponavljali na testovima. Najveći broj grešaka u prevođenju je i dalje evidentan kod određenih imeničkih fraza, prijedloga, u prevođenju slaganja vremena na engleskom prevodu, i kod određenih imeničkih fraza, predloga, glagolskih vremena i prevoda trećeg kondicionala na srpskom prevodu. Finalni testovi obe grupe pokazuju da je eksperimentalna grupa napredovala više iz razloga što je imala drugačiji pristup gramatičkim instrukcijama i povratnu informaciju od strane nastavnika koja je bila od koristi u nastavi prevođenja.

U eksperimentalnoj grupi, studenti su ispravljali, opisivali i objašnjavali svoje greške uz pomoć nastavnika. Zadatak ispravljanja, objašnjenja i opisivanja je testirao sposobnost studenta da koristi svoje znanje o gramatici, pošto je svaki primer greške mogao da se objasni i ispravi. Studenti su morali i da opišu kategoriju i da objasne pravilo. Sintaktička, morfološka, leksičko-semantička i pragmatička obilježja jezika su bila uključena.

Na osnovu naših empirijskih istraživanja, možemo da kažemo da je metalingvistička kompetencija ili metalingvističko znanje u nastavi prevođenja kao posebna vrsta studentovog eksplicitnog znanja o jeziku, važan aspekt nastave. Na osnovu dobijenih rezultata empirijskog istraživanja dokazano je da metajezička sposobnost igra bitnu ulogu u biranju strategije upotrebe rječnika. Analiza grešaka sa morfosintaksičkog aspekta takođe pokazuje da izvesnu prednost u prevodilačkoj veštini i znanju imaju takođe studenti koji su imali više eksplicitnih objašnjenja i više aktivnosti u kojima se insistiralo na usvajanju i znanju eksplicitnih leksičkih i gramatičkih pravila. Prema tome, može se zaključiti da ovo istraživanje pokazuje da

podizanje gramatičke svesti olakšava sticanje prevodilačke kompetencije u nastavi stranog jezika na univerzitetskom nivou.

U osmom poglavlju empirijskog dijela rada opisana je populacija i uzorak istraživanja. Ukupan broj studentske populacije obuhvaćene istraživanjem iznosi 218. Ukupan broj uzoraka studenata obuhvaćenim istraživanjem iznosio je 109 studenata, od toga 41 student II godine i 68 studenata III godine. Uzorak je reprezentativan.

U devetom poglavlju empirijskog dijela rada urađena je leksičko-semantička obrada i statistička analiza grešaka u prevođenju kod obje grupe u školskoj 2009/2010., 2010/2011. i 2011/2012. godini. Predstavljen je ukupan broj podvučenih riječi ekperimentalne i kontrolne grupe druge godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa engleskog jezika i ukupan broj podvučenih riječi ekperimentalne i kontrolne grupe treće godine poslije prvog, drugog i trećeg kolokvijuma na prevodu sa srpskog jezika.

Rezultati pokazuju da je metalingvistička kompetencija ili metalingvističko znanje u nastavi prevođenja posebna vrsta studentovog eksplicitnog znanja o jeziku. To je studentovo eksplicitno ili deklarativno znanje u vezi sa sintaktičkim, morfološkim, leksičkim, pragmatičkim i fonološkim karakteristikama stranog jezika kojeg uči. Studenti treba da imaju predstavu o obliku i značenju riječi na njihovom jeziku kako bi pronašli adekvatan prevodni ekvivalent u stranom jeziku u dvojezičnom rječniku.

13. LITERATURA

- Aladrović, K. (2008). Komunikacijska kompetencija nasuprot lingvističkoj kompetenciji u procesu usvajanja hrvatskoga jezika u prvom razredu osnovne škole. Magistarski rad. Učiteljski fakultet, Sveučilište Zagreb.
- Alderson, J. C., Clapham C. and Steel D.(1997). Metalinguistic knowledge, language aptitude and language proficiency. *Language Teaching Research* 1, 93–121.
- Ard, J. (1982): The use of bilingual dictionaries by ESL students while writing. *ITL: Review of Applied Linguistics* 58: 1-27
- Baker, M. (1992). In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Sage Publication.
- Bassnett-McGuire, S. (1991). Translation Studies. New York: Methuen & Co. Ltd.
- Bell, R.T. (1991). Translation and Translating: Theory and Practice. London: Longman.
- Ben, Z. S. (1978) Mechanisms by which child bilingualism affects understanding of language and cognitive structures. In P.Hornby (ed.) *Biligualism: Psychological, Social and Educational Implications* (pp. 29-57). New York: Academic Press
- Bialystok, E. (1979). Explicit and implicit judgements of L2 grammaticality. *Language Learning* 29 (1), 81–103.
- Bialystok, E. 1981. Some evidence for the integrity and interaction of two knowledge sources. In R.W. Andersen (ed.), *New dimensions in second language acquisition research* (pp. 62-74). Rowley, MA: Newbury House.
- Bialystok, E. (1985). Toward a definition of metalinguistic skill. *Merrill-Palmer Quarterly*, 31 (3), 229-251.
- Bell, R. T. (1994). Translation and Translating. Longman Group UK Ltd.
- Birdsong, D. (1989). Metalinguistic performance and interlinguistic competence. Berlin: Springer.
- Bleyhl, Werner (1995a): „Nicht Grammatik, sondern Sprache!“ In: Der fremdsprachliche Unterricht-Englisch. Jg. 29, Heft 19, S. 14–19
- Brumfit, C.J. and Johnson, K. (eds). (1979). The communicative approach to language teaching. Oxford: Oxford Univerisity Press.
- Bruton, A.S. (1981): A decision-making approach to the extended writing lesson: *ELT Journal* 35: 141-46.
- Bruton, A.S. (1983): The hybrid writing exerice. *Modern English Teacher* 10(3): 21-22

- Bruton, A.S. (1994): Acceso al diccionario: Un estudio introspectivo. In Bruto
- Bugarski, R. (1975). *Lingvistika o čoveku*. Beogradski izdavačko-grafički zavod. Beograd.
- Butzkamm, W. (1985). The use of formal translation equivalents in the teaching of foreign language structures. C.Titford and A.E.Hieke (eds.), *Translation in Foreign Language Teaching and Testing*. Tübingen: Narr. 87-97
- Byram, M. (ed.) (2000): Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning. London: Routledge., A and Arnold, J. editors, *Linguistica Aplicada al Aprendizaje del Ingles: Resumen monografico 2* (pp. 61-70). Sevilla, Spain: Junta de Andalucia.
- Canale, M. (1983). "From Communicative competence to communicative language pedagogy", en. J.C.Richards y R.W.Schmidt (eds.) *Language and Communication*, Londres: Longman.
- Canale M. and Swain M. (1980), "Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing", *Applied Linguistics*,), 1,1, pp 1-47.
- Carrell, P.L. (1983). Background Knowledge in Second Language Comprehension. *Language Learning and Communication*. 2(1): 25-34
- Cartledge, J.C. (1961). Translation from English for advanced students. London: Longmans.
- Catford, J.C. (1965). *A Linguistic Theory of Translation*, Oxford Univeristy Press
- Cazden, C. R. (1974). Play with language and metalinguistic awareness: One dimension of language experience. *The Urban Review*, 7, 28-29.
- Celce-Murcia, M. (1992). Grammar Pedagogy in Second and Foreign Language Teaching. In *TESOL Quarterly*, 1992, 3 (25), pp. 459-476.
- Chesterman, A. (1998). *Contrastive functional Analysis*. John Benjamins Publ., Amsterdam
- Christianson, K. (1997). The Dictionary Use by EFL writers: what really happens? *Journal of Second Writing*, 6(1), pp.23-43.
- Clark, E.V. (1978) Awareness of language: Some evidence from what children say and do. In A. Sinclair, R.V. Jarvella and W.J.M. Levelt (eds) *The Child's Conception of Language* (pp.17-83). Berlin: Springer Verlag.

- Clapham, C. (2001). The assessment of metalinguistic knowledge. in C.Elder & A.Brown & E.Grove & K.Hill & N.Iwashita & T.Lumley & T.Macnamara & K.O'Loughlin (eds.), *Experimenting with uncertainty: Essays in humor of Alan Davies* (pp. 31-44). Cambridge: Cambridge University Press.
- Colina, S. (2003): Translation teaching, from research to the classroom: a handbook for teachers. New York: McGraw-Hill.
- Cook, V. (1993). *Linguistics and Second Language Acquisition*. London. Macmillan.
- Corder, S.P. (1967). The significance of learners' errors. *International Review of Applied Linguistics* 5 (4), 161-70.
- Corder, S.P. (1985). *Error Analysis and interlanguage*. Oxford, itd. Oxford University Press.
- Corder, S. P. (1988) Pedagogic grammars, in: W. Rutherford & M. Sharwood-Smith (Eds) *Grammar and second language teaching: a book of readings* (New York, Newbury House), 123–145.
- Cowie, A.P. (1979): The treatment of polysemy in the design of a learner's dictionary. In Hartmann, R.R.K., editor, *Dictionaries and their users*. Exeter, UK: University of Exeter Press, 82-88
- Cristianson, K. (1997): Dictionary use in EFL writers: What really happens?
- Crystal, D. (1987). *The Cambridge Encyclopedia of Language: Translation and Interpreting*
- Cummins, J. (1987). Bilingualism, language proficiency, and metalinguistic development. In P.Homel & M.Palij & D.Aaronson (eds.), *Childhood bilingualism: Aspects of linguistic, cognitive, and social development* (pp. 57-73). Hillside, NJ:Erlbaum.
- Cvikić, L. (2007) Učenje i poučavanje riječi, u Cvikić, L. (ur.) *Drugi jezik hrvatski*, Zagreb: Profil.
- Danchev, A. (1983). The Contraversy over translation in foreign language teaching. In: *Translation in foreign language teaching*. Paris: Round Table FIT-UNESCO.
- DeKeyser, R.M. (2003). Implicit and explicit learning. In C.J. Doughty & M.H.Long (eds.) *The Handbook of second language acquisition* (pp. 313-348). Malden, MA: Blackwell.

- Denby, D.J. (1987): Teaching professional translation as a language-development exercise. H.Keith and I.Mason (eds.), *Translation in the Modern Language Degree*. London: Centre for Information on Language Teaching and Research. 39-42.
- Diadori, P., Palermo, M. i Troncarelli, D., (2009). *Manuale di didattica dell'italiano L2* (str. 149 – 152). Perugia: Guerra Edizioni. U Drljević, J. (2011). Nastava leksike na akademskim studijama. 1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistic. May, 5-7 2011. Sarajevo.
- Dimitrijević, N. (1997). Nastava stranih jezika . uz pomoć nauke ili ličnog iskustva?. u: *Glossa*. godina III, br. 2.
- Donmall, A. (ed.), (1992). *Language Awareness*, London: CILT
- Doughty, C and Pica, T. (1986). 'Information gap tasks Do they facilitate second language acquisition? *TESOL Quarterly* 20, 305-25.
- Doughty, P., Pearce, J., and Thornton, G. (1991). *Language in Use*. London: Edward Arnold.
- Doughty, C. and Williams, J., editors, (1998): *Focus on form in classroom second language acquisition*. Cambridge University Press.
- Dreufus, H.L. y S.E.Dreyfus (1986). *Mind over Machine*, Oxford: Blackwell
- Drljević, J. (2011). Nastava leksike na akademskim studijama. 1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistic. May, 5-7 2011. Sarajevo.
- Elder, C., Warren, J., Hajek, J., Manwaring, D., & Davies, A. (1999). Metalinguistic knowledge: How important is it in studying a language at university? *Australian Review of Applied Linguistics*, 22(1), 81-95.
- Elder, C. and Manwaring, D. (2004) The relationship between metalinguistic knowledge and learning outcomes among undergraduate students of Chinese. *Language Awareness* 13 (3), 145–162.
- Ellis, R. (1985). *Understanding second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis R. (1992). *Second Language Acquisition and Language Pedagogy*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

- Ellis, R. & Fotos, S. (1992). Communicating about grammar- a task-based approach. *TESOL Quarterly*, 26,1.
- Ellis, R. (2003): Task-based Language Learning and Teaching. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (2004): The definition and measurement of L2 explicit knowledge. *Language Learning* 54(2): 227-75.
- Fairclough, N. (ed.) (1992). *Critical Language Awareness*. London: Longman.
- Fawcett, P. (1987): Putting translation theory to use. H.Keith and I.Mason (eds.) *Translation in the Modern Language Degree*. London: Centre for Information on Language Teaching and Research. 31-37.
- Fawcett, P. (1997). *Translation and Language*. John Benjamins Publ., Amsterdam.
- Franzten, D. (1995). The effects of grammar supplementation on written accuracy in an intermediate Spanish content. *Modern Language Journal*, 79, 34-39.
- Fraser, J. (1996). "Translating Practice into Theory: A Practical Study of Quality in Translator Training", en C.Picken (ed.) *ITI Conference 7 Proceedings*, Londres: Institute of Translation and Interpreting.
- Gao, S. (2009). Focus on form in College English Teaching. Foreign Languages School, Qingdao University of Science and Technology. China.
- www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article/download/.../2226
- George, H.V. (1972). *Common Errors in Language Learning: Insights from English*. Rowley, MA: Newbury House
- Gentzler, E. (1993): *Contemporary Translation Theories*. London/New York: Routledge.
- Gile, D. (1995): *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Amsterdam: John Benjamin.
- Gower, R., Phillips, D. i Walters, S. (2005) *Teaching Practice*, Oxford: Macmillan.
- Grabe, W. and Stroller, F.L. (1997): Reading and vocabulary development in a second language. In Coady, J. and Huckin, T. editors, *Second Language vocabulary acquisition*. Cambridge University Press, 98-122.
- Green, P. and Hecht, K.H. (1992): Implicit and explicit grammar: an empirical study, *Applied Linguistics* 10: 331-59.

- Hall, C. (1998) Overcoming the grammar deficit: the role of information technology in teaching German grammar to undergraduates, *Canadian Modern Language Review*, 55(1), 41-60.
- Hajmz, D. (1980). Etnografija komunikacije. Beogradski izdavački-grafički zavod. Beograd.
- Hann, Y and Ellis, R. (1998): Implicit knowledge, explicit knowledge and language proficiency. *Language Teaching Research* 2: 1-23
- Hartmann, R.R.K and Stork, F.R. (1972). Dictionary of Language and Linguistics. London: Applied Science Publishers.
- Hatim, B. & Mason, I. (1990). Discourse and the translator. London and New York. Longman.
- Hawkins, E. (1984). *Awareness of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hervey S. & Higgins, I. and Loughridge, M. (1995). Thinking German Translation. Language Art & Discipline. Routledge.
- Higgs, T. V. and Clifford, R (1982): The push towards communication. In T. V. Higgs (ed.), Curriculum, competence and foreign language teacher (pp.57–79) Skokie, IL: National Textbook Company, in conjunction with the American Council of the Teaching of Foreign Languages.
- Hlebec, B. (2009). Opšta načela prevodenja, Naučna knjiga Beograd
- Hulstijn, J.H. (2005). Theoretical and empirical issues in the study of implicit and explicit second-language learning: Introduction. *Studies in Second Language Acquisition*, 27(2), 129-140.
- Hymes, D. (1972). Introduction. In Courtney B. Cazden, Vera P. John and Dell Hymes (Eds.) Functions of Language in the Classroom. New York: Teachers College Press.
- Hymes, D. (1972). *On Communicative Competence*, in Sociolinguistics. Pride, J.B., J.Holmes, eds., Harmondsworth, Penguin Books.
- Ivir, V. (1984) Teorija i tehnika prevodenja. Novi Sad: Centar „Karlovačka Gimnazija“, Sremski Karlovci. Zavod za izdavanje udžbenika u Novom Sadu.
- Jessner, U. (1999). Metalinguistic awareness in multilinguals: Cognitive aspects of third language learning. *Language awareness*, 8 (3&4), 201-209.

- Jessner, U. (2006). Linguistic awareness in multilinguals: *English as a third language*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Jääskeläinen, R. (1993) "Investigating Translation Strategies", en S.Tirkkonen-Condit y J.Laffling (eds). *Recent Trends in Empirical Translation Research*, Universidad de Joensuu.
- Jakobson, R. (1966). On linguistic aspects of translation. On translation. ed. R.Brower. New York: Oxford University Press.
- James, C. & P.Garrett, (1991). *Language awareness in the Classroom*, Harlow: Longman
- James, C. (1994). Explaining grammar to its learners. In M. Bygore, A.Tonkyn and E. Williams (eds) *Grammar in the Second Language Classroom* (pp.203-14). London: Prentice Hall.
- Jiang, N. (2000). Lexical Representation and Development in a Second Language. *Applied Linguistic* 21/2: 47-77. Oxford University Press.
- Jones, F.R. (1995): Learning an alien lexicon: A teach-yourself case study. *Second Language Research* 11: 95-111.
- Jordan, J.J. (2000). *English for Academic Purposes: A Guide and Resource Book for Teachers* (str. 149-152). Cambridge University Press.
- Jovanovic, M. (2001). O prevođenju: tehnike prevođenja s primjerima srpsko-engleskih i englesko-srpskih prevoda. Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca Srbije, Beograd.
- Jovanović, S. (2011). Prevođenje kao vještina u vladanju stranim jezikom ali i sredstvo za njegovanje sopstvenog jezika. *Komunikacija i kultura online*. Beograd. Godina II, Broj. 2 str. 175-190.
- Keith, H. and Mason, I. (eds.) (1987): *Translation in the Modern Language Degree*. London: Centre for Information on Language Teaching and Research.
- Kelly, D. (2005): *A Handbook for Translator Trainers*, Translation Practices Explained Series, Manchester, St. Jerome Publishers.
- Kemp, C. (2001). Metalinguistic awareness in multilinguals: Implicit and explicit grammatical awareness and its relationship with language experience and language attainment. Unpublished PhD thesis, Univeristy of Edinburgh.

- Kepner, C.G. (1991): An experiment in the relationship of types of written feedback to the development of second-language writing skills. *The Modern Language Journal* 75: 305-13.
- Klapper, J. (1997). Language learning at school and university: the great grammar debate continues (I). *Language Learning Journal* 16: 22-27.
- Klapper, J. and Rees, J. (2003). Reviewing the case for explicit grammar instruction in the university foreign language learning context. *Language Teaching Research* 7 (3): 285-314.
- Kodžopeljić, J. (1996). *Metalingvistički preduslovi uspešnog usvajanja čitanja*. Psihologija. Društvo psihologa Srbije. Beograd.
- Koller, W. (1991). The Concept of equivalence and the object of translation studies. *Target*, 7 (2), 191-222.
- Krashen, Stephen D. and Tracy D. Terrell. (1983): *The Natural Approach: Language Acquisition in the Classroom*. New Jersey: Alemany Press/Regents/ Prentice Hall.
- Krashen, S.D. (1985). *The Input Hypothesis*. London: Longman.
- Krashen, S. (1994). The input hypothesis and its rivals. In N. C. Ellis (Ed.), *Implicit and explicit learning of languages* (pp. 45–78). San Diego, CA: Academic Press.
- Krawutschke, P.W. (ed.). (1989). *Translator and interpreter training and foreign language pedagogy*. American Translators Association Scholarly Monograph Series. Vol.III. Binghamton: State University of New York at Binghamton.
- Lambert, W.E. and Tucker, G.R. (1972). *Bilingual Education of Children*. Rowley, MA: Newbury House.
- Laufer, B. (2005) Focus on Form in second language vocabulary learning, *EUROSLA Yearbook* 5, ur. S. Foster-Cohen, M. del Pilar Garcia Mayo i J. Cenoz, Amsterdam: Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, str. 223–250.
- Leow, R. (1996): Grammatically judgements tasks and second-language development. In Alatis, G. Strehle, C., Rankin, M. and Gallengerger, B., editors, *Georgetown University round table on language and linguistics 1996*. Georgetown University Press, 126-34.
- Leow, R.P. A study of the role of awareness in foreign language behavior: Aware versus unaware learners. *Studies in Second Language Acquisition*, 22(4), 557-584.

- Levent, W.J.M., Sinclair, A. and Jarvella, R.J. (1978). Causes and functions of language awareness in language acquisition. In A.Sinclair, R.J. Jarvelly and W.J.M.Levent (eds) *The Child's Conception of Language* (pp.1-14). Berlin and New York: Springer Verlag.
- Lightbown, P. and Spada, N. (1990) "Instruction and the Development of Questions in L2 Classroom" *SSLA*, Vol. 15, pp. 205-224.
- Littlewood, W. (1981). *Communicative Language Teaching: An introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Long, M. (1991). Focus on form: A design feature in language teaching methodology. In K. de Bot, R. Ginsberg, & Kramsch, C. (Eds.), *Foreign Language Research in Cross-cultural Perspective*. Pp. 39-52. Amsterdam: John Benjamin. (1991: 45-46).
- Lončarević, M. i Subotić, Lj. (2010). Uloga gramatike u nastavi stranog jezika. Norma, Pedagoški fakultet, Sombor.
- Lörscher, W. (1993). Translation Process Analysis, en Y. Gambier y J.Tommola (eds.), *Translation and Knowledge*, Universidad de Turku.
- Lörscher, W. (1995). A Psycholinguistic analysis of Translation Processes, *META XLI*, 26-32.
- Macaro, e., & Masterman, L. (2006). Does intensive explicit grammar instruction make all the difference? *Language Teaching Research*, 10(3), 297-327.
- Mackey, A., Philp, J., Egi, T., & Fujii, A. (2002). Individual differences in working memory, noticing of interactional feedback and L2 development. In P.Robinson, (ed.), *Individual differences and instructed language learning* (pp. 181-209). Amsterdam: John Benjamins.
- Macrory, G. and Stone, V. (2000). Pupil progress in the acquisition of the perfect tense in French: the relationship between knowledge and use. *Language Teaching Research* 4 (1): 55-82.
- Maley, A. (1986). "A rose is a rose", or is it? : Can communicative competence be taught? In C. Brumfit. Ed.) *The Practice of Communicative Teaching*. Oxford: (published in association with the British Council) Pergamon Institute of English.
- Manley, J. and Calk, L. (1997): Grammar instruction for writing skills: do students perceive grammar as useful? *Foreign Language Annals* 39: 73-83.

- Marsh, M. (1987): The value of L1>L2 translation on undergraduate courses in modern languages. H.Keith and I.Mason (eds.) *Translation in the Modern Language Degree*. London: Centre for Information on Language Teaching and Research. 22-30.
- McDonough, S. (2002). *Applied Linguistics in Language Education*. London: Arnold.
- Miličević, M. (2008) Reflexive and reciprocal forms in L2 Serbian. U B. Golubović and J. Raecke (prir.), *Bosnisch, Kroatisch, Serbisch. B. K. S. als Fremdsprachen an den Universitäten der Welt*. Die Welt der Slaven 31. München: Verlag Otto Sagner. 143-154.
- Miličević, M. i T. Samardžić (2010) Korpusi kao sredstvo za postizanje autonomije u učenju stranog jezika. U J. Vučo i B. Milatović (prir.), *Autonomija učenika i nastavnika u nastavi jezika i književnosti*. Nikšić: Filozofski fakultet Crne Gore. 387-399.
- Mondahl, M. and A.Jensen (1992). Information Processing in a Translation Task, *Multilingua*, 11,2.
- Mužić, V.(1977). Metodologija pedagoških istraživanja. Sarajevo: Zavod za udžbenike.
- Nadstoga, Z. (1988). A Communicative Use Of Translation in the Classroom. *ELT Forum* 30/4, 12-14.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to Translation*. Oxford: Pergamon Press.
- Newmark, P.(1986). *A Textbook of Translation*. New York: Prentice-Hall International.
- Newmark, P.(1991, 1996). *About Translation*. Great Britain: Longdunn Press, Ltd.
- Newson, D. (1998): *Translation and Foreign Language Learning*. Malmkjaer, Kirsten (ed.) (1998): *Translation and Language Teaching*. Manchester: St Jerome. 63-68.
- Nida, E. (1964). *Toward a Science of Translating*. E.J.Brill, Leiden.
- Nida, E. (1975). *Language Structure and Translation*. Standford, California: Standford University Press.
- Norris, J.M. & Ortega L., (2000). Effectiveness of L2 instruction: A research synthesis on quantative meta-analysis. *Language Learning*, 50, 417-528.
- PACTE (2000): "Acquiring Translation Competence: Hypotheses and Methodological Problems of a Research Project", in A. Beeby, D. Ensinger, M. Presas (ed.): *Investigating Translation*, Amsterdam, John Benjamins, pp. 99-106.

- PACTE (2003): "Building a Translation Competence Model", in Alves, F. (ed.): *Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Research*, Amsterdam, John Benjamins, pp. 43-66.
- PACTE (2005): "Investigating Translation Competence: Conceptual and Methodological Issues", *Meta*, 50 (2), pp. 609-618.
- Pavličević – Franić, D. (2005.), *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa.
- Pehar, M. (1999). *Pragmatika u teoriji i praksi*. Zbirka pedagogije. Teorija i mogućnost primjene pragmalingvistike: zbornik, str. 569-578.
- Perković, A. i Kraljević, L. (2005). *Gramatika u komunikacijskom pristupu*. Skup: *Jezik u društvenoj interakciji*. Opatija, Hrvatska.
- Pešikan, M., Jerković, J. & Pižurica, M. (1999). *Pravopis srpskoga jezika*. Ijekavsko školsko izdanje. Matica Srpska, Novi Sad. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
- Pilipović, V. (2008). *Kognitivna zrelost kao faktor usvajanja gramatičke strukture stranog jezika*. Pedagoška zrelost.
- Poldauf, I. (1995). Language awareness. *Language Awareness* 4 (1) 3-14.
- Polovina, V. (1996): *Prilozi za kognitivnu lingvistiku*. Beograd, Filološki fakultet.
- Polovina, V. (1999): *Semantika i tekst-lingvistika*, Beograd, Čigoja, 220 str.
- Prebeg – Vilke, M. (1991.), *Vaše dijete i jezik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Read, C. (1978). Children's awareness of language with emphasis on sound systems. In A.Sinclair, R.J.Jarvella and W.J.M.Levent (eds). *The Child's Conception of Language* (pp. 65-82). Berlin and New York: Springer Verlag.
- Read, J. (2006) *Assessing Vocabulary*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Riđanović, M. (1983). *Jezik i njegova struktura : savremeno lingvističko osvjetljenje*. Svjetlost, Sarajevo.
- Robinson, P. (1996). Learning simple and complex second language rules under implicit, incidental, enhanced and instructed conditions. *Studies in Second Language Acquisition*, 18:1, 27-67.
- Roehr, K. (2004). Exploring the role of explicit knowledge in adult second language learning: Language Proficiency, pedagogical grammar and language learnign strategies. Lancaster University CRILE Working Paper, 59.
- Roehr, K. (2005). *Metalinguistic knowledge in second language learning: An Emergentist perspective*. Unpublished PhD thesis, Lancaster University.

- Roehr, K. (2006). Metalinguistic knowledge in L2 task performance: A verbal protocol analysis. *Language awareness*, 15(3), 180-198.
- Roehr, K. (2008a). Linguistic and metalinguistic categories in second language learning. *Cognitive Linguistics*, 19(1), 67-106.
- Roehr, K. (2008b). Metalinguistic knowledge and language ability in university-level L2 learners. *Applied Linguistics*, 29(2), 173-199.
- Roehr, K i Ganem-Gutiérrez, G.A. (2008). Metalinguistic knowledge in instructed L2 learning: An individual difference variable. University of Essex. UK.
- Rosa, E., & O'Neill, M.D., (1999). Explicitness, intake, and the issue of awareness. *Studies in Second Language Acquisition*, 21, 511-556.
- Ruiz-Funes, M. (1999). Understanding the Role of Grammar in Proficiency-Oriented Instruction. ERIC Clearinghouse, Washington.
- Rutherford, W.E. and Sharwood Smith, M. (1985). Consciousness and universal grammar. *Applied Linguistics* 6 (3), 274-83.
- Rutherford, W.E. (1987). Second Language Grammar: Learning and Teaching. Longman.
- Sapotra, S. (1973). Scientific grammars and pedagogical grammars. In Allen, J. P. B. and PitCorder (eds.), *The Edinburgh Course in Applied Linguistics*. London: Oxford University Press, 265–274.
- Sanz, C., & Morgan-Short, K. (2004). Positive evidence versus explicit rule presentation and explicit negative feedback: A computer-assisted study. *Language Learning*, 54(1), 35-78.
- Sibinović. M. (1983). O prevođenju. Zavod za užbenike i nastavna sredstva, Beograd.
- Sironic-Bonefacic, N. (1999). Strani jezik u osnovnoj školi. Zagreb: Naprijed, 207-213
- Schreve, M.G. (1997). Cognition and the Evolution of Translation Competence, en J.H. Danks et al (eds.) *Cognitive Processes in Translation and Interpreting*, Thousand Oaks: Sage.
- Schmidt, R.W. (1990). The role of consciousness in second language learning. *Applied linguistics* 11 (2), 129-58.
- Schmidt, R.W.(1992). Psychological mechanisms underlying second learning fluency. *Studies in Second Language Acquisition* 14 (4), 357.85.

- Scott, V.M. (1989). An Empirical Study of explicit and implicit teaching strategies in French. *The Modern Language Journal*, 73. No1, 14,22.
- Sheen, R. (2000). Review: Doughty & Williams: Focus on Form in SLA. Ronald Sheen <Ronald_Sheen @ UQTR. UQebec.CA.
- Skehan, P. (2002). Cluster analysis and the identification of learner types. In V.Cook (ed.), *Experimental approaches to second language learning* (pp. 69-94). Oxford: Pergamon.
- Snell- Hornby, M. (1985): Translation as a means of integrating language teaching and linguistics. C.Titford and A.E.Hieke (eds.), *Translation in Foreign Language Teaching and Testing*. Tübingen: Narr. 21-28.
- Sorace, A. (1985). Metalinguistic knowledge and language use in acquisition- poor environments. *Applied Linguistics*, 6 (3), 239-254.
- Steiner, G. (1975, 2000). *After Babel, Aspects of Language and Translation*, London, OUP.
- Sternberg, R.J. (1996). *Cognitive Psychology*. Forth Worth, etc.: Harcourt Brace.
- Stojnić, M. (1980). O prevođenju književnog teksta. Svjetlost, Sarajevo.
- Stojnić, M. (1981). *Teorija ili metodologija prevođenja*, u: Rajić (1981: 45-66).
- Šimunić-Vučković, V. (1983). Gramatika i nastava stranih jezika. Zbornik radova. Varaždin.
- Takahashi, M. (2005). *Instruction in EFL classes in Japan* (Doctorial dissertation). The Department of English Linguistics of Kobe Shoin Graduate School of Letters.
- Tarvin, W.L., & Al-Arish, A. Y. (1991). Rethinking communicative language teaching: Reflection and the EFL classroom. *TESOL Quarterly*, 25, 9-27.
- Terrell, T.(1986). "Acquisition in the Natural Approach: The Binding/Access Framework." *Modern Language Journal* 70: 213-27.
- Tinkel, A.J. (1985). Methodology related to language awareness work. In G.Donmall (ed.) *Language Awareness* (NCLE Papers and Reports No. 6), 37-45.
- Tirkkonen-Condit, S. (1992). The Interaction of World Knowledge and Linguistic Knowledge in the Processes of Translation. A Think-Aloud Protocol Study, en B. Lewandowska-Tomaszczyk (ed.) *Translation and Meaning*. Maastricht, Faculty of Translation and Interpreting.

- Titford, C. and Hieke, A.E. (eds.), *Translation in Foreign Language Teaching and Testing*. Tübingen: Narr.
- Točanac, D. (1990). *Komunikativni pristup i AVGS metode*. Zbornik radova Prva konferencija Živi jezici: Učenje/nastava jezika - komunikativni pristup i obrazovanje nastavnika. str. 95-98.
- Tomasello, M. and Herron, C. (1989) Feedback for language transfer errors: the garden path technique. *Studies in Second Language acquisition*, 11:385-395.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and beyond*. (Part two, Ch. 2 The Nature and Role of Norms in Translation, p. 53-69; Part Three, Ch. 8 Excursus B. Translation of Literary Texts vs. Literary Translation., p. 166-180. Amsterdam, Benjamins.
- Towell, R. (2002). Design of a pedagogical grammar. URL: <http://www.lang.ltsn.ac.uk/resources/goodpractice.aspx?resourceid=4104>.
- Truscott, J. (1996): The case against grammar correction in L2 writing . *Language Learning*, 46: 327-69.
- Truscott, J. (1999): The case for “The case against grammar correction in L2 writing classes: A response to Ferris. *Journal of Second Language Writing* 8: 111-22.
- Tunmer, W.E., Pratt, C & Herriman, M.L, (1984). *Metalinguistic awareness in children: theory, research, and implications*. Berlin, New York I Springer-Verlag.
- Udier, S.L. (2009). *Pristup obradi leksičkih jedinica u nastavi hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika*. Lahor. Članci i rasprave. Zagreb.
- Venuti, L. ed. (2000). *The Translation Studies Reader*, London & New York: Routledge.
- Vijeće Evrope (2005). *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vinay, J.P. and Darbelnet, J. (1965). *Stylistique Comparee du Francois et de L’angalis*. Paris: Didier.
- Vrhovec, Y. (1995). *Prevođenje ponovno u nastavi stranog jezika*. Prevođenje: Suvremena strujanja i tendencije. Zagreb: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 85-92.
- Vučo, J. (1998). *Leksika udžbenika stranog jezika*. Podgorica: Univerzitet Crne Gore, Cetinje: Štamparija Obod d.d.

- Vujalika, M. (1989). Leksikon stranih reči i izraza. Štampar Makarije. Beograd.
- Widdowson, H. (1975). Teaching language as communication. Oxford: Oxford University Press.
- Wills, W. (1992). The Science of Translation: The Translation Process and Translation Procedures.
- Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje (2005.) Zagreb, Školska knjiga.
- Zhang, X. (2007). The organizational strategies of collaborative learning in English Classroom. Foreign Language and Their Teaching. 38-39.

PRILOG 1.

Prevod teksta sa engleskog jezika

As we sat down, I remembered that on both Richard Pratt's previous visits Mike had played a little betting game with him over the claret, challenging him to name its breed. Pratt had replied that that should not be difficult provided it was one of the great years. Mike had then bet him in case of wine and said that he could not do it. Pratt has accepted and had won both times. Tonight I felt that this little game would be played over again, for Mike was quite willing to lose the bet in order to prove that his wine was good enough to be recognized, and Pratt, for his part, seemed to take a grave, restrained pleasure in displaying his knowledge.

The meal began with a plate of whitebait, fried very crisp in butter, and to go with it, there was a Moselle. Mike got up and poured himself, and when he sat down, I could see that he was watching Richard Pratt. He had set the bottle in front of me so that I could read the label. It said "Geireslay, Ohlingsberg, 1945". He leaned over and whispered to me that Geireslay was a tiny village in the Moselle, almost unknown outside Germany. He said that this wine we were drinking was something unusual, that the output of the vineyard was so small that it was almost impossible for a stranger to get any of it. He had visited Geireslay personally the previous summer in order to obtain the few bottles and they had finally allowed him to have.

Short Stories – Taste, by Roald Dahl (slightly
adopted)

PRILOG 2.

Prevod teksta sa srpskog jezika

Kada je Olga zatražila telefonsku vezu sa Milanom, odgovoreno joj je da je otputovao i da se vraća kroz desetak dana, ako sve bude u redu. Pomirila se sa tim da ga čeka. Obuzelo je čak izvesno olakšanje jer je uveravala sebe da bi on sigurno zvao da je bio u Beogradu. Pred majkom se pretvarala svojom veselošću i jednog dana je čak i za klavir sela. Ali najednom je osetila klonulost. Da bi sakrila svoj zamor, kretala je prstima po dirkama i udzislala.

Njena majka je sedela kraj prozora i radila haljinicu od vunice za dete neke njihove rođake.

-Vidi- raširi haljinicu da je pokaže Olgi.

Olga se okrete i oči joj sinuše od radosti. Da li da joj kaže? Valjda će je majka razumeti. Podigla se i uzela haljinicu sa puno nežnosti kao što majka pristupa svom detetu.

-Kad se udaš, radiću i za tvoje dete- reče, ponosna na svoj rad.

Olga je htela da zaguši krik radosti i bola što su naizmenično ispunjavali njenu dušu. Pogledala je krišom majku i obuzeta materinskom nežnošću, zaustila je da prizna svoj greh. Ako bi joj kazala šta se desilo između nje i Milana, to bi bio veliki udarac za njenu dobru majku. Tuga zamrači njeno raspoloženje, a čelo joj orosiše kapljice znoja. Prevukla je rukom preko čela i okrenula glavu, što nije izmaklo pogledu gospođe Đurić.

Smena generacija (prilagođeno), Stevan

Jakovljević

Biografija autora

Tijana Vasiljević Stokić je rođena 11.10.1978. u Doboju, BIH. 2003. godine završila je Filološki fakultet u Beogradu, odsjek za engleski jezik i književnost. 2009.godine odbranila je magistarski rad na temu „Elementi anglosaksonske kulture u udžbenicima engleskog jezika za srednju školu na području Republike Srpske (Opštelingvistički aspekti)“ na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci i stekla zvanje magistra filoloških nauka.

Radi kao profesor engleskog jezika i književnosti u Gimnaziji „Jovan Dučić“ u Doboju. Radila je kao dugogodišnji saradnik na Slobomir P Univerzitetu, na predmetima Osnove engleskog jezika 1 i 2, Pismeno i usmeno prevođenje. Prethodni izbori u nastavna i naučna znanja: viši asistent na Pedagoškom fakultetu Univerziteta u Zenica 2011 i viši asistent na Univerzitetu Slobomir P, Bijeljina 2010.

Učestvovala je na mnogim domaćim i međunarodnim konferencijama gdje je izlagala radove iz oblasti primjenjene lingvistike, nastava stranog jezika i prevođenja. Objavila je i veći broj radova u domaćim i međunarodnim časopisima.

Posjeduje rješenje ministarstva pravde Republike Srpske o stalnom sudskom tumaču za engleski jezik.

Udata, majka troje djece.

Izjava o autorstvu

Potpisani-a _____

broj upisa _____

Izjavljujem

da je doktorska disertacija pod naslovom

- rezultat sopstvenog istraživačkog rada,
- da predložena disertacija u celini ni u delovima nije bila predložena za dobijanje bilo koje diplome prema studijskim programima drugih visokoškolskih ustanova,
- da su rezultati korektno navedeni i
- da nisam kršio/la autorska prava i koristio intelektualnu svojinu drugih lica.

Potpis doktoranda

U Beogradu, _____

Izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada

Ime i prezime autora _____

Broj upisa _____

Studijski program _____

Naslov rada _____

Mentor _____

Potpisani _____

izjavljujem da je štampana verzija mog doktorskog rada istovetna elektronskoj verziji koju sam predao/la za objavljivanje na portalu **Digitalnog repozitorijuma Univerziteta u Beogradu**.

Dozvoljavam da se objave moji lični podaci vezani za dobijanje akademskog zvanja doktora nauka, kao što su ime i prezime, godina i mesto rođenja i datum odbrane rada.

Ovi lični podaci mogu se objaviti na mrežnim stranicama digitalne biblioteke, u elektronskom katalogu i u publikacijama Univerziteta u Beogradu.

Potpis doktoranda

U Beogradu, _____

Izjava o korišćenju

Ovlašćujem Univerzitetsku biblioteku „Svetozar Marković“ da u Digitalni repozitorijum Univerziteta u Beogradu unese moju doktorsku disertaciju pod naslovom:

koja je moje autorsko delo.

Disertaciju sa svim prilogima predao/la sam u elektronskom formatu pogodnom za trajno arhiviranje.

Moju doktorsku disertaciju pohranjenu u Digitalni repozitorijum Univerziteta u Beogradu mogu da koriste svi koji poštuju odredbe sadržane u odabranom tipu licence Kreativne zajednice (Creative Commons) za koju sam se odlučio/la.

1. Autorstvo
2. Autorstvo - nekomercijalno
3. Autorstvo – nekomercijalno – bez prerade
4. Autorstvo – nekomercijalno – deliti pod istim uslovima
5. Autorstvo – bez prerade
6. Autorstvo – deliti pod istim uslovima

(Molimo da zaokružite samo jednu od šest ponuđenih licenci, kratak opis licenci dat je na poledini lista).

Potpis doktoranda

U Beogradu, _____

1. Autorstvo - Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence, čak i u komercijalne svrhe. Ovo je najslobodnija od svih licenci.

2. Autorstvo – nekomercijalno. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence. Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela.

3. Autorstvo - nekomercijalno – bez prerade. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, bez promena, preoblikovanja ili upotrebe dela u svom delu, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence. Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela. U odnosu na sve ostale licence, ovom licencom se ograničava najveći obim prava korišćenja dela.

4. Autorstvo - nekomercijalno – deliti pod istim uslovima. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence i ako se prerada distribuira pod istom ili sličnom licencom. Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela i prerada.

5. Autorstvo – bez prerade. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, bez promena, preoblikovanja ili upotrebe dela u svom delu, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence. Ova licenca dozvoljava komercijalnu upotrebu dela.

6. Autorstvo - deliti pod istim uslovima. Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence i ako se prerada distribuira pod istom ili sličnom licencom. Ova licenca dozvoljava komercijalnu upotrebu dela i prerada. Slična je softverskim licencama, odnosno licencama otvorenog koda.